

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Економіко-гуманітарний інститут.
Факультет економіки та управління
(повне найменування інституту, назва факультету)

Фінанси, банківська справа та страхування
(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломної магістерської роботи
магістра
(ступінь вищої освіти (освітній ступінь))

на тему «Амортизаційна політика підприємства та шляхи її
удосконалення»

Виконав: студент 6 курсу, групи ФЕУз- 119М
напряму підготовки (спеціальності)

072“Фінанси, банківська справа та страхування”
(код і назва напряму підготовки, спеціальності)

_____ Ходаніч Є. С.
(прізвище та ініціали)
Керівник _____ Шарова С.В.
(прізвище та ініціали)
Рецензент _____ Щанкин С.Г.
(прізвище та ініціали)

Запоріжжя – 2020 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет ЕГП, ФЕУ

Кафедра Фінанси, банківська справа та страхування

Ступінь вищої освіти (освітній ступінь) магістр

Напрямок підготовки 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"

(код і назва)

Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"

(код і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

 Шарова С.В.

"14" грудня 2020 року

ЗАВДАННЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Ходаніч Єлизавета Степанівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) «Амортизаційна політика підприємства та шляхи її удосконалення»

керівник проекту (роботи) Шарова Світлана Василівна, к.е.н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від " " жовтня 2020 року №

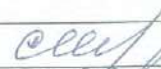
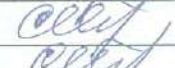
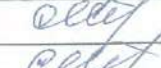

2. Строк подання студентом проекту (роботи) 05 грудня 2020 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи) Законодавча база України, нормативні акти, літературні джерела, фінансова та податкова звітність підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000», статистична звітність

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити 1. Теоретичні основи формування амортизаційної політики на підприємстві 2. Аналіз фінансового стану та оцінка амортизаційної політики підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000» 3. Шляхи удосконалення амортизаційної політики на підприємстві 4. Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) рисунки: Методи нарахування амортизації об'єктів основних фондів, що застосовуються в бухгалтерському та податковому обліку таблиці Зміст основних етапів формування амортизаційної політики. Основні елементи амортизаційної політики на макро та мікрорівні

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
1	Шарова С.В, к.е.н, доцент		
2	Шарова С.В, к.е.н, доцент		
3	Шарова С.В, к.е.н, доцент		
4	Журавель С.М. ст.викладач		
Нормоконтроль	Чердниченко Н.О. ст.викладач		

7. Дата видачі завдання 25.квітня 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Збір матеріалу на дипломування	25.04.2020	
2	Групування та аналіз зібраного матеріалу. Уточнення завдань дипломування	12.05.2020	
3	Виконання теоретичної частини роботи	17.05.2020	
4	Розрахункова частина роботи	29.05.2020	
5	Формування висновків та пропозицій	11.06.2020	
6	Написання та оформлення дипломної магістерської роботи	24.07.2020	
7	Перевірка роботи керівником, консультантами	17.08.2020	
8	Попередній захист роботи	24.11.2020	
9	Переплітання дипломної магістерської роботи	29.11.2020	
10	Захист роботи у ДЕК	24.12.2020	

Студент

(підпис)

Ходаніч Є.С

(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи)

(підпис)

Шарова С.В.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Ходаніч Є.С.. Амортизаційна політика підприємства та шляхи її удосконалення. Дипломна магістерська робота.

Дипломна магістерська робота зі спеціальності 072 магістр фінансів, банківської справи та страхування. Кафедра фінанси, банківська справа та страхування, Національний університет «Запорізька політехніка», 2020.

Дипломна магістерська робота присвячена узагальненню теоретичних основ формування амортизаційної політики підприємства та розробці практичних рекомендацій щодо вибору методу нарахування амортизації для досягнення максимальної величини прибутку.

Розглянуто теоретичні аспекти економічної сутності та визначення амортизаційної політики, методи нарахування амортизації основних фондів згідно бухгалтерського та податкового обліку. Проведено аналіз фінансового стану підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000», аналіз складу, структури основних засобів та оцінка амортизаційної політики. Виявлено фактори впливу амортизаційної політики на фінансові результати діяльності підприємства. Розроблено практичні рекомендації щодо вибору раціонального методу амортизації на підприємстві, що сприятиме ефективному оновленню фінансових ресурсів підприємства.

Дипломна магістерська робота містить науково обґрунтовані висновки та рекомендації, спрямовані на встановлення залежностей між фінансовим результатом та обраним методом нарахування амортизації. Отримані результати можуть бути використані при розробці бізнес-проектів, які передбачають збільшення обсягу реалізації і відповідного зростання прибутку.

Ключові слова: АМОРТИЗАЦІЯ, АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА, МЕТОДИ АМОРТИЗАЦІЇ, АМОРТИЗАЦІЙНІ ВІДРАХУВАННЯ, ОСНОВНІ ЗАСОБИ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ, ФОНДОВІДДАЧА, ФОНДОЄМНІСТЬ

ANNOTATION

Khodanich Y.S. Amortization policy of the enterprise and ways of its improvement Graduate master's work.

Graduate Masters Degree in Specialty 072 Master of Finance, Banking and Insurance. Department of Finance, Banking and Insurance, Zaporizhzhya National Technical University, 2020.

The master thesis is devoted to generalization of theoretical principles of amortization policy formation of the enterprise and development of practical recommendations for improvement of financing of restoration of fixed assets as an integral part of depreciation policy.

The theoretical aspects of economic essence and definition of amortization policy are considered. The method of accrual of depreciation of fixed assets according to the Tax Code of Ukraine is considered. The analysis of the financial condition of the company "TANDEM-2000" LLC, analysis of the composition, structure of fixed assets and assessment of the amortization policy of the enterprise was carried out. The factors of influence of depreciation policy on financial results of activity of the enterprise are revealed. Practical recommendations for choosing a rational depreciation method at the enterprise are developed, which will facilitate an effective updating of financial resources of the enterprise.

The master's thesis contains scientifically grounded conclusions and recommendations aimed at establishing the relationship between the financial result and the chosen method of accruing depreciation.

The obtained results can be used by enterprises in developing business projects that involve an increase in sales volume and a corresponding increase in profit.

Key words: AMORTIZATION POLICY OF THE ENTERPRISE, AMORTIZATION METHODS, AMORTIZATION, AMORTIZATION DURATION, MAIN PROPERTIES, PROFITABILITY, FINANCIAL STATE, FINANCIAL RESULT, FOUNDER, FUNDING

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ДО ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1) Ходаніч Є.С. Формування ефективної амортизаційної політики підприємства/ Т.О.Олійник, Є.С.Ходаніч// IV Міжнародна научно-практична конференція «FUNDAMENTAL AND APPLIED RESEARCH IN THE MODERN WORLD» 18-20 листопада 2020 года Бостон, США

2) Ходаніч Є.С. Вибір оптимального методу нарахування амортизації/ Т.О.Олійник, Є.С.Ходаніч// науково-практична конференція «Тенденції і прогнози розвитку світової економіки в умовах загострення глобальних ризиків»

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ ТА ТЕРМІНІВ

%	-	відсотки;
ВР	-	Верховна Рада
ВРХ	-	велика рогата худоба
ВС	-	виробнича ставка
грн	-	гривня;
і т.ін.	-	і такеінше;
ГРП	-	Господарське розрахункове підприємство
КМУ	-	Кабінет Міністрів України;
НБУ	-	Національний Банк України;
ОЗ	-	основні засоби
ПДВ	-	податок на додану вартість;
ПК	-	персональний комп'ютер;
ПКУ	-	Податковий кодекс України;
П(С)БО	-	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку;
п	-	пункт;
р	-	рік;
рис	-	рисунок;
рр	-	роки;
с	-	сторінка;
табл	-	таблиця;
тис	-	тисяча;
ТМЦ	-	товарно-матеріальні цінності;
ТОВ	-	Товариство з обмеженою відповідальністю

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	
ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	14
1.1 Амортизаційна політика підприємства: економічна сутність, поняття, принципи, етапи та фактори формування	14
1.2 Обґрунтування методів нарахування амортизації в бухгалтерському та податковому обліку	29
1.3 Економічна стратегія підприємства щодо вибору методу нарахування амортизації для досягнення максимальної величини прибутку	41
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ОЦІНКА АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ТАНДЕМ- 2000»	48
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000»	48
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000»	52
2.3. Аналіз стану і структури основних засобів та оцінка амортизаційної політики підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000»	73
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	93
3.1. Рекомендації щодо вибору раціонального методу амортизації на підприємстві	93

3.2. Напрями удосконалення амортизаційної політики	102
3.3. Шляхи удосконалення фінансування відновлення основних фондів, як складової амортизаційної політики	110
РОЗДІЛ 4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	121
ВИСНОВКИ	138
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	143
Додаток А.Баланс підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000» 2017-2019 рр.	150
Додаток Б . Звіт про фінансові результати підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000» 2017-2019 рр.	156

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах розвиток економіки будь-якої країни значною мірою залежить від її технологічного рівня та продуктивності національної промисловості. Враховуючи те, що нині українська промисловість характеризується значним рівнем зносу основних засобів, проблема вибору типу амортизаційної політики нині є важливою та актуальною [34].

Наявність альтернативних методів нарахування амортизації, дозволених державою, дає підприємству право вибору. Прийняті рішення щодо наявних таких альтернатив закріплюються в амортизаційній політиці підприємства. Амортизаційна політика є частиною облікової політики підприємства. Цей процес є відображенням на мікрорівні підприємства обраної державою на макрорівні амортизаційної політики. Правильний вибір підприємством амортизаційної політики є запорукою його ефективного функціонування, забезпечення конкурентних переваг, оптимального оподаткування і своєчасного відновлення основних фондів. Вибір проводиться з метою найбільш ефективно формувати джерела фінансування (відтворення) основних засобів, контролювати їх оновлення, сприяти підтримці обсягу та ефективності інвестицій підприємства [46.].

Процес зносу й поступового перенесення вартості основних засобів на виготовлюваний за їхньою участю продукт називається амортизацією. Водночас амортизація є елементом системи оподаткування прибутку підприємств. У Податковому кодексі України записано: "Під терміном амортизація основних фондів і нематеріальних активів слід розуміти поступове віднесення витрат на їх придбання, виготовлення або поліпшення на зменшення скоригованого прибутку платника податку у межах норм амортизаційних відрахувань".

В Україні, на етапі переходу до ринкових відносин, амортизація стала не стільки джерелом фінансування технічного розвитку, скільки засобом

регулювання податкового тиску, і це засіб використовується як державою, так і підприємствами. Аналіз досліджень та публікацій з даної проблематики вказує на те, що у контексті розгляду економічної та науково-технічної політики до концепції амортизації з позицій державного регулювання зверталися такі українські фахівці, як Л.І. Дідівська, А.С. Нікіфоров, Д.М. Стеченко та С.М. Чистов [34].

Амортизаційні відрахування як джерело фінансування реальних інвестицій розглядалися І.А. Бланком, О.Ю. Болховітіною, Т.В. Гончаровою, М.І. Крупкою, О.О. Лапко, П.А. Орловим та іншими вітчизняними вченими. У свою чергу Ю.М. Педан основним фактором вибору методу нарахування амортизації визначає економічну стратегію підприємства [46].

Публікації названих учених стали основою подальшого дослідження проблем та формування висновків і пропозицій щодо удосконалення амортизаційної політики підприємств.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дипломна магістерська робота виконана згідно з темою кафедри фінансів, банківської справи та страхування НУ «Запорізька політехніка» № 05315 «Економічні реформи в Україні та їх вплив на фінансово – кредитні відносини».

Мета та завдання роботи. Мета дипломної магістерської роботи полягає у розгляді теоретичних положень та практичному використанні наукових рекомендацій з проведення аналізу складу і структури основних засобів, оцінці амортизаційної політики на підприємстві та з розробки теоретико-методичних положень щодо удосконалення амортизаційної політики.

Для досягнення поставленої мети в дипломній магістерській роботі поставлено наступні завдання:

- ознайомлення з законодавчими та іншими нормативно-правовими актами, що регулюють амортизаційну політику підприємства;
- розкриття економічної сутності та визначення амортизаційної

політики на макро та мікрорівні;

- з'ясувати методи нарахування амортизаційних відрахувань основних фондів згідно податкового законодавства та бухгалтерського обліку;
- охарактеризувати фактори впливу амортизаційної політики на фінансові результати діяльності підприємства;
- проведення аналізу складу і структури основних засобів та оцінка амортизаційної політики підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000»;
- провести аналіз динаміки показників фінансового стану підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000»;
- розробити рекомендації щодо вибору раціонального методу амортизації на підприємстві;
- обґрунтування шляхів вдосконалення амортизаційної політики.

Об'єктом дослідження є процес формування амортизаційної політики підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні засади механізму реалізації амортизаційної політики підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000».

Методи дослідження. Методологічною і теоретичною основою магістерської роботи є синтез результатів фундаментальних і прикладних досліджень у сфері фінансів, праці вітчизняних і зарубіжних вчених різних галузей знань, в яких висвітлено фундаментальні теорії розвитку, становлення й удосконалення амортизаційної політики.

В магістерській роботі використовувалися такі наукові методи: економіко-статистичний метод – для визначення особливостей формування амортизаційної політики; горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, метод побудови системи показників. Елементи наукової новизни.

Елементи наукової новизни. Найбільш суттєвими теоретичними і практичними результатами, що характеризують наукову новизну, є такі:

удосконалено:

- модель оптимізації амортизаційної політики підприємств, побудовану на основі життєвого циклу функціонування об'єктів основних

засобів, що дає можливість акумулювати отримані у звітному періоді амортизаційні надходження за рахунок диференціації норм амортизації за окремими групами основних фондів, та забезпечити ефективне управління грошовими коштами підприємства із фонду капітальних інвестицій;

набули подальшого розвитку:

– методи моделювання амортизаційної політики підприємства при багатоваріантному характері її побудови, що передбачають проведення аналізу, оцінки та співставлення можливих альтернативних варіантів нарахування зносу за можливим варіантом реалізації амортизаційного процесу;

– основні критерії вибору амортизаційної політики, які залежать від цілей поставлених керівництвом щодо управління підприємством і представляють собою стратегію розвитку підприємства та очікуваний термін корисного використання основних засобів.

Практична значущість результатів дослідження полягає у тому, що сформульована у дипломній роботі сукупність теоретико-методологічних положень і практичних рекомендацій створює наукове підґрунтя для вдосконалення процесу формування амортизаційної політики.

Апробація результатів роботи. Окремі положення і результати досліджень обговорювались під час проведення кафедрою фінанси, банківська справа та страхування Національного університету «Запорізька політехніка» круглого столу на тему «Стан економічних реформ в Україні та їх вплив на банківську систему України в умовах кризи».

Структура та обсяг дипломної магістерської роботи. Магістерська робота на тему «Амортизаційна політика підприємства та шляхи її удосконалення» складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Амортизаційна політика підприємства: економічна сутність, поняття, принципи, етапи та фактори формування

Зміна економічних умов відтворення основних фондів в українській економіці зробила актуальною задачу дослідження ринкової системи амортизації в аспекті зміни фінансово-економічного змісту формування та подальшої реалізації амортизаційної політики підприємства. Амортизаційна політика є однією із головних частин загальної політики управління виробничими витратами на промислових підприємствах, яка полягає в інтенсивності оновлення основних фондів з поступовою експлуатацією їх у процесі виробничої діяльності. На сьогоднішній день на багатьох підприємствах використовується зношений виробничий потенціал, який функціонує тільки за допомогою величезних витрат на ремонт. Так, амортизаційна політика не є єдиною причиною такого положення, але її роль у такому становищі досить велика.

Ситуація, що склалася в економіці, свідчить про те, що разом з традиційними заходами регулювання інвестиційної діяльності за допомогою податкової і кредитної політики важливішою стає амортизаційна політика. В умовах нестачі інвестиційних ресурсів, своєчасне оновлення основних фондів залежить від ефективності формування і використання амортизаційного фонду. Тому вдосконалення механізму амортизації буде сприяти переходу до інтенсивних форм відтворення основного капіталу.

Амортизаційна політика підприємства представляє собою складову частину загальної політики управління операційними необоротними активами, яка полягає в індивідуалізації рівня інтенсивності їх оновлення у відповідності із специфікою їх експлуатації в процесі операційної діяльності.

В процесі формування амортизаційної політики підприємства враховуються наступні основні фактори:

а) обсяг задіяних основних фондів та нематеріальних активів. Вплив амортизаційної політики на кінцеві фінансові результати його діяльності збільшується пропорційно росту обсягу власних основних фондів та нематеріальних активів;

б) методи оцінки основних фондів та нематеріальних активів, що використовуються. Здійснювана індексація основних фондів несе періодичний характер і не в повному обсязі відображає збільшення цін на них. В цих умовах амортизаційні відрахування не відображають повний фактичний знос цих активів та втрачають своє реноваційне значення. Заниження розміру реального зносу призводить до формування надлишкової фіктивної суми прибутку та вилученню у підприємства додаткових засобів у вигляді сплаченого податку на прибуток;

в) реальний строк використання амортизованих активів. Встановлений в процесі розробки норм амортизації середній строк використання основних фондів повинен конкретизуватися на кожному підприємстві з урахуванням особливостей їх використання в операційній діяльності. Це відноситься і до нематеріальних активів, що використовуються, корисний строк служби яких підприємство встановлює самостійно (але не більше 10 років);

г) дозволені законодавством методи амортизації. Стандарт П(С)БО №7 "Основні засоби" визначає п'ять методів, які дозволяють використовувати при нарахуванні амортизації: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий;

д) склад та структура основних фондів, що використовуються. Методи амортизації диференціюються в розрізі активної та пасивної частин основних фондів;

е) темпи інфляції. В умовах високої інфляції постійно знижується база нарахування амортизації, а відповідно і розміри амортизаційних відрахувань. Крім того, інфляція справляє негативний вплив на реальну вартість

накопичених засобів амортизаційного фонду;

ж) інвестиційна активність підприємства. Вибір методів амортизації в значній мірі визначається рівнем поточної потреби в інвестиційних ресурсах, готовністю підприємства до реалізації окремих інвестиційних проектів[30].

Врахування цих факторів дозволяє підприємству вибрати відповідні методи амортизації окремих груп операційних необоротних активів, які в найбільшій мірі відображають специфіку їх використання в операційному процесі. Амортизаційна політика підприємства у значній мірі відображає амортизаційну політику держави на різних етапах її економічного розвитку. Вона базується на встановлених державою принципах, методах і нормах амортизаційних відрахувань. Разом з тим, кожне підприємство має змогу індивідуалізувати свою амортизаційну політику, враховуючи конкретні умови, що визначають її параметри.

Формування амортизаційної політики підприємства здійснюється за наступними основними етапами (рис. 1.1):

ОСНОВНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	
1 етап	Урахування основних факторів, що визначають передумови формування амортизаційної політики
2 етап	Вибір відповідних методів амортизації
3 етап	Забезпечення цільового спрямування коштів амортизаційного фонду
4 етап	Оцінка ефективності амортизаційної політики

Рис. 1.1 Зміст основних етапів формування амортизаційної політики [Складено автором на основі джерела 51]

Механізм амортизації повинен вирішувати відразу три взаємопов'язані головні задачі:

- відшкодування понесених витрат по створенню на підприємстві власного виробництва;
- накопичення грошових коштів;
- використання цих накопичених коштів на цілі відтворення,

оновлення та розширення власного виробництва на підприємстві.

Основою трактування поняття «амортизаційна політика» має стати відтворювальний підхід, за яким під амортизаційною політикою підприємства слід розуміти сукупність заходів по визначенню методики формування амортизаційного фонду та спрямування його ресурсів на забезпечення нормального режиму відтворення основних засобів у відповідності до обраної підприємством стратегії діяльності. Відтак, формування амортизаційної політики стає окремим напрямом фінансової роботи на підприємстві, оскільки сума амортизаційних відрахувань є впливовою складовою на собівартість продукції, доходи підприємства і відповідно на результативність його діяльності.

Діюча в Україні система амортизації полягає у поступовій заміні об'єкта, що амортизується, його відновленні, а не створенні у підприємства вільних грошових коштів на розвиток його виробничої бази. В умовах ринку підприємство завжди зацікавлено у швидкому поверненні коштів витрачених на придбання виробничих об'єктів, а також отриманні певного відсотка прибутку на вкладений капітал.

Метою амортизаційної політики є створення сприятливих умов всім суб'єктам господарювання для відтворення і поновлення необоротних активів, активізації інвестиційної діяльності та прискорення науково-технічного прогресу. У зв'язку з тим, що амортизаційна політика є складовою частиною загальної економічної політики, вона спрямована на підвищення ефективності виробництва і підйом вітчизняної економіки.

Трактування поняття амортизаційної політики різними авторами-науковцями надано в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Трактування поняття «амортизаційна політика» різними науковцями

Автор	Визначення
1	2
Бакай В.Й.	Амортизаційна політика – це ряд важливих заходів, які проводить держава з розробки принципів, норм та порядку нарахування амортизації для накопичення фінансових ресурсів, а потім забезпечення економічного і соціального розвитку.
Білик М.Д	Амортизаційна політика складається з сукупності методів управління порядком нарахування та використання амортизації, що виходить із загального алгоритму

Продовження таблиці 1.1

1	2
	амортизаційної політики держави
Борисенко З.Н.	Амортизаційна політика - це процес розробки норм і правил нарахування амортизації, встановлення порядку використання амортизаційного фонду
Бубенко П.Т.	Амортизаційна політика – це політика підприємства щодо вибору відповідних методів амортизації основних фондів і нематеріальних активів, а також забезпечення цільового використання амортизаційних відрахувань, зниження бази оподаткування, створення власних інвестиційних ресурсів тощо
Виговська Н.Г	Амортизаційна політика - це складова частина загальнодержавної політики формування власних фінансових ресурсів, яка полягає в оптимізації потоку власних засобів, що реінвестуються у виробничу діяльність
Загородній А.Г., Вознюк Г.Л.	Амортизаційна політика – це сукупність заходів, що здійснюється державою і спрямовані на забезпечення нормального режиму відтворення основних фондів
Клочков Ю., Норов В.	Амортизаційна політика є однією із складових загальної політики управління виробничими витратами на промислових підприємствах ,яка полягає в інвестиційному оновленні основних засобів з належною їх експлуатацією у процесі виробничою діяльністю.
Кочергов Д.С.	Амортизаційна політика як складова частина загальної політики формування власних інвестиційних ресурсів полягає в управлінні амортизаційними відрахуваннями від використовуваних власних основних засобів і нематеріальних активів з метою їх реінвестування у виробничу діяльність
Овод Л.В	Амортизаційна політика підприємства - це вибір і оптимальне поєднання способів, правил і методики нарахування та обліку амортизації, встановлення порядку використання амортизаційних відрахувань для відтворення основних фондів відповідно до умов господарювання і амортизаційної політики держави
Пуйда Г В	Амортизаційна політика – це не проста сукупність норм амортизації та методів її нарахування, а засіб досягнення підприємством певної мети, а саме: відтворення виробничого капіталу, зменшення оподаткованого прибутку, інвестиційні цілі тощо, які підприємство обирає самостійно
Шот А.	Амортизаційна політика – це сукупність заходів, що здійснюються державою і спрямовані на забезпечення нормального режиму відтворення основних фондів
Яремко І.Й.	Амортизаційна політика – це цілеспрямована діяльність підприємства з вибору й застосування одного з можливих (законом дозволених) методів амортизації з метою максимізації обсягу власних фінансових ресурсів протягом амортизаційного періоду

[Складено автором на основі джерела 52].

Отже, основним критерієм відбору методів нарахування амортизації є досягнення оптимального, обираючи амортизаційну політику, потрібно дотримуватись певної послідовності дій щодо її формування:

- по-перше, чітко визначити стратегію діяльності підприємства;
- по-друге, керуючись ст.144 ПКУ, визначити об'єкти нарахування амортизації. Умовою віднесення об'єкту до основних засобів є очікуваний термін їх корисної експлуатації, який повинен перевищувати один рік або операційний цикл, якщо він відрізняється від року;
- по-третє, визначитись з класифікацією груп ОЗ у відповідності до ст.145.1 ПКУ;
- по-четверте, встановити у відповідності до ст.14.1.19 ПКУ

вартість ОЗ, що підлягає амортизація. Вартість об'єкта, яка амортизується залежить від оцінки, переоцінки, встановлення ліквідаційної вартості та витрат на поліпшення основних засобів. При цьому підприємство має самостійно визначити ліквідаційну вартість об'єкта основних засобів, виходячи з припущення про можливу суму коштів, яку підприємство сподівається отримати від реалізації або ліквідації об'єкта основних засобів по закінченню строку його корисного використання;

– по-п'яте, встановити критерії визначення очікуваного терміну корисного використання ОЗ.

Відомо, що важливими моментами при формуванні амортизаційної політики на підприємствах, яким оперує норма пп. 14.1.138 ПКУ є «очікуваний термін корисного використання (експлуатації)». Водночас жоден діючий нормативний акт не містить будь-яких алгоритмів або критеріїв визначення цього терміну. Згідно П(С)БО 7 «Основні засоби», він має встановлюватись підприємством самостійно з урахуванням умов та інтенсивності експлуатації, морального зносу та інших факторів.

Проте серед практиків дотепер ведуться активні дискусії щодо варіантів його встановлення. Важливими моментами при формуванні амортизаційної політики на підприємствах є норма амортизації та питання вибору оптимального методу нарахування амортизації. Необхідно встановлювати таку норму амортизації, яка буде враховувати ступінь завантаження основних фондів, їх змінність, відповідати технічному рівню основних засобів і характеру їх використання; розробити систему граничної межі для норм амортизації, після чого підприємства самі вибиратимуть оптимальний термін використання основних фондів, враховуючи власні можливості, аналітичні прогнози та інше.

Основні елементи амортизаційної політики на макро- і мікро рівнях відображено в систематизованому вигляді на рис. 1.2

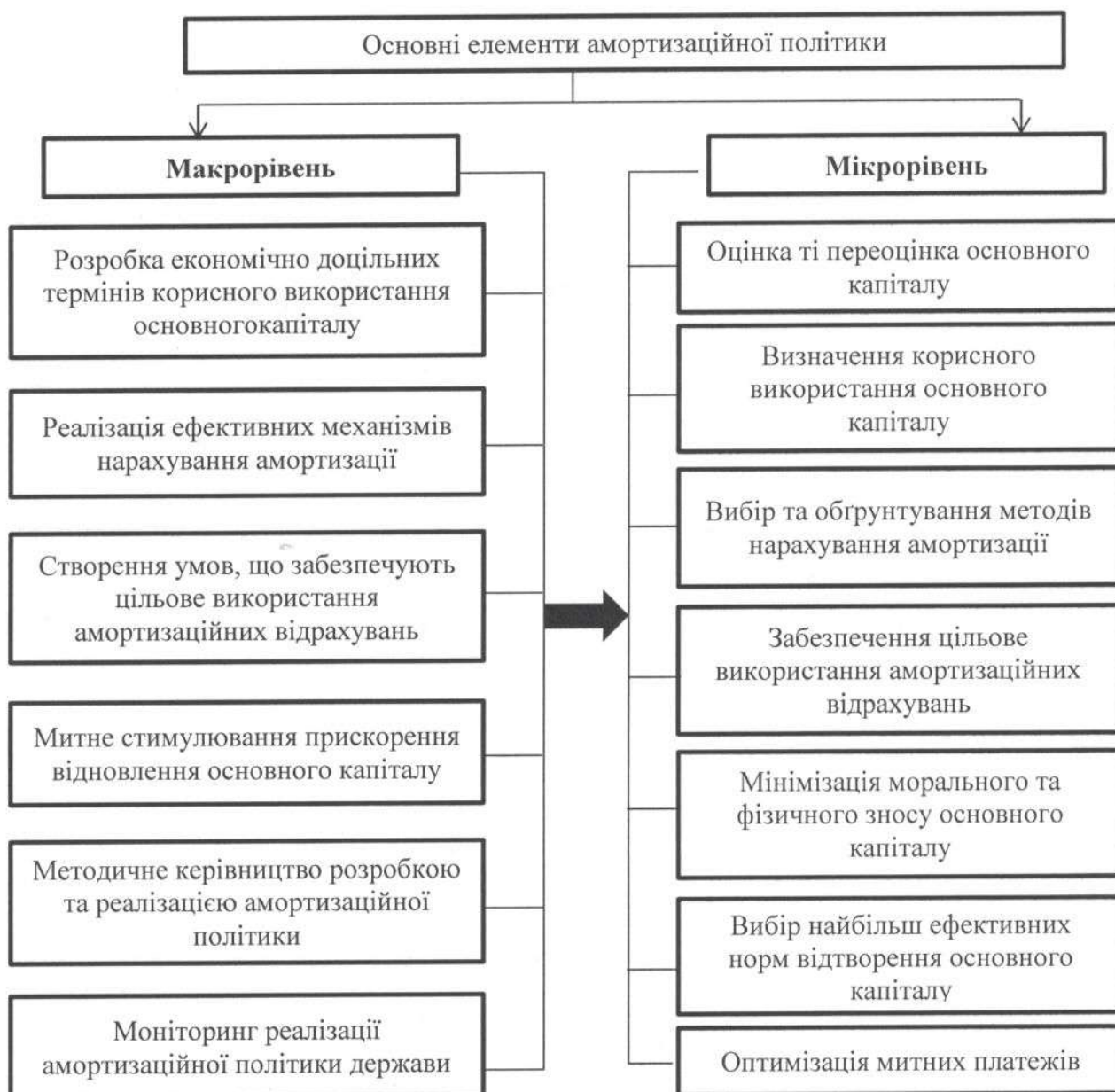

Рис. 1.2 Основні елементи амортизаційної політики на макро та мікрорівні

Амортизаційна політика повинна формуватися на двох рівнях:

- на державному, шляхом встановлення груп основних засобів та граничних строків використання основних засобів у межах групи;
- на рівні підприємства, шляхом надання права останньому вибирати методи нарахування амортизації та строки корисного використання основних засобів у межах, встановлених законодавством.

Основні етапи формування облікової амортизаційної політики на підприємстві складають:

- облік основних факторів, що визначають передумови формування облікової амортизаційної політики;
- вибір відповідних методів амортизації;
- забезпечення цільового використання коштів амортизаційних відрахувань.

Амортизаційна політика на державному рівні (макрорівень) спрямована на ефективне управління формуванням і використанням амортизаційних ресурсів з метою раціоналізації інвестиційного процесу для зростання добробуту держави. На основі амортизаційної політики держави кожен господарюючий суб'єкт розробляє і реалізує власну амортизаційну політику (мікрорівень) з управління процесом формування та використання амортизаційних відрахувань для активізації інвестиційної діяльності [58].

Отже, амортизаційна політика - це управління процесом відтворення основного капіталу, направлене на підвищення технічного рівня виробництва, запобігання надмірному зносу його активної частини, вдосконалення видової, технологічної і вікової структури основного капіталу, нарощування основного капіталу і об'єму випуску продукції, підвищення продуктивності праці і зниження собівартості продукції, максимізацію прибутку і активізацію інвестиційної діяльності підприємств [50].

Рівень доступності амортизаційних відрахувань для інвестиційної діяльності можна охарактеризувати як високий, тобто амортизаційні відрахування завжди є у підприємства чи організації, навіть якщо їх діяльність малоприбуткова або збиткова. Використання амортизаційних ресурсів не супроводжується додатковими супутніми видатками, за їх використання не треба платити. Таким чином, амортизація є найбільш прийнятним власним джерелом фінансування інвестицій, що відповідає економічній природі власності, втіленої в категорії капіталу. При інвестуванні за рахунок зовнішніх джерел будуть потрібні кошти, що перевищують цю величину на вартісну

оцінку економічного інтересу інвестора. Єдиний недолік використання амортизаційних відрахувань є їх обмежений обсяг [61].

Наступний напрямок полягає у формуванні оптимальної структури джерел фінансування інвестицій, виходячи із запланованих капіталовкладень та оцінки їх ефективності. Цей напрямок передбачає вирішення наступних завдань:

- складання інвестиційних проектів;
- визначення життєвого циклу інвестиційного проекту;
- визначення структури джерел фінансування інвестицій;
- вибір методу обчислення амортизації.

Що стосується останнього напрямку, найкращим, з точки зору підвищення інвестиційного потенціалу підприємства, є визначення мінімального терміну експлуатації об'єкта основних засобів у межах законодавчо встановлених термінів. Структура джерел фінансування інвестицій залежить від сфери діяльності підприємства, від його фінансового стану і можливості фінансування за рахунок власних ресурсів – чистого прибутку та амортизації. З точки зору інвестиційної складової, найбільш переважним є використання прискорених методів обчислення амортизації.

Амортизаційна політика повинна формуватися на двох рівнях:

- на державному, шляхом встановлення груп основних засобів та граничних строків використання основних засобів у межах групи;
- на рівні підприємства, шляхом надання права останньому вибирати методи нарахування амортизації та строки корисного використання основних засобів у межах, встановлених законодавством.

Основні етапи формування облікової амортизаційної політики на підприємстві:

- облік основних факторів, що визначають передумови формування облікової амортизаційної політики;
- вибір відповідних методів амортизації;

– забезпечення цільового використання коштів амортизаційних відрахувань.

Причому така різноманітність поглядів є характерною не лише для початкового періоду розвитку теорії амортизації, а й для сучасного періоду. Однак, не дивлячись на неоднозначне трактування поняття амортизації, єдиної точки зору до цього часу не існує, хоча принципові вирішення цього питання є досить важливими. Найбільш поширеним у вітчизняній літературі зустрічається наступне трактування цього поняття, а саме що амортизація – це поступове зниження вартості основних фондів внаслідок їх зносу, а також поступове перенесення їх вартості на виготовлену продукцію з метою нагромадження засобів для їх відтворення [36].

Амортизаційна політика є складовою частиною системи зовнішнього керування відтворення основних фондів підприємства. Вона визначає рівень індивідуального розвитку й можливість внутрішньої варіативності амортизаційної політики підприємства. Впродовж багатьох років амортизаційна політика залишається найслабкішою ланкою економічної політики країни, оскільки сформована ними амортизаційна система не виконує своєї головної функції – не створює зацікавленості підприємців до оновлення основних засобів, впровадження наукових розробок та новітніх технологій у виробництво.

Амортизаційна політика повинна носити стимулюючий характер і володіти наступними рисами:

- сприяти підвищенню норм списання основного капіталу;
- розвивати прискорену амортизацію;
- створювати пріоритетні умови для розвитку особливо важливих галузей економіки [36].

Розробка амортизаційної політики на підприємствах починається з вивчення та врахування основних факторів, що визначають передумови її формування. Такими чинниками є:

- принципи амортизаційної політики, встановлені в країні;

- майновий стан підприємства, зокрема, обсяги, склад, вікова структура та рівень спрацювання необоротних активів, які підлягають амортизації;
- темпи інфляції та методи відображення в обліку реальної вартості основних фондів та нематеріальних активів;
- переваги та недоліки дозволених законодавством методів нарахування амортизації;
- норми амортизаційних відрахувань та їх вплив на різні аспекти фінансово-економічної діяльності промислових підприємств;
- реальний термін використання підприємством необоротних активів;
- інвестиційна активність промислових підприємств [27].

Система факторів, що повинна враховуватися при формуванні амортизаційної політики, є наступною. Фактори, що впливають на обсяг амортизаційних відрахувань:

незалежні від підприємства:

- а) встановлені державою норми амортизації;
- б) дозволених законодавством методи бухгалтерської та податкової

амортизації;

- в) інфляція;

залежні від підприємства:

- а) обсяг основних засобів, що підлягають амортизації;
- б) вибір методу амортизації та встановлення терміну амортизації;
- в) визначення терміну корисного використання об'єктів основних

засобів.

Фактори, на які впливає обсяг амортизаційних відрахувань:

- витрати підприємства;
- база обкладання податком на прибуток;
- обсяг чистого грошового потоку;
- можливість оновлення основних засобів.

Загальні принципи, підходи та норми амортизації зазвичай задаються державою. Це пов'язано з тим, що амортизаційні відрахування включаються в собівартість продукції (робіт, послуг), а значить, зменшують базу оподаткування, тобто зачіпають фіскальні інтереси держави.

Водночас кожне підприємство має певну самостійність у виборі тієї чи іншої амортизаційної політики виходячи зі своїх цілей та бажаної інтенсивності оновлення основного капіталу [51].

Підприємства мають можливість самостійно визначати спосіб нарахування амортизації та строки корисного використання основних засобів і нематеріальних активів. Основними ознаками ефективної амортизаційної політики, сформованої на підприємстві, є:

- перевищення в динаміці річної суми амортизаційних відрахувань та вартості введених основних засобів над вартістю виведених з експлуатації зношених основних засобів, що свідчить про спроможність підприємства фінансувати за рахунок амортизаційних відрахувань витрати на відтворення основних засобів;

- за умови наявності темпів приросту засобів праці відбувається зменшення середнього віку будівель та обладнання, зростає частка амортизаційних відрахувань у собівартості продукції, але за рахунок зростання обсягів виробництва збільшується фондвіддача та вивільнюються з обороту кошти, які перевищують втрати прибутку, що спричинені збільшенням амортизаціємісткості продукції;

- розмір балансової вартості активів та сума амортизаційних відрахувань на підприємстві забезпечують реалізацію ефекту «податкового щита» [65].

Ми погоджуємось із думкою тих науковців, які розглядають процес перевтілення амортизаційного фонду у основні засоби як самостійний процес кругообігу основних фондів, оскільки саме визначення амортизації дозволяє зробити такі висновки:

- амортизація розглядається як процес перенесення вартості основних засобів на виготовлену продукцію;
- амортизація розглядається як процес відшкодування вартості основних засобів в наслідок їх фізичного зношення;
- накопичена сума амортизації може використовуватись не лише на придбання основних засобів (інвестування), а може бути авансована у придбання оборотних активів для забезпечення безперервності виробничих процесів [55].

При формуванні амортизаційної політики необхідно використовувати стимулюючі методи, як економічних інструментів пропонується, застосування податкових пільг і преференції при інвестиційному використанні власних коштів підприємства, а також контролюючі методи, інструментами якого є формування фонду грошових коштів за рахунок амортизації та податкові санкції при нецільовому використанні амортизації.

Амортизаційна політика в зарубіжній практиці включає в себе широку палітру заходів правового регулювання, в основі яких лежать бухгалтерська, фінансова, податкова та економічна концепції амортизації. В багатьох країнах амортизація являється не просто способом відрахування частини вартості майна за єдиними та незмінними коефіцієнтами, а є гнучким інструментом досягнення національних пріоритетів держави.

Зарубіжні концепції амортизації мають достатньо багато варіантів їх використання для управління господарюючими суб'єктами на різних рівнях. В розвинутих країнах амортизаційна політика перетворилась в один із головних інструментів стимулювання економічного росту. Якщо в середині ХХ ст. доля амортизаційних відрахувань в загальних інвестиціях складала всього 25-30 %, то сьогодні вона стабільно держиться на рівні 70-80 %, і навпаки, доля прибутку в загальних інвестиціях зменшилась з 50 % до 5-10 %, а залучених засобів – відповідно з 25-30 % до 12-15 % [59].

Основними принципами, на яких повинна базуватися ефективна амортизаційна політика будь-якого підприємства повинні стати:

1) принцип науковості — вимагає наукової обґрунтованості кожного елемента амортизаційної політики підприємства, тобто знання та врахування економічних законів і реальних значень ринкових чинників, що діють у даний момент, прогноз їх зміни найближчим часом. Наукова обґрунтованість вимагає обробки великого масиву інформації про стан основних засобів, дієвість методів нарахування амортизації, прогнози зміни рівня витрат виробництва, попиту та пропозиції, якості товару тощо;

2) принцип легітимності — передбачає відповідність амортизаційної політики вимогам та стандартам чинної законодавчої бази України;

3) принцип цільової спрямованості — полягає у тому, щоб суб'єкт, який чинить істотний вплив на амортизаційну політику (т.зв. стейкхолдери амортизаційної політики), підпорядковував би амортизацію розв'язанню певних завдань і досягненню тих чи інших цілей. Це може бути забезпечення можливостей для періодичного відновлення матеріальної бази підприємств, створення рівних умов для розвитку всіх галузей діяльності тощо. При цьому, звичайно, дуже важливо правильно визначити цільові пріоритети і вміти створити цільову спрямованість амортизаційної політики, тому що від цього значною мірою залежить ефективність і темпи розвитку підприємства;

4) принцип безперервності, на наш погляд, має як просторовий, так і часовий аспект. Відповідно до першого аспекту цей принцип вимагає систематичного врахування умов експлуатації основних засобів на всіх стадіях виробничого процесу, коли в міру збільшення витрат на ремонти і нагромадження зносу суми амортизації зростають. Часовий аспект безперервності припускає зміну амортизаційної політики у бік зменшення чи збільшення сум амортизації через великі чи малі проміжки часу. При цьому необхідне оптимальне сполучення гнучкості й стабільності амортизаційного потоку. Так, занадто часта й істотна зміна елементів амортизаційної політики, а отже, і всього грошового потоку, вносить економічну непевність та нестабільність у діяльність підприємства. У той же час штучна незмінність

амортизаційної політики не дозволяє підприємству вчасно реагувати на кон'юнктуру ринку й ефективно реалізувати облікову, а найголовніше — регулятивну функцію амортизації, що призводить до неефективного відтворення основних засобів;

5) принцип флексибільності амортизаційної політики — витікає із часового аспекту безперервності та передбачає можливість зміни амортизаційної політики та її елементів відповідно до умов господарювання підприємства та очікуваних економічних вигод;

6) принцип підконтрольності, пов'язаний із попереднім принципом флексибільності тобто означає можливість перевірки дієвості амортизаційної політики за допомогою ряду контрольних точок (критеріїв ефективності);

7) принцип визначеності амортизаційної політики передбачає, що всі етапи реалізації та контролю ефективності амортизаційної політики повинні бути відомі заздалегідь;

8) принцип адекватності — передбачає відповідність всієї амортизаційної політики та окремих її елементів існуючим тенденціям змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі діяльності підприємства;

9) принцип очікування — амортизаційна політика повинна бути спрямована на майбутнє, довгострокову перспективу, що пов'язано із наявністю так званого "фактору запізнення амортизації", коли результати амортизаційної політики та виконання її етапів у часі не співпадають;

10) принцип результативності — передбачає, що головною метою амортизаційної політики повинна стати економічна ефективність діяльності підприємства, виражена у максимізації грошового потоку та у нормальному відтворенні основних засобів;

11) принцип унікальності — політика повинна бути розроблена для конкретного підприємства та враховувати його специфічні умови діяльності.

Дотримання зазначених принципів амортизаційної політики повинно відбуватися лише в умовах реалізації функцій управління у складі планування, організації, мотивації та контролю, які, в першу чергу, спрямовані на забезпечення

процесів її розробки, реалізації та моніторингу. Безпосередньо функція планування визначає цілі, результати й параметри амортизаційної політики, функція організації — порядок її впровадження, функція мотивації формує можливості реалізації амортизаційної політики, а функція контролю визначає оцінку ефективності перебігу всіх стадій амортизаційної політики.

Розробці методичного інструментарію оцінки ефективності амортизаційної політики підприємства перешкоджає відсутність у науковій літературі розуміння сутності ефективної амортизаційної політики. Ефективна амортизаційна політика — це такий її тип, який, з одного боку, здатний забезпечити нормальне відтворення основних засобів відповідно до обраної стратегії діяльності, а з іншого — дозволить підприємству забезпечити довгострокові конкурентні переваги на ринку у майбутньому [5]. Тоді неефективною слід вважати таку амортизаційну політику, яка не забезпечує фінансування процесів відтворення основних засобів у встановлених обсягах за рахунок амортизації, що призводить до зниження конкурентоспроможності продукції та самого підприємства.

1.2. Обґрунтування методів нарахування амортизації в бухгалтерському та податковому обліку

Основні засоби – це термін, який використовують у бухгалтерському обліку та визначений Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затвердженим наказом Міністерства фінансів від 27.04.2000 р. № 92 (далі – П(С)БО 7).

Згідно з п. 4 П(С)БО 7 основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний

строк корисного використання (експлуатації), яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

У пп. 14.1.138 Податкового кодексу наведено термін основні засоби – матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації), яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

У пп. 14.1.3 Податкового кодексу амортизація – систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів, що амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

У пп. 14.1.19 Податкового кодексу вартість основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів, яка амортизується, – первісна або переоцінена вартість основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Згідно з п. 144.1 Податкового кодексу об'єктами нарахування амортизації є витрати (табл.1.2).

Однак різні підприємства формують власну амортизаційну політику. Тільки керівник підприємства приймає рішення про виведення основних засобів з експлуатації на період реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання, консервації та інших причин на підставі умов проведення цих робіт та виходячи із можливості експлуатації активу та безпеки працівників.

Таблиця 1.2

Об'єкти нарахування амортизації згідно ПКУ та П(С)БО 7

Амортизації підлягають витрати на:	Амортизації не підлягають витрати на:
1	2
– придбання основних засобів, нематеріальних активів та довгострокових біологічних активів для використання в господарській діяльності;	– утримання основних фондів, що знаходяться на консервації
– самостійне виготовлення основних засобів, вирощування довгострокових біологічних активів для використання в господарській діяльності, в тому числі витрати на оплату заробітної плати працівникам, які були зайняті на виготовленні таких основних засобів;	– ліквідацію основних засобів;
– проведення ремонту, реконструкції, модернізації та інших видів поліпшення основних засобів, що перевищують 10 відсотків сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів, що підлягають амортизації, на початок звітного року;	– придбання (виготовлення) сценічно-постановочних предметів вартістю до 5 тисяч гривень театральнo-видовищними підприємствами – платниками податку;
– капітальні поліпшення землі, не пов'язані з будівництвом, а саме: іригація, осушення, збагачення та інші подібні капітальні поліпшення землі	
– капітальні інвестиції, отримані платником податку з бюджету, у вигляді цільового фінансування на придбання об'єкта інвестування (основного засобу, нематеріального активу) за умови визнання доходів пропорційно сумі нарахованої амортизації по такому об'єкту відповідно до положень пп. 137.2.ПК;	– витрати на виробництво національного фільму та придбання майнових прав інтелектуальної власності на національний фільм;
– вартість безоплатно отриманих об'єктів енергопостачання, газо- і теплозабезпечення, водопостачання, каналізаційних мереж, побудованих споживачами на вимогу спеціалізованих експлуатуючих підприємств згідно з технічними умовами на приєднання до вказаних мереж або об'єктів;	
– сума переоцінки вартості основних засобів, проведеної відповідно до п. 146.21 ПК. Слід зазначити, що платники податку всіх форм власності мають право проводити переоцінку об'єктів основних засобів, застосовуючи щорічну індексацію вартості основних засобів, що амортизується, та суми накопиченої амортизації на коефіцієнт індексації, який визначається за формулою: $K_i = [I(a-1) - 10] : 100,$ де I(a-1) – індекс інфляції року, за результатами якого проводиться індексація. Якщо значення K_i не перевищує одиниці, індексація не проводиться. Збільшення вартості об'єктів основних засобів, що амортизується, здійснюється станом на кінець року (дату балансу) за результатами якого проводиться переоцінка та використовується для розрахунку амортизації з першого дня наступного року.	– придбання основних фондів або нематеріальних активів з метою їх подальшого продажу іншим особам чи їх використання як комплектуючих (складових частин) інших основних фондів, призначених для подальшого продажу іншим особам.
Не підлягають амортизації та проводяться за рахунок відповідних джерел фінансування:	
– витрати бюджетів на будівництво та утримання споруд благоустрою й жилих будинків, придбання і збереження бібліотечних і архівних фондів	
– витрати бюджетів на будівництво та утримання автомобільних доріг загального користування	
– витрати на придбання та збереження Національного архівного фонду України, а також бібліотечного фонду, що формується та утримується за рахунок бюджетів, бібліотечних і архівних фондів	
– витрати на придбання, ремонт, реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення невиробничих фондів	
– вартість гудвілу	

[Складено автором на основі джерел 49, 50]

Ця думка підтверджується п. 146.18 Податкового кодексу: «виведення з експлуатації будь-якого об'єкта основних засобів здійснюється за результатами ліквідації, продажу, консервації на підставі наказу керівника

підприємства, а в разі їх примусового відчуження чи конфіскації – згідно із законом».

Комплексний вплив амортизації на діяльність підприємства та його амортизаційну політику можна дослідити за даними рис. 1.3 .

Рис. 1.3 Роль амортизації у діяльності підприємства
[Складено автором на основі джерел 49,50]

З рисунку 1.3 видно, що роль амортизації у діяльності підприємства можна звести до наступного :

- як стаття умовно-змінних та умовно-постійних витрат амортизація входить до складу вартості готової та реалізованої продукції;
- відповідно до концепції зносу та інвестиційної концепції, амортизація є джерелом коштів для фінансування процесів оновлення основних засобів;
- у випадку, якщо основні засоби були придбані за кредитні ресурси, амортизація, відповідно до її відшкодувальної функції, є частиною коштів для сплати відсотків та повернення кредитів;
- відповідно до податкової концепції, амортизація є методом і інструментом для отримання пільг у сплаті податку на прибуток підприємства;
- як частина грошового потоку, що генерується у процесі операційної діяльності підприємства, амортизація є частиною грошового потоку, а значить, засобом окупності інвестицій у основні засоби;

– у складі грошового потоку, відповідно до регулюючої та накопичувальної функції, амортизація є частиною прибутку, що генерується основними засоби протягом терміну їх корисного використання.

Таким чином, за своєю економічною сутністю амортизація основних засобів – це грошове вираження їх зносу та складова витрат підприємств, яка забезпечує поступове перенесення вартості основних засобів на створюваний продукт [62]. При визначенні терміну корисного використання (експлуатації) слід ураховувати:

- очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності;
- фізичний та моральних знос, що передбачається;
- правові або подібні обмеження щодо термінів використання об'єкта та інші фактори [31].

Термін корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів переглядається:

- у випадку зміни технології виробництва або ринкового попиту продукції, що виробляється за допомогою цього активу;
- у випадку капіталізації наступних витрат, пов'язаних з використанням активу, що покращує його стан;
- у випадку очікуваних економічних вигод від його використання [50].

Класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів з визначенням мінімально допустимих строків їх амортизації в бухгалтерському та податковому обліку надано в таблиці 1.3.

Амортизація об'єкта основних засобів нараховується, виходячи з нового терміну корисного використання, починаючи з місяця наступного за місяцем зміни терміну корисного використання.

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" встановлені такі методи амортизації:

- прямолінійний;
- зменшення залишкової вартості (відсотковий);
- прискореного зменшення залишкової вартості;
- кумулятивний; виробничий.

Методи нарахування амортизації згідно П(С)БО 7 «Основні засоби»:

— прямолінійний метод - це метод, за яким річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на термін корисного використання об'єкта основних засобів. Прямолінійний метод використовують для об'єктів, знос яких рівномірний і не залежить від обсягу виробництва, це: виробничі цехи, адміністративні будівлі та інші споруди, передавальні пристрої та інші об'єкти. Характеризуючи метод прямолінійного списання, не можна не відзначити його переваги у простоті розрахунків та рівномірності розподілу сум амортизації між обліковими періодами. Його використання особливо доцільно, коли ступінь експлуатації об'єкта основних засобів у кожному звітному періоді залишається незмінною. Він передбачає практично рівномірний спад економічної корисності об'єкту із року в рік.

Але ж недоліком такого методу є те, що при його використанні не враховується моральний знос, а також не робиться реальна оцінка виробничої потужності основних засобів у різні роки експлуатації. Практика показує, що знос машин збільшується у перші роки їх експлуатації, потім величина зносу стабілізується, а у останні роки експлуатації знос машин знову зростає. Щодо морального зносу машин, то він також нерівномірний. Застосування даного методу не завжди забезпечує повне перенесення вартості основних засобів на знов створений продукт, в результаті чого створюється недоамортизація основних засобів, що є прямим збитком підприємства;

— метод зменшення залишкової вартості (відсотковий), за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування

амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість. Метод зменшення залишкової вартості більш придатний для обладнання, продуктивність праці якого в період його експлуатації зменшується. Але в практиці цей метод майже не застосовується;

– метод прискореного зменшення залишкової вартості – це метод, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється виходячи із терміну корисного використання об'єкта і подвоюється. Прискорений метод амортизації відрізняється від прямолінійного (вираженого у відсотках) тільки тим, що нараховується на залишкову вартість об'єкта основних засобів. Цей метод більш ефективний у використанні за умови, якщо витрати на його підтримку в робочому стані в процесі експлуатації зростають, і продуктивність обладнання у перші роки експлуатації значно вища, ніж у наступні;

– кумулятивний метод – це метод, за яким річна сума визначається як добуток вартості, що амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт (Кк) розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця очікуваного терміну корисного використання об'єкта основних засобів (ОЗ) на суму числа років його корисного використання за формулою:

$$K_k = \frac{\text{Кількість років, що залишаються до кінця терміну корисного використання об'єкта ОЗ}}{\text{Сума числа років корисного використання об'єкта}} \quad (1.1)$$

Значення знаменника у формулі визначається таким чином, якщо, наприклад, термін служби об'єкта корисного використання дорівнює чотирьом рокам, то сума років корисного використання $(4 + 3 + 2 + 1) = 10$. При цьому

методі відбувається зменшення амортизації, що нараховується, до кінця терміну експлуатації об'єкта, тобто чим менше залишається років експлуатації об'єкта, тим менший коефіцієнт і сума амортизації;

– виробничий метод, за яким місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації (ВС) обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції, який підприємство очікує виробити (виконати) із використанням об'єкта основних засобів (ОЗ) за формулою:

$$BC = \text{Вартість, яка амортизується} / \text{загальний обсяг продукції, який підприємство очікує отримати із використанням об'єкта ОЗ} \quad (1.2)$$

Методи нарахування амортизації об'єктів основних фондів, що застосовуються в бухгалтерському обліку наведено в таблиці 1.4.

Також згідно з пп. 145.1.7 Податкового кодексу на основні засоби груп 1 «Земельні ділянки» та 13 «Природні ресурси» амортизація не нараховується. Суми амортизаційних відрахувань не підлягають вилученню до бюджету, а також не можуть бути базою для нарахування будь-яких податків та зборів.

Згідно з пп. 14.1.9 Податкового кодексу балансова вартість основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів – сума залишкової вартості таких засобів та активів, яка визначається як різниця між первісною вартістю з урахуванням переоцінки і сумою накопиченої амортизації.

Для малоцінних необоротних матеріальних активів можна застосовувати один із чотирьох методів:

- прямолінійний (у першому місяці амортизувати 50% його вартості, а решту 50% - при списанні з Балансу);
- виробничий (у першому місяці використання об'єкта амортизувати 100% його вартості) [9].

Нарахування амортизації в цілях оподаткування здійснюється підприємством за методом, визначеним наказом про облікову політику з

метою складання фінансової звітності та може переглядатися в разі зміни очікуваного способу отримання економічних вигод від його використання (пп. 145.1.9 Кодексу).

Таблиця 1.4

Методи нарахування амортизації об'єктів основних фондів, що застосовуються в бухгалтерському та податковому обліку

Назва методу	Суть методу	Формула для обчислення амортизації	Примітки
1	2	3	4
Прямолінійний	Річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів	$A = Ca : T$	A – річна сума амортизаційних відрахувань; Ca – амортизовувана вартість об'єкта ОЗ; T – термін корисного використання об'єкта ОЗ (років).
Зменшення залишкової вартості	Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість	$A = Cz \times (1 - (Cл : Cп)^{1/t})$	Cз – залишкова або первісна вартість об'єкта ОЗ на дату початку нарахування амортизації; Cл – ліквідаційна вартість об'єкта ОЗ; Cп – первісна вартість об'єкта ОЗ; t – термін корисного використання об'єкта ОЗ.
Прискореного зменшення залишкової вартості	Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, і подвоюється	$A = 2Cз : T$	Cз – залишкова вартість об'єкта ОЗ або первісна вартість на дату початку нарахування амортизації; T – термін корисного використання об'єкта ОЗ (років).
Кумулятивний	Річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання	$A = (Cп - Cл) \times (Kз : Pк)$	Cп – первісна вартість об'єкта ОЗ; Cл – ліквідаційна вартість об'єкта ОЗ; Kз – кількість років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта ОЗ; Pк – сума числа років корисного використання об'єкта ОЗ. Наприклад, для терміну корисного використання об'єкта у 5 років сума чисел років буде складати – 1+2+3+4+5=15, а кумулятивний коефіцієнт у перший рік експлуатації становитиме 5/15.

Продовження таблиці 1.4

1	2	3	4
Виробничий	Місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів	$A = \frac{Пм \times (Сп - Сл)}{Пз}$	Пм – фактичний місячний обсяг продукції (робіт, послуг); Сп – первісна вартість об'єкта ОЗ; Сл – ліквідаційна вартість об'єкта ОЗ; Пз – передбачуваний обсяг виробництва з використанням амортизованого обладнання.

[Складено автором на основі джерел 50].

Проведемо нарахування амортизаційних відрахувань за всіма методами згідно П(С)БО 7 на одному прикладі та зведемо отримані результати для наглядності в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Нарахування амортизаційних відрахувань за методами згідно П(С)БО 7 на одному прикладі

Методи амортизації	Сума амортизації і-того року (А рікі)	Додаткові показники	Приклад
1	2	3	4
Вихідні дані: ПВ = 1500 (грн.); ЛВ = 200 (грн.); Т = 5 (років); Nзаг = 12000 (шт.); Nміс1 = 330 (шт.)			
1. Прямолінійний	$A_{рік1} = \frac{AB}{T}$	$AB = ПВ - ЛВ$	$AB = 1500 - 200 = 1300$ $A_{рік1} = \frac{1300}{5} = 260$
2. Зменшення залишкової вартості	$A_{рік1} = ЗВ(ПВ) \times H_a$	$H_a = 1 - \sqrt[T]{\frac{ЛВ}{ПВ}}$	$H_a = 1 - \sqrt[5]{\frac{200}{1500}} \approx 0,3317$ $A_{рік1} = 1500 \times 0,3317 = 497,55$ $A_{рік2} = (1500 - 497,55) \times 0,4 = 332,51$
3. Прискореного зменшення залишкової вартості	$A_{рік1} = ЗВ(ПВ) \times H_a$	$H_a = \frac{2}{T}$	$H_a = \frac{2}{5} = 0,4$ $A_{рік1} = 1500 \times 0,4 = 600$ $A_{рік2} = (1500 - 600) \times 0,4 = 480$
4. Кумулятивний	$A_{рік1} = AB \times k_1$	$AB = ПВ - ЛВ$ $k_1 = \frac{T - (i - 1)}{1 + \dots + T}$	$AB = 1500 - 200 = 1300$ $k_1 = \frac{5 - (1 - 1)}{5 + 4 + 3 + 2 + 1} \approx 0,3333$ $A_{рік1} = 1300 \times 0,3333 = 433,29$ $k_2 = \frac{5 - (2 - 1)}{5 + 4 + 3 + 2 + 1} \approx 0,2667$ $A_{рік2} = 1300 \times 0,2667 = 346,71$

Продовження таблиці 1.5

1	2	3	4
5. Виробничий	$A_{міс1} = N_{міс1} \times H_a$	$H_a = \frac{AB}{N_{заг}}$	$AB = 1500 - 200 = 1300$ $H_a = \frac{1300}{12000} = 0,1083$ $A_{міс1} = 330 \times 0,1083 = 35,74$
<p>Умовні позначення: ПВ – первісна вартість, ЛВ – ліквідаційна вартість, Т – термін корисного використання, N_{заг} – загальний обсяг продукції (робіт, послуг) які підприємство планує виробити (виконати); N_{міс} – загальний обсяг продукції (робіт послуг), АВ – амортизовувана вартість, ЗВ – залишкова вартість. H_a – норма амортизації, k_i – кумулятивний коефіцієнт і-того року</p>			

[Складено автором на основі джерел 50].

Амортизація об'єкта основних засобів нараховується протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, установленого платником податку, але не менше мінімально допустимого строку, встановленого п. 145.1 Податкового кодексу, помісячно, починаючи з місяця, що настає за місяцем введення об'єкта основних засобів в експлуатацію і зупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання, консервації та інших видів поліпшення та консервації.

Отже, змінено порядок збільшення вартості основних засобів при здійсненні витрат, пов'язаних з ремонтом та поліпшенням об'єктів основних засобів у сумі, що перевищує 10 відсотків сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів, що підлягають амортизації, на початок звітного податкового року.

З набранням чинності Податковим кодексом сума витрат на поліпшення буде відноситися конкретно на основний засіб, який поліпшувався та ремонтувався.

Слід зазначити, що у Податковому кодексі поліпшення та ремонти розглядаються окремо, на відміну від Закону про прибуток, в якому витрати були об'єднані в термін «поліпшення основних фондів».

Сума витрат, пов'язана з ремонтом та поліпшенням об'єктів основних засобів, у тому числі орендованих, у розмірі, що не перевищує 10 відсотків сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів на початок звітного

року, відноситься до витрат того звітного податкового періоду, в якому такий ремонт та поліпшення були здійснені.

1.3. Економічна стратегія підприємства щодо вибору методу нарахування амортизації для досягнення максимальної величини прибутку

Для даної дипломної магістерської роботи доцільно уточнити основні характеристики етапів розвитку амортизаційної політики, які охоплює період часу з набуття Україною незалежності (табл.1.6).

В Україні чинна система нарахування амортизації основних засобів зазнавала постійних удосконалень з моменту її створення, з часів набуття Україною незалежності. Професор І. Садовська виділяє 5 етапів розвитку амортизаційної політики України [54].

Таблиця 1.6

Етапи розвитку амортизаційної політики України з часів набуття незалежності

Етап	Коротка характеристика етапу
1	2
1 етап (від 1991 р. до 01.07.1997 р.)	Формування системи амортизації в Україні в рамках розвитку системи оподаткування прибутку підприємств. Необхідність активізації амортизаційної політики визначено Указом Президента України від 19 липня 1996 р. «Про заходи щодо реформування інвестиційної політики в Україні». Кабінетом Міністрів України прийнята Постанова від 16 травня 1996 р. за № 523 «Про проведення індексації балансової вартості основних фондів та визначення розмірів амортизаційних відрахувань на повне їх відновлення у 1996–1997 рр.». Підвищення середніх норм амортизаційних відрахувань (в 2-2,5 рази) і застосування нелінійних прискорених методів нарахування було впроваджено Постановою Кабінету Міністрів України від 6 вересня 1996 р. № 1075
2 етап (від 01.07.1997 р. до 01.07.2000 р.)	Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» №283/97-ВР від 22 травня 1997 р. змінено методологію обліку («собівартість» замінено «валовими витратами», класифікацію основних фондів та підхід до нарахування амортизації відповідно змінено норми амортизації). Запроваджено 3 групи основних засобів із єдиною формулою нарахування податкової амортизації за методом залишкової вартості. Утворено суттєві відмінності у податковому та бухгалтерському обліку нарахування амортизації.
3 етап (від 01.07.2000 р. до 01.07.2004 р.)	Практика вилучення частки амортизаційних відрахувань до Державного бюджету України. Указом Президента України від 07.03.2001 р. № 169/2001 затверджено Концепцію амортизаційної політики. Лишаються суттєві відмінності у податковому та бухгалтерському обліку нарахування амортизації

Продовження таблиці 1.6

1	2
4 етап (від 01.07.2004 р. до 01.01.2011 р.)	Підвищуються щоквартальні норми амортизації кожної із груп основних фондів у розрахунку на податковий квартал. Впроваджено 4 група основних фондів. Лишаються суттєві відмінності у податковому та бухгалтерському обліку нарахування амортизації
5 етап (від 01.01.2011 р. дотеперішнього часу)	Введено в дію Податковий кодекс України, яким передбачено ідентичний із П(С)БО №7 порядок обчислення. Визначення «основні засоби» замінено на «основні фонди». Встановлено мінімально допустимі терміни корисного використання об'єктів основних засобів для 16 груп основних фондів та 6 груп нематеріальних активів

[Джерело: 44 на основі періодизації професора І. Садовської].

Прийнята на підприємстві амортизаційна політика істотно впливає на фінансовий результат діяльності підприємства. Так як основні засоби приймають участь у діяльності підприємства, їх амортизація позначається на результатах цієї діяльності. Нарахована амортизація через низку бухгалтерських записів відноситься на зменшення фінансового результату.

Застосування того чи іншого методу нарахування амортизаційних відрахувань вимагає економічного обґрунтування. Обрані методи нарахування амортизаційних відрахувань по відповідних групах об'єктів основних засобів повинні:

- сприяти реалізації економічної та науково-технічної стратегії підприємства;
- мінімізувати базу оподаткування з податку на прибуток;
- бути простими, а витрати на облік мінімальними.

Основним фактором вибору методу нарахування амортизації є економічна стратегія підприємства. У рамках цієї стратегії може реалізовуватися вибір способів амортизації відповідно до прийнятих керівництвом підприємства цілей при визначенні прибутку. Групи способів реалізації амортизації представлені у таблиці 1.7

Таблиця 1.7

Групи способів реалізації амортизації при визначенні прибутку

Назва способу	Сутність	Недоліки
1	2	3
1. Досягнення максимальної величини чистого прибутку плюс	Сукупність власних джерел для відтворення основних засобів у цьому випадку буде максимальною. Даний вибір виходить з передумови, що амортизація являє собою джерело формування активу балансу, нарівні з	Збільшення амортизації зменшує фінансовий результат, і вираз $Pч - A$ не змінювався б, якщо б величина амортизаційних

Продовження таблиці 1.7

1	2	3
амортизація (Пч + А → max).	іншими власними коштами підприємства, і може бути використана на відповідні цілі. У цьому разі поліпшення даного показника можливо шляхом поліпшення показників у формулі: $Pч = Pв - А,$ де Pв – валовий прибуток без урахування впливу амортизації; А – амортизація.	відрахувань не позначалася на оподаткуванні підприємства.
2. Досягнення максимальної величини прибутку	Підхід передбачає мінімізацію амортизаційних відрахувань у бухгалтерському обліку (що скорочує витрати, поліпшує фінансові показники підприємства).	До недоліків належать не досить об'єктивна картина майнового стану підприємства, відсутність можливості своєчасного відтворення основних засобів за рахунок амортизаційних відрахувань, так як їхня величина буде недостатньою.
3. Досягнення мінімальної величини прибутку і максимальної амортизації	Даний підхід передбачений збільшувати амортизаційні відрахування і зменшити прибуток, що підлягає розподілу з метою підтримки та збереження фізичного капіталу підприємства. Може застосовуватися при наявності очікувань керівництва, що засновники розподілятимуть чистий прибуток, не беручи до уваги потреби підприємства по заміні основних засобів.	Погіршуються поточні економічні показники діяльності підприємства. Проте підхід дозволяє залишити кошти в обігу підприємства, що при належних рішеннях керівництва є позитивним моментом.

У зв'язку з цим вибір методу амортизації впливає на величину фінансового результату (тим сильніше, ніж вище частка амортизації в загальній масі витрат). У свою чергу, на щорічній величині амортизаційних відрахувань позначається обраний метод амортизації [29].

Традиційно при визначенні мети амортизації розглядається тільки одна модель, приведена під номером 1, так як у загальному випадку для підприємства важливо, щоб науково обґрунтована амортизаційна політика приводила до максимізації величини чистого прибутку плюс амортизаційні відрахування. Результат оцінки ефекту від виробничої діяльності підприємства значною мірою залежить від грошової оцінки амортизаційних відрахувань, від обраного методу нарахування зносу по основних засобах, нематеріальних активів, малоцінних та швидкозношуваних предметів [29].

Застосування підходу 2 практикується для створення сприятливої картини про діяльність підприємства для зовнішніх користувачів (високий прибуток, великий запас майна та власних коштів).

Підхід 3 повинен зменшити прибуток, який підлягає розподілу з метою підтримки збереження фізичного капіталу підприємства за рахунок збільшення амортизаційних відрахувань. Цей підхід може застосовуватися за наявності очікувань керівництва, що засновники будуть розподіляти чистий прибуток, не беручи до уваги потреби підприємства по заміні основних засобів. При цьому керівництво встановлює мінімальні терміни використання основних засобів, використовує прискорені методи амортизації для збільшення величини амортизації.

В умовах формування ринкових відносин переміщення інвестиційної діяльності із централізованих джерел до децентралізованих, призвело до зменшення інвестиційних коштів суб'єктів підприємницької діяльності. Тепер головним джерелом здійснення реальних інвестицій стають власні кошти підприємств, серед яких лєвова частка припадає на амортизаційні відрахування.

Основні фактори, що зумовлюють розмір амортизаційних відрахувань на підприємстві, узагальнено на рисунку 1.4.

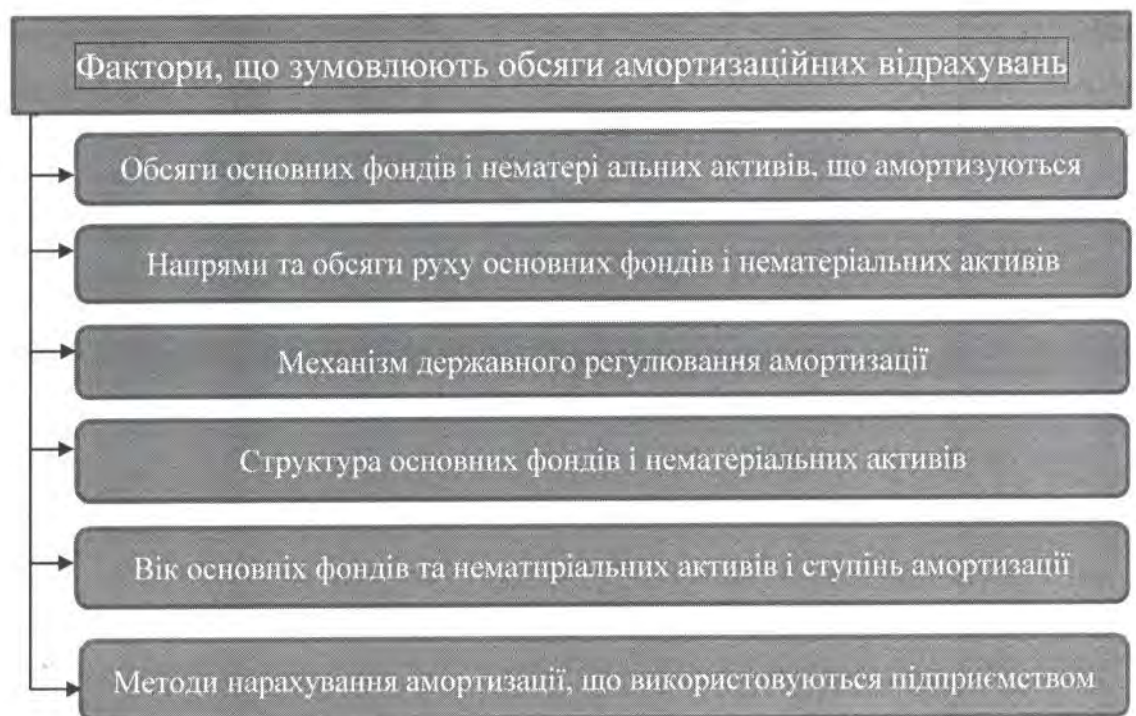

Рис.1.4 Фактори, що зумовлюють обсяги амортизаційних відрахувань
[Складено автором на основі джерел 49, 50]

На сьогоднішній день в Україні механізм нарахування амортизації регламентується податковим законодавством для обчислення суми амортизаційних відрахувань при визначенні оподаткованого прибутку (Податковий кодекс України) та національними стандартами бухгалтерського обліку для розрахунку справжніх витрат підприємств на компенсацію авансового капіталу (П(С)БО 7 "Основні засоби"). Виходячи з цього, з'ясуємо, яким чином зміна суми амортизаційних відрахувань внаслідок запровадження нової концепції амортизації може вплинути на результати фінансово-господарської діяльності підприємства.

Необхідно виходити з тієї фінансової стратегії, яку обирає підприємство стосовно оновлення основних засобів. Так, якщо підприємство прагне якнайшвидше здійснити заміну застарілих основних засобів, оскільки без введення нової техніки неможлива конкурентоздатність його на ринку, то підприємству не вигідно застосовувати в бухгалтерському обліку амортизацію податковим методом нарахування, тобто методом "спадного залишку", оскільки масова заміна основних фондів катастрофічно збільшує собівартість робіт. У цьому разі доцільно використовувати пропорційний метод нарахування амортизації, при якому собівартість не коливається під впливом нарахованих сум амортизаційних відрахувань.

Збільшення амортизаційних відрахувань веде до зростання витрат на виробництво продукції, а отже, за фіксованого рівня цін зменшує прибуток. Однак розміри збільшення амортизаційних відрахувань і зменшення прибутку, що залишається в розпорядженні підприємств, не збігаються, бо кошти, які спрямовуються на амортизацію основних фондів, не оподатковуються, на відміну від прибутку, а навпаки, ще й зменшують останній до оподаткування. Тому для підприємств вигідніше збільшувати суму амортизаційних відрахувань, завдяки чому частка прибутку вивільнюється від оподаткування і набуває вигляду амортизації. Цей фактор зумовлює тенденцію перетворення амортизаційних відрахувань в основне

джерело фінансування технічного розвитку підприємств в умовах ринкової економіки, забезпечуючи їм пом'якшення податкового режиму.

Слід зазначити, що за умови оподаткування підприємства згідно ПКУ існуючий порядок нарахування амортизаційних відрахувань порівняно з лінійним дає змогу знизити платежі податку на прибуток на початку строку функціонування основного засобу. Сума коштів, заощаджена завдяки перенесенню сплати суми податку на прибуток на наступні податкові періоди, може бути інвестована і приносити дохід, який наростатиме в наступні роки. Повну економічну вигоду від застосування існуючого порядку нарахування амортизаційних відрахувань можна оцінити з використанням процедури підрахунку теперішньої вартості грошового потоку.

Що стосується прискореної амортизації, то її застосування з погляду формування прибутку доцільне в тому разі, якщо зростання собівартості за рахунок амортизаційних відрахувань у першій половині строку служби основного засобу не перевищує реалізаційних цін на неї, що дає можливість відшкодувати включену в собівартість суму амортизації та спрямувати ці кошти для подальшого відтворення основних засобів. В іншому разі продукція стає неконкурентоспроможною за ціновим фактором, спостерігається погіршення даних бухгалтерської звітності, хоча фактичного витрачання додаткових коштів не відбувається. Однак в умовах ринкової економіки, коли підприємство здатне успішно функціонувати лише в тісному зв'язку із зовнішнім середовищем, жоден суб'єкт господарювання не може дозволити собі значного погіршення показників фінансової звітності, які формуються на основі даних бухгалтерського обліку.

З точки зору формування оподаткованого прибутку, застосування методів прискореної амортизації доцільне за умови, коли підприємство прибуткове.

На сьогодні відсутні чіткі правила (рекомендації) щодо вибору методу амортизації, який був би найкращим для підприємств різних організаційно-правових форм і галузей, об'єктів основних засобів і способів їх використання.

Усі методи можна вважати равноцінними, вони переслідують одну мету, але кожний із них для відповідних періодів корисного використання визначає різні суми амортизації.

Згідно з п.28 П(С)БО 7 метод нарахування амортизації основних засобів обирається підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигід від його використання. Обраний метод основних засобів, визначенню реальної величини прибутку, найкраще враховувати усі фактори, пов'язані з експлуатацією об'єкта основних засобів, тощо.

Отже, вибір методу амортизації основних фондів базується на розробці бізнес плану діяльності підприємства протягом амортизаційного періоду й повинен враховувати такі фактори:

- темпи зростання обсягів діяльності та її дохідності;
- темпи зростання поточних витрат;
- зміни в податковій політиці держави;
- необхідність і час виконання фінансових зобов'язань, джерелом покриття яких є чистий прибуток підприємства або проведення капітальних витрат за рахунок прибутку;
- прогнозований період експлуатації об'єкта амортизації до його ліквідації або продажу, можливу ціну реалізації об'єкта амортизації;
- потребу в формуванні власних фінансових ресурсів протягом амортизаційного періоду.

Таким чином, амортизаційну політику підприємства на сучасному етапі проведення ринкових реформ в Україні можна визначити, як цілеспрямовану діяльність підприємства з вибору та застосування одного з можливих (законодorzvolених) методів амортизації з метою максимізації обсягу власних фінансових ресурсів протягом амортизаційного періоду.

Удосконалення амортизаційної політики на сьогоднішній день є досить актуальним питанням, для вирішення якого необхідно проводити подальші дослідження в цьому напрямку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ОЦІНКА АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ТАНДЕМ-2000»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства ТОВ «Тандем-2000»

Товариство з обмеженою відповідальністю «ТАНДЕМ-2000» (ТОВ «ТАНДЕМ-2000») засноване в квітні 2000 року. Знаходиться в селеші Гусарка Куйбишевського району Запорізької області.

Напрямок діяльності: рослинництво, насінництво, тваринництво, підробіток і зберігання зерна, надання послуг.

Кількість постійно працюючих - 350 чоловік.

Підприємство було створено на землях підсобного господарства ВАТ «Куйбишевський КХП» - «Червоний партизан». В оренду було взято 160 га землі, викуплена військова техніка та майно підсобного господарства, збережені робочі місця.

Наступним етапом розвитку стало взяття в оренду спочатку земель в районі с. Поповка 380 га, а потім земель в районі с. Мартинівка 420 га.

На сьогоднішній день площа сільськогосподарських угідь становить 1558 га, з них орні площі - 1392 га; сінокоси - 63 га; пасовища - 88 га; багаторічні насадження - 15 га. Сільськогосподарські угіддя розташовані в двох районах Запорізької області: Куйбишевському (632 га ріллі і всі інші угіддя) та Васильківському (760 га ріллі).

Агрофірма спеціалізується на вирощуванні зернових (пшениця, ячмінь, кукурудза) і технічних культур (соя, соняшник). Так само має власну потужну кормову базу - понад 223 га (так як один з основних напрямків розвитку підприємства - нарощування молочного виробництва) - люцерна на сіно і сінаж, кукурудза на силос.

ТОВ «ТАНДЕМ-2000» є елітним насінницьким підприємством

(виробництво насіння в 2015 році - 5630 тонн, в 2016 році - 3128 тонн, в 2017 році - 4758 тонн, в 2018 році - 5403 тонн, в 2019 році - 4975 тонн).

Застосовуються сучасні інтенсивні технології вирощування сільськогосподарських культур (технології No-Till та мінімального обробітку ґрунту) і виробництва продукції тваринництва. Діє програма переходу на високоінтенсивні енергозберігаючі технології виробництва сільськогосподарської продукції.

На фірмі використовується імпортна техніка:

- посів - трактори Buhler Versatile 2425 і New Holland T9060 з 3-ма посівними комплексами Horsch -12м і Horsch - 13, трактори John Deere 8400 і John Deere 8295 з посівними комплексами точного висіву 44;

- внесення мінеральних добрив і засобів захисту рослин - самохідний обприскувач Hagie - 12-2100, причіпні обприскувачі, причіпні агрегати-розкидачі мінеральних добрив Rauch;

- прибирання - 10 комбайнів - New Holland CX-8080, Claas Lexion-480, CASE IH - 2166, John Deere 2066;

- основний обробіток ґрунту - трактори New Holland T9060, Buhler Versatile 2425, 2 John Deere 8400 і 1 John Deere 8295R, з агрегатами Amazone Catros 9 м, Amazone Catros 4,5 м, ріпери John Deere A-512, 2 диск-риппера DMI Ecolo Tiger 530B;

- кормовиробництво - комбайн Claas Jaguar 840, Pöttinger: 2 причепа-підбирача JUMBO 80 м³, косарка NOVACAT 3-секційна 9м, двороторний валкоутворювач EUROTOP 6м, граблі та ворущилки Krone Swadro і Pöttinger, прес-підбирачі Krone, стогомети і навантажувачі Kuhn.

Інфраструктура рослинництва: 2 машинних двору, 3 ТОКа, нафтосховища, склади тощо. На 2-х машинних дворах розташований весь набір необхідної сільськогосподарської техніки, що включає в себе 11 комбайнів (імпортного виробництва), самохідний обприскувач, 47 тракторів, 65 знарядь сільськогосподарського призначення.

Інфраструктура насінництва: 6 складів для підлогового зберігання 8

тис. тонн насіння одноразового зберігання, в кінці 2007 року введено в експлуатацію завод з переробки насіння. Є необхідний набір техніки для очищення та калібрування і затарювання насіння. Підприємство з 2002 року отримало статус елітного господарства з вирощування насінневого матеріалу зернових та технічних культур і право на реалізацію елітного та репродукційного насіння. У 2018 році введено в експлуатацію вузол протруювання зерна фірми PETKUS. Реалізація насіння здійснюється крім Харківської в сусідні області України.

Урожайність основних культур товарного рослинництва: озима пшениця - 4,5 - 6,2 тонн/га, ячмінь - 3,8 - 4,4 тонн/га, соняшник - до 3,0 тонн/га, кукурудза зерно - до 7,2 тонн/га, кукурудза на силос - до 23,4 т/га, люцерна (зелена маса) - до 17 т/га.

Інфраструктура зберігання зерна: хлібоприймальне пункт об'ємом 14 тис. тонн, обладнання для підробки і сушки зерна продуктивністю 400 тонн на добу з прийому, сертифікована лабораторія з аналізу якості зерна.

У 2017 році введено в експлуатацію новий комплекс зерносховищ силосного типу фірми «BROCK» 1-й етап - 5000 тонн одноразового зберігання. Завершилося будівництво 2-го етапу - + 15000 тонн одноразового зберігання. Експлуатується зернова сушарка американського виробництва «SUKUP» потужністю 35 планових тонн/рік.

Інфраструктура тваринництва: 2 комплексу для молочного скотарства: з технологіями прив'язними-вигульній системи утримання та безприв'язного утримання, вирощування молодняка у віці 0 - 3 місяці в індивідуальних клітинах. Поголів'я налічує 2000-2100 голів, в тому числі корови 1030 голів. Рівень надою молока на фірмі - 9400-9500 кг на 1 фуражну корову в рік. На сьогодні середньодобовий надій молока - понад 27000 літрів. На агрофірмі застосовується технології безприв'язному системи змісту і прив'язні-вигульній системи змісту, вирощування молодняка у віці 0 - 3 місяці в індивідуальних клітинах. Є доїльний зал з індивідуальним урахуванням виробництва молока від кожної корови, танки охолодження молока.

Запліднення корів молочного стада здійснюється імпортою спермою високопродуктивних биків виробників з селекційним індексом не менше +1000.

Середньодобовий валовий надій за 5 років зріс в 3,5 рази. Це стало можливим завдяки придбанню племінних тварин і системному проведенню комплексу заходів щодо підвищення продуктивності тварин (вибракування стада, осіменіння спермою канадських виробників і т.п.), а також збалансованого харчування, в тому числі із застосуванням кормів, заготовлених в господарстві. У виробництві молока реалізований процесний підхід в організації та управлінні стадом. З 2018 року ТОВ «ТАНДЕМ-2000» перейшла на стабільне виробництво молока класу ЕКСТРА. Реалізація охолодженого молока здійснюється на молокопереробні заводи, які є визнаними лідерами України у своїй галузі.

У подальших планах агрофірми передбачено розвиток тваринницького комплексу. Сучасний стан українського ринку молока характеризується великим попитом на якісну продукцію. Такі тенденції переважатимуть на українському ринку ще протягом 10 років. Висока якість може бути досягнута тільки за рахунок застосування новітніх технологій утримання ВРХ, використання дорогого устаткування по охолодженню молока, лабораторного контролю. Тому в 2017 році було прийнято рішення і розпочато будівництво нового тваринницького комплексу на 2000 голів ВРХ. Здійснення проекту ТОВ «ТАНДЕМ-2000» дозволить вивести «стартове» стадо на високорентабельний рівень в 12000 кг на 1 корову.

Досвід свідчить, що успіх діяльності підприємств у значній мірі залежить від ефективності використання основних і оборотних виробничих фондів. Тож, виникає потреба проаналізувати наявність і рух основних фондів, визначити їх динаміку, рівень забезпеченості та ефективності використання.

Результати проведених розрахунків вищезазначених показників узагальнено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Основні показники характеристики розміру ТОВ «ТАНДЕМ-2000»
протягом 2017-2019 рр.**

Показники	Один. вимір	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення 2017 до 2019
1	2	3	4	5	6
Первісна вартість основних засобів	тис.грн.	121518	324506	340303	+ 218785
Середньоспискова чисельність працівників	чол.	280	356	359	+79
Валовий прибуток	тис. грн.	463	1 862	1 462	+999
Чистий дохід	тис. грн.	2 227	10 460	17 454	+15 227
Рентабельність	%	26,25	21,65	9,14	-17,11

Дані таблиці 2.1 свідчать, що станом на кінець 2019 року вартість основних засобів підприємства зростає, що дає можливість стверджувати, про недостатньо ефективне використання капіталу підприємства, оскільки майже 80% капіталу перебуває в основних засобах. В складі трудових ресурсів відбулися суттєві зміни в кількісному відношенні. Таким чином, приходимо до висновку, що виходячи з даних табл. 2.1 дане підприємство слід віднести до середніх за розміром сільськогосподарських підприємств.

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000»

Прибутковість – один з основних узагальнюючих показників ефективності діяльності підприємства. Вона характеризується доходами і прибутком. Доходи підприємство може одержувати від різних видів діяльності – дохід від реалізації продукції, дохід від участі в капіталі, дохід від операційної діяльності тощо. Аналіз структури доходів ТОВ «ТАНДЕМ-2000» за 2017 – 2019 роки представлено в табл. 2.2.

Аналіз структури доходів ТОВ «ГАНДЕМ-2000» за 2017-2019 роки

Найменування показників	2017 рік		2018 рік		2019 рік		Абсолютне зростання, тис.грн.	Коефіцієнт зростання, %
	сума, тис. грн..	питома вага, %	сума, тис. грн..	питома вага, %	сума, тис. грн..	питома вага, %		
Доходи від операційної діяльності	14425	97,8	27453	98,2	57241	99,75	42816	396,82
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2227	15,1	10460	37,4	17454	30,42	15227	783,74
інші операційні доходи, усього	12198	82,7	16693	60,8	39787	69,33	27589	326,18
У тому числі дохід від операційної оренди	37	0,25	31	0,1	34	0,06	-3	91,89
дохід від операційної курсової різниці	1	0,01	21	0,07	22	0,04	21	2200
Дохід від реалізації інших оборотних активів	9279	62,91	10883	38,9	31536	54,96	22257	339,86
дохід від штрафів, пені неустойки	2	0,01	-	-	5	0,01	3	250
дохід від утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення	44	0,98	132	0,44	114	0,2	-30	79,17
інші операційні доходи	2735	18,54	5926	21,3	8076	14,07	5341	291,28
Дохід від фінансової діяльності	-	-	-	-	-	-	-	-
У тому числі дохід від участі в капіталі	-	-	-	-	-	-	-	-
інші фінансові доходи	-	-	-	-	-	-	-	-
У тому числі дивіденди	-	-	-	-	-	-	-	-
доходи від фінансової оренди	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші доходи звичайної діяльності, усього	324	2,2	491	1,8	143	0,25	-181	44,14
У тому числі дохід від реалізації фінансових інвестицій	-	-	-	-	-	-	-	-
дохід від реалізації необоротних активів	324	2,2	451	1,65	132	0,23	-192	40,74
дохід від реалізації майнових комплексів	-	-	-	-	-	-	-	-
дохід від безплатно отриманих активів	-	-	19	0,07	-	-	-	-
інші доходи	-	-	21	0,08	11	0,02	-	-
Надзвичайні доходи	-	-	-	-	-	-	-	-
Сукупний дохід	14749	100	27944	100	57384	100	42635	389,07

Згідно даних таблиці 2.2 можна зробити наступні висновки:

а) доходи від операційної діяльності в 2019 році збільшилися на 42 816 тис. грн., порівняно з 2017 роком. Хоча питома вага доходів від операційної діяльності в сукупному доході збільшилась всього на 1,95 % (99,75% - 97,8%). Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в 2017 році складав 2 227 тис. грн. (15.1 % - від питомої ваги доходу від операційної діяльності). В 2019 році він збільшився до 17 454 тис. грн. (30,42 %). Отже збільшення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції збільшився на 15 227 тис. грн. Інші операційні доходи в 2017 році склали 12 198 тис. грн., в 2019 році вони збільшились на 27 589 тис. грн. і дорівнюють 39 787 тис. грн. Але питома вага інших операційних доходів в структурі доходів від операційної діяльності зменшилась з 82.7 % до 69.33 %. У структурі інших операційних доходів в 2019 році, як і в 2017, найбільший дохід був від реалізації інших оборотних активів. Він склав 31 536 тис. грн. (54,96 %). Дохід від операційної оренди зменшився з 37 тис. грн. до 34 тис. грн. Дохід від операційно курсової різниці навпаки збільшився на 21 тис. грн. порівняно з 2017 роком. Дохід від штрафів, пені, неустойки також збільшився на 3 тис. грн. На 30 тис. грн. відбулося зменшення доходу від утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення. Інші операційні доходи зросли і склали 8 076 тис. грн. Що на 5 341 тис. грн. більше порівняно з 2017 роком.

б) доходів від фінансової діяльності ТОВ «ТАНДЕМ-2000» ні в 2017, ні в 2019 роках не одержувало;

в) інші доходи від звичайної діяльності в 2017 році склались лише з доходів від реалізації необоротних активів і дорівнювали 324 тис. грн. В 2019 році інші доходи від звичайної діяльності включили доходи від реалізації необоротних активів 132 тис. грн. та інші доходи – 11 тис. грн. Загальна сума інших доходів від звичайної діяльності в 2019 році склала 132 тис. грн. Отже в 2019 році відбулося зменшення інших доходів звичайної діяльності, порівняно з 2017 роком на 181 тис. грн.;

г) надзвичайних доходів підприємство не отримувало за аналізований період;

д) сукупний дохід в 2019 році – 57 384 тис. грн., що на 42 635 тис. грн. більше порівняно з 2017 роком.

Отже найбільшу частину сукупного доходу в 2019 році склав дохід від операційної діяльності – 99,75 %. Решта 0,25 % припала на інші доходи від звичайної діяльності. Доходів від фінансової діяльності і надзвичайних доходів ТОВ «ТАНДЕМ-2000» за аналізований період не мало.

Наступний показник, що характеризує прибутковість підприємства – це прибуток.

Прибуток є якісним показником, тому що в його величині відображаються зміна доходів підприємства, обсяг витрат, рівень використання ресурсів, пов'язаних з його діяльністю. Тобто, прибуток синтезує всі сторони діяльності підприємства та відображає її ефективність.

З метою підвищення ефективності управління прибутковістю підприємству необхідно систематично здійснювати аналіз формування, розподілу та використання прибутку.

Динаміку прибутковості діяльності підприємства за 2017 – 2019 роки відображено в табл. 2.3.

Проаналізувавши дані таблиці можна зробити наступні висновки:

а) чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в 2019 році збільшився на 15 227 тис. грн. порівняно з 2017 роком, тобто у 7,84 рази;

б) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг) в 2019 році збільшилась на 14 228 тис. грн. порівняно з 2017 роком (у 9,07 разів);

в) валовий прибуток в 2019 році збільшився на 999 тис. грн. Він став у 3,16 раз більше порівняно з 2017 роком;

г) інші доходи від операційної діяльності також зросли. В 2017 році вони склали 12 192 тис. грн., а в 2019 році – 39 787 тис. грн. Тобто інші доходи від операційної діяльності в 2019 році збільшилися в 3,26 раз порівняно з 2017 роком;

Таблиця 2.3

**Динаміка прибутковості діяльності підприємства
ТОВ «ТАНДЕМ-2000»**

Найменування показників	Сума, тис. грн.			Абсолютне зростання, тис. грн.	Коефіцієнт зростання, %
	2017 рік	2018 рік	2019 рік		
2	4	5	6	7	8
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2227	10460	17454	15227	7,84
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1764	8598	15992	14228	9,07
Валовий прибуток (збиток)	463	1862	1462	999	3,16
Інші доходи операційної діяльності	12192	16993	39787	27595	3,26
Інші витрати операційної діяльності	3703	17253	36962	33259	9,98
Фінансові результати від операційної діяльності	8958	1602	4287	-4671	0,48
Доходи фінансової діяльності	-	-	-	-	-
Доход від участі в капіталі	-	-	-	-	-
Інші фінансові доходи	-	-	-	-	-
Витрати фінансової діяльності	-	-	73	73	-
Фінансові витрати	-	-	73	73	-
Втрати від участі в капіталі	-	-	-	-	-
Фінансові результати від фінансової діяльності	-	-	-73	-73	-
Інші доходи	324	491	1423	-181	0,44
Інші витрати	628	1175	1053	425	1,68
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	8654	918	3304	-5350	0,38
Чистий прибуток (збиток)	8654	-1210	3304	-5350	0,38

д) в 2019 році відбулося суттєве зростання інших витрат операційної діяльності. В 2017 році вони склали лише 3 703 тис. грн., а в 2019 збільшилися до 36 962 тис. грн., що на 33 259 тис. грн. більше порівняно з 2017 роком. Коефіцієнт зростання складає 9,98;

ж) фінансовий результат від операційної діяльності в 2019 році зменшився порівняно з 2017 роком на 4 671 тис. грн. (в 2017 році він складав 8 958 тис. грн., а в 2019 – 4 287 тис. грн.). Отже, хоча в 2019 році і відбулося збільшення валового прибутку, інших доходів від операційної діяльності – інші витрати від операційної діяльності також значно зросли. Це і призвело до

зменшення фінансового результату від операційної діяльності з 8 958 тис. грн. (2017 рік) до 4 287 тис. грн. (2019 рік);

з) доходів від фінансової діяльності, дохід від участі в капіталі та інші фінансові доходи, ТОВ «ТАНДЕМ-2000» не одержувало ні в 2017, ні в 2019 роках;

і) витрати фінансової діяльності, а саме фінансові витрати ТОВ «ТАНДЕМ-2000» в 2019 році склали 73 тис. грн. В 2017 році витрат за цією статтею не було;

к) поява витрат фінансової діяльності в 2019 році призвела до того, що фінансовий результат від фінансової діяльності в 2019 році склав — 73 тис. грн.;

л) інші доходи в 2019 році зменшились і склали 143 тис. грн., що на 181 тис. грн. менше ніж в 2017 році;

м) інші витрати ТОВ «ТАНДЕМ-2000» зросли. В 2017 році вони склали 628 тис. грн., а в 2019 — 1 053 тис. грн. Що на 425 тис. грн. більше порівняно з 2017 роком;

н) фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування зменшився на 5 348 тис. грн. В 2017 році він складав 8 654 тис. грн., а 2019 — 3 304 тис. грн.;

о) в результаті змін у доходах і видатках ТОВ «ТАНДЕМ-2000» в 2019 році склав 3 304 тис. грн. Що на 5 350 тис. грн. менше порівняно з 2017 роком.

Зменшення чистого прибутку в 2019 році пов'язано з тим, що фінансові результати від усіх видів діяльності ТОВ «ТАНДЕМ-2000» зменшились порівняно з відповідними показниками 2017 року. Це, в свою чергу пов'язано з значним зростанням собівартості продукції, витрат від іншої операційної діяльності, фінансової діяльності підприємства та інших витрат порівняно з зростанням його доходів.

Аналіз прибутковості ТОВ «ТАНДЕМ-2000» за показниками рентабельності є якісним аспектом ефективності його роботи. При здійсненні цього аналізу необхідно визначити показники рентабельності ресурсів

(активів) за прибутком від звичайної діяльності, рентабельність ресурсів (активів) за чистим прибутком, рентабельність власного і прирівняного до нього капіталу, рентабельність перманентного капіталу, рентабельність виробничих фондів, рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності. Результати розрахунків представлені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Розрахунок показників рентабельності ТОВ «ТАНДЕМ-2000»

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення	
				абсолютне гр.5- гр.4, тис. грн.	відносне (гр.6/гр.4)
Прибуток від операційної діяльності	8958	1602	4287	-4671	-0,52
Прибуток від звичайної діяльності тис. грн.	8654	-1210	3304	-5350	-0,62
Чистий прибуток	8654	-1210	3304	-5350	-0,62
повна собівартість реалізованої продукції (робіт, товарів, послуг)	1764	9088	15719	13955	7,91
Середня вартість активів	82004	169976,5	257765	175761	2,14
середня сума власного та прирівняного до нього капіталу	73684	160586	246849	173165	2,35
середній розмір перманентного капіталу	73684	160586	246849	173165	2,35
середня вартість виробничих фондів	71379,5	158631	232556	161177	2,26
витрати на оплату праці	87238	168551	261971	174733	2
Рентабельність					
загальна рентабельність діяльності	490,59	-13,3	21,02	-470	-0,96
рентабельність ресурсів (активів) за прибутком від звичайної діяльності	490,59	13,3	21,02	-470	-0,96
рентабельність ресурсів (активів) за чистим прибутком	10,55	-0,71	1,28	-9	-0,88
рентабельність власного і прирівняного до нього капіталу	11,74	-0,75	1,34	-10	-0,89
рентабельність перманентного капіталу	11,74	-0,75	1,34	-10	-0,89
рентабельність виробничих фондів	12,12	-0,76	1,42	-11	-0,88
рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності	507,82	17,63	27,27	-481	-0,95
рентабельність трудових ресурсів	9,92	-0,72	1,26	-9	-0,87

За результатами розрахунків, наведених в табл. 2.4 можна зробити наступні висновки:

1. загальна рентабельність ТОВ «ТАНДЕМ-2000» в 2017 році дорівнювала 490,59%, в 2019 році – 21,02%. Абсолютне відхилення склало 470%, тобто в 2019 році відбулося зменшення загальної рентабельності ТОВ «ТАНДЕМ-2000» в 0,96 раз порівняно з 2017 роком. Це пов'язано з зменшенням чистого прибутку у 0,62 рази і збільшенням повної собівартості реалізованої продукції (робіт, товарів, послуг) у 7,91 раз;

2. рентабельність ресурсів (активів) підприємства за прибутком від звичайної діяльності також зменшилась з 490,59% (у 2017 році) до 21,02% (в 2019 році);

3. оскільки надзвичайних доходів і витрат підприємство не мало ні в 2017, ні в 2019 році, то рентабельність ресурсів за чистим прибутком ТОВ «ТАНДЕМ-2000» дорівнює 10,55% (у 2017 році) та 1,28% (у 2019 році). Зменшення рентабельності в 2019 році склало 9%;

4. рентабельність власного і прирівняного до нього капіталу зменшилась з 11,74% (2017 рік) до 1,34% (2019 рік.). Абсолютне відхилення – 10 %, відносно - 0,89 раз. Це пов'язано з незначним збільшенням власного і прирівняного до нього капіталу в 2019 році. Воно склало лише 2,35 рази;

5. оскільки довгострокових кредитів підприємство не мало результати розрахунків рентабельності перманентного капіталу співпадають з результатами по рентабельності власного і прирівняного до нього капіталу. Складають абсолютне відхилення – 10 %, відносно – 0,89 раз;

6. рентабельність виробничих фондів в 2017 році склала 12,12%, в 2019 році – 1,42%. Зменшення рентабельності виробничих фондів в 2019 році відбулося на 11%. Тобто збільшення середньої вартості виробничих фондів в 2,26 рази призвело до зменшення чистого прибутку в 0,62 рази та рентабельності виробничих фондів в 0,88 раз;

7. рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності також зменшилась. В 2017 році вона дорівнювала

507,82%, а в 2019 році зменшилась до 27,27%. Абсолютне відхилення – 481%. Тобто за рахунок збільшення повної собівартості реалізованої продукції (робіт, товарів, послуг) в 7,91 раз відбулося зменшення прибутку від операційної діяльності в 0,52 рази і зменшення рентабельності реалізованої продукції в 0,95 раз.

8. рентабельність трудових ресурсів також зменшилась в 0,87 раз. В 2017 році вона складала 9,92%, а в 2019 році стала 1,26%. Абсолютне відношення – 9%. Це пов'язано з збільшенням витрат на оплату праці в 2 рази.

Графічно зміни показників рентабельності представлено на рис. 2.1.

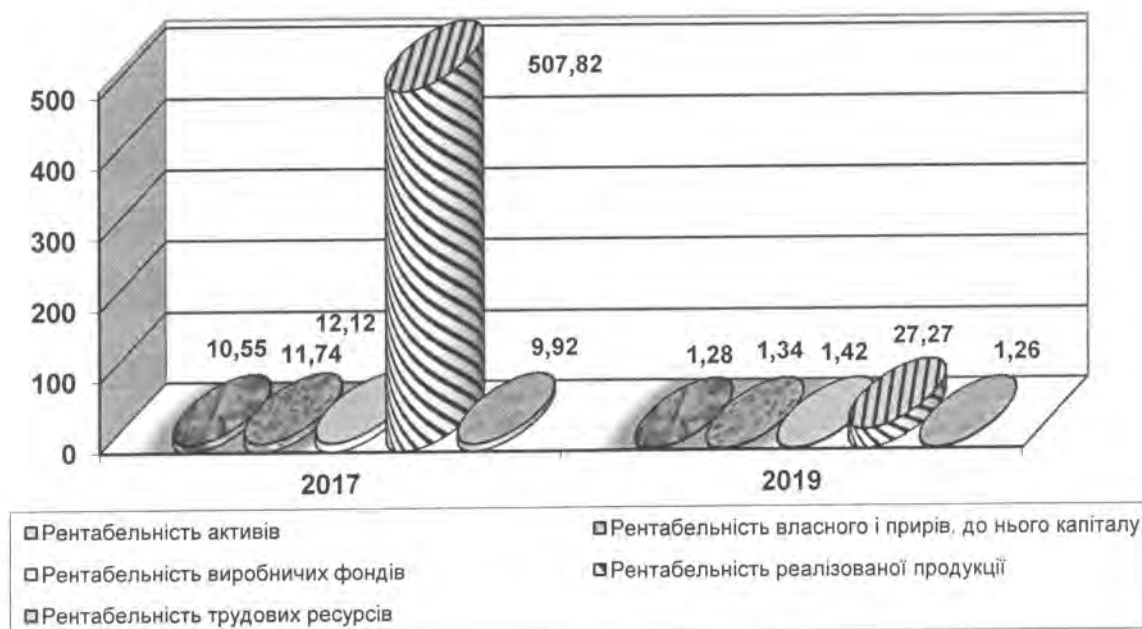

Рис. 2.1 Порівняння показників рентабельності ТОВ «ТАНДЕМ-2000» за 2017 і 2019 роки, %

За одержаними результатами можна зробити наступні висновки:

1. кількість виручки від реалізації продукції, що припадає на одиницю коштів, інвестованих в активи збільшилась;
2. кількість виручки, що припадає на одиницю основних виробничих фондів – збільшилась;
3. кількість виручки, що припадає на одиницю обігових коштів –

збільшилась;

4. середній період від витрачення коштів для виробництва продукції до отримання коштів за реалізовану продукцію – зменшився;

5. завантаження обігових коштів зменшилось;

6. рентабельність обігових коштів зменшилась;

7. збільшення коефіцієнта дебіторської заборгованості свідчить про збільшення виручки від реалізації, або зменшення середньої дебіторської заборгованості;

8. середній строк погашення дебіторської заборгованості зменшився;

9. збільшення коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості свідчить про зменшення середньої кредиторської заборгованості;

10. строк оборотності кредиторської заборгованості зменшився;

11. збільшення коефіцієнту оборотності власного капіталу свідчить про збільшення чистої виручки від реалізації продукції, що припадає на одиницю власного капіталу.

Фінансовий стан визначає місце підприємства в економічному середовищі та наскільки ефективними і без ризиковими можуть бути ділові відносини з ним комерційних банків, постачальників, потенційних інвесторів і позичальників та ін. Тому фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу.

Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статистиці за певний період, так і в динаміці - за ряд періодів, дасть змогу визначити "больові точки" у фінансовій діяльності та способи ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення.

В таблиці 2.5 наведені показники, що характеризують економічний потенціал підприємства.

Таблиця 2.5

Оцінка економічного потенціалу ТОВ «ТАНДЕМ-2000»

Показник	Формула	2017	2018	2019
Оцінка майнового стану.				
Коефіцієнт зносу основних засобів	зносу основних засобів/ первісна вартість	0,63	0,43	0,40
Коефіцієнт мобільності активів.	мобільні активи/ немобільні активи	0,85	0,34	0,28
Частка основних засобів в активах.	залишкова вартість/ активи	0,53	0,99	0,78
Оцінка фінансового стану.				
Коефіцієнт поточної ліквідності.	поточні активи/ поточні пасиви	4,54	4,55	5,21
Маневреність власних оборотних коштів.	кошти/ власний оборотний капітал	0,029	0,023	0,025
Доля власного капіталу у загальній сумі пасивів.	власний капітал/ пасив	0,90	0,94	0,96
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу.	позиковий капітал/ пасиви	0,04	0,017	0,012
Коефіцієнт покриття запасів	зобов'язання/ запаси	0,23	0,32	0,33
Ознаки «хвороби» у звітності.				
Непокриті збитки	Ф.1 р. 1420	-	-	-
Неоплачений капітал	Ф.1 р 1425	-	-	-
Вилучений капітал	Ф.1 р.1430	-	-	-

За результатами розрахунків, наведених в таблиці 2.5 можна зробити наступні висновки:

1) коефіцієнт зносу основних засобів у 2017 році становив 0,63 (63%), у 2018 – 0,43 (43%), а в 2019 році становив 0,40 (40%). Це означає, що фізичний та моральний знос основних засобів у 2017 році перевищує знос основних засобів у 2018 році на 20% (63%-43%), а в порівнянні з 2019 на 23%. Спостерігається зменшення показника, що є позитивним. Коефіцієнт мобільності активів у 2017 році становив 0,85 (85%), а у 2018 – 0,34 (34%). Це означає, що у 2018 потенційна можливість перетворення активів у ліквідні кошти на 51% менше ніж у 2017 році, а 2019 році в порівнянні з двома попередніми роками цей показник ще зменшився і склав 0,28 (28%). Спостерігається зменшення показника, що є негативним. Частка основних засобів в активах в 2019 році в порівнянні з 2017 роком цей показник зріс на

25%, але в порівнянні з 2018 роком він зменшився на 21%, що є позитивним.

2) коефіцієнт поточної ліквідності у 2017 році становив 4,54 (454%), а у 2018 – 4,55 (455%). Це означає, що у 2018 році підприємство мало на 1% більше коштів для погашення боргів протягом року ніж у 2017 році. У 2019 році в порівнянні з цими двома роками цей показник зріс і склав 521%, що позитивно характеризує платоспроможність ТОВ «ТАНДЕМ-2000». Маневреність власних оборотних коштів показує частку абсолютно ліквідних активів, у власних обігових коштах. У 2019 році в порівнянні з 2017 роком цей показник зменшився з 2,9% до 2,5%. В порівнянні з 2018 роком він зріс на 0,2%. Хоча відбулося незначне збільшення показника маневреності власних оборотних коштів це позитивно характеризує діяльність підприємства в 2019 році. Доля власного капіталу у загальній сумі пасивів у 2017 році складала 90% (0,9), в 2018 році цей показник зріс і став дорівнювати 94% (0,94). В 2019 році він ще збільшився на 2% (96%-94%) порівняно з 2018 роком. Це також позитивна тенденція в роботі ТОВ «ТАНДЕМ-2000». Коефіцієнт концентрації позикового капіталу в 2019 році показник знизився, що позитивно. Це свідчить про те, що у 2019 році на одиницю сукупних джерел припадало на 2,8 % менше позичкового капіталу ніж у 2017 році та на 0,5% менше ніж в 2018 році. Коефіцієнт покриття запасів у 2017 році становив 23%, а у 2018 році 32%. Це свідчить про те, що у 2018 році на одиницю коштів, що вкладені у запаси припадає на 9% більше коштів довгострокових та короткострокових зобов'язань ніж у 2017 році. В 2019 році на одиницю коштів, що вкладені у запаси припадає на 1% більше коштів довгострокових та короткострокових зобов'язань ніж у 2018 році, що є позитивним.

3) ознак «хвороби» у звітності ТОВ «ТАНДЕМ-2000» ні в 2017, ні 2018, ні в 2019 роках не виявлено. Непокритих збитків, неоплаченого капіталу, вилученого капіталу підприємство не мало ні в один з цих років. Це є позитивною ознакою роботи підприємства.

Оцінка результатів фінансово-господарської діяльності ТОВ «ТАНДЕМ-2000» представлена в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

**Оцінка результатів фінансово-господарської діяльності ТОВ
«ТАНДЕМ-2000»**

Показник	Формула	2017	2018	2019
Оцінка прибутковості				
Чистий прибуток, тис. грн.		8 654	-1 210	3 304
Валова маржа,	прибуток від реалізації/ виручка	0,21	0,18	0,08
Прибутковість від основної діяльності	прибуток від основної діяльності/ активи	0,11	0,006	0,017
Оцінка динамічності				
Порівняння темпів росту виручки, прибутку та авансованого капіталу				
темп зміни авансованого капіталу	ф. 1 р 1300	1,19	1,1	1,05
темп зміни обсягів реалізації	ф. 2 р 2000	2,09	1,87	1,67
темп зміни обсягів прибутку	ф. 2 р 2090	0,64	1,2	2,68
Оберненість активів	чиста виручка/ активи	0,027	0,042	0,07
Коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	чиста виручка/ середня дебіторська заборгованість	24,74	3,79	11,96
Оцінка ефективності використання економічного потенціалу.				
Прибутковість авансованого капіталу	чистий прибуток/ активи	0,11	-0,005	0,01
Прибутковість власного капіталу.	чистий прибуток/ власний капітал	0,11	-0,005	0,01

За результатами таблиці 2.6 можна зробити наступні висновки:

1) у 2017 році чистий прибуток становив 8 654 тис. грн., а в 2019 році – 3 304 тис. грн. Валова маржа у 2017 році становила 0,21 (21%), а у 2019 – 0,08 (8%). Це свідчить про те, що у 2017 році на одиницю виручки припадає на 13 % більше прибутку ніж у 2019 (21% - 8%). Спостерігається зменшення, що є негативним. Прибутковість від основної діяльності у 2017 році становила 0,11 (11%), а у 2019 0,017 (1,7%). Це свідчить про те, що у 2017 році на одиницю коштів інвестованих у активи припадало на 9,3% (11% - 1,7%) більше прибутку від основної діяльності ніж у 2019 році;

2) оцінка динамічності – це порівняння темпів росту виручки, прибутку та авансованого капіталу, а саме:

– темп зміни авансованого капіталу: в 2017 році цей коефіцієнт складав 119%, а у 2019 році – 105%. Зменшення дорівнює 14%, що є негативним;

– темп зміни обсягів реалізації: в 2017 році – 209%, а у 2019 році – 167%. Зменшення цього показника свідчить про неефективне використання ресурсів, зменшення віддачі кожної грошової одиниці на 42%;

– темп зміни обсягів прибутку: в 2017 році – 64%, а в 2019 році – 268%. Оборненість активів у 2017 році становило 0,027 (2,7%), а у 2019 році – 0,07 (7%). Це свідчить про те, що у 2019 році отримано на 4,3% більше чистої виручки від коштів інвестованих в активах ніж у 2017 році. Коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості у 2017 році становив 24,74, а у 2019 11,96. Це означає, що 2019 році виручка перевищує середню дебіторську заборгованість у 12 разів;

3) оцінка ефективності використання економічного потенціалу. У 2017 році, в порівнянні з 2019 роком, на інвестовані в активи кошти припадало на 10% більше чистого прибутку. У 2017 році прибутковість власного капіталу становило 0,11 (11%), а у 2019 році – 0,01 (1%). Це свідчить про те, що 2019 році прибуток від власного капіталу знизився на 10% порівняно з 2017 роком.

Загалом всі показники, що характеризують фінансово-господарську діяльність ТОВ «ТАНДЕМ-2000» в 2019 році знизились, порівняно з 2017 роком, що негативно вплинуло на становище підприємства.

Одним з критеріїв, що характеризує фінансовий стан підприємства являється стан майна та капіталу підприємства (табл. 2.7).

Отже, проаналізувавши стан майна та капіталу ТОВ «ТАНДЕМ-2000» маємо:

а. майно підприємства збільшилось на 197,18%;

б. необоротні активи збільшились на 305,92%;

в. оборотні активи збільшились на 69,40%, в тому числі: запаси збільшились на 3,67%, дебіторська заборгованість збільшилась на 386,82%, грошові кошти збільшились на 915,77%, витрати майбутніх періодів зросли на 360%.

г. У результаті розрахунку показників встановлено, що у 2017 році необоротні активи склали 48 100 тис. грн., що у відсотках до майна складає

54,018%. У 2019 році необоротні активи збільшилися до 195 248 тис. грн., що у відсотках складає 73,781%.

Таблиця 2.7

Аналіз майна та капіталу підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000»

Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Темп зростання, %
Всього майна, тис. грн.	89 044	250 909	264 621	197,18
Необоротні активи, тис. грн.	48 100	206 440	195 248	305,92
% до майна	54,018%	82,28%	73,781%	-
Оборотні активи, тис. грн.	40 938	44 437	69 350	69,40
% до майна	45,975%	17,71%	26,21%	-
в т. ч.	-	-	-	-
Запаси, тис. грн.	35 624	29 568	36 931	3,67
% до оборотного капіталу	87,00%	66,44%	55,25%	-
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	4 932	10 515	24 010	386,82
% до оборотного капіталу	12,00%	23,56%	37,13%	-
Грошові кошти, тис. грн.	520	4 089	5 282	915,77
% до оборотного капіталу	1,00%	10%	7,62%	-
Витрати майбутніх періодів, тис. грн.	5	32	23	360,00
% до майна	0,007%	0,01%	0,009%	-

Оборотні активи у 2017 році становили 40 938 тис. грн., що у відсотках до майна складає 45,975%. У 2019 році оборотні активи зросли до 69 350 тис. грн. (36,21% до майна).

Збільшення необоротних активів і зменшення оборотних, у структурі майна, показує негативну тенденцію в роботі ТОВ «ТАНДЕМ-2000». Такий розподіл майна свідчить про зменшення ліквідних коштів необхідних для здійснення виробничої діяльності підприємства і розширення виробництва.

У структурі оборотних активів ТОВ «ТАНДЕМ-2000» відбулися незначні зміни, збільшення в 2019 році – 28 412 тис грн. (69 350 тис. грн. – 40 938 тис. грн.). Це пов'язано зі збільшенням дебіторської заборгованості – на 19 078 тис. грн. і збільшенням грошових коштів з 520 тис. грн. до 5 282 тис. грн. Витрати майбутніх періодів зросли з 5 тис. грн. до 23 тис. грн.

Аналіз виробничого потенціалу дає додаткову інформацію про фінансовий стан підприємства, показує яку часту всього майна підприємства складає його виробничий потенціал.

В табл. 2.8 наведено аналіз виробничого потенціалу ТОВ «ТАНДЕМ-2000» за 2017, 2018 і 2019 роки.

Таблиця 2.8

Аналіз виробничого потенціалу ТОВ «ТАНДЕМ-2000»

Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Темп зростання, %	Відхилення
Всього майна	89 044	250 909	264 621	197,18	175 577
Основні засоби (залишкова вартість)	47 150	205 888	193 949	311,34	146 799
Виробничі запаси	29 291	25 148	3 416	-88,34	-25 875
Незавершене виробництво	5 897	3 888	12 823	117,45	6 926
Виробничий потенціал	82 338	234 924	210 188	155,27	127 850
% до майна	92,47%	93,63	79,43%	-	-

Виробничий потенціал ТОВ «ТАНДЕМ-2000» протягом 2019 року збільшився на 155,27%. Це відбулося за рахунок збільшення основних запасів (протягом року на 146 799 тис. грн.) та незавершеного виробництва (протягом року на 6 926 тис. грн.). Виробничий потенціал складав велику частку від майна, в 2017 році вона складала 92,47%, а в 2019 році дещо зменшилась і дорівнює 79,43%. Це пов'язано зі зменшенням виробничих запасів з 29 291 тис. грн. (2017 рік) до 3 416 тис. грн. (2019 рік).

Ефективність роботи підприємства багато в чому залежить від внесків екстенсивного і інтенсивного чинників. Проаналізуємо, який з них мав найбільший вплив на діяльність ТОВ «ТАНДЕМ-2000» у 2019 році. Результати розрахунків представлено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз ресурсовіддачі ТОВ «ТАНДЕМ-2000»

Показник	Роки			Відхлення (+; -)	
	2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018
Середньорічна валюта балансу, тис. грн.	89 044	250 909	264 621	161865	13712
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	2 227	10 460	17 454	8233	6994
Ресурсовіддача	0,03	0,04	0,07	0,01	0,03

Внесок чинників:

$$(264621 - 89044) \cdot 0,03 = 5267,31 \text{ тис. грн.} \quad - \text{ екстенсивний чинник}$$

$$(0,07 - 0,03) \cdot 264621 = 10584,84 \text{ тис. грн.} \quad - \text{ інтенсивний чинник}$$

Виручка від реалізації збільшилась на 15 852,15 тис грн. (5 267,31 тис. грн. + 10 584,84 тис. грн.). Внесок екстенсивного чинника – збільшив виручку на 33% $((5\,267,31 \text{ тис. грн.} / 15\,852,15 \text{ тис. грн.}) \cdot 100\%)$, інтенсивного – збільшив на 67% $((10\,584,84 \text{ тис. грн.} / 15\,852,15 \text{ тис. грн.}) \cdot 100\%)$.

Проаналізуємо структуру та динаміку капіталу ТОВ «ТАНДЕМ-2000» (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Аналіз структури та динаміки капіталу ТОВ «ТАНДЕМ-2000»

Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Темп зростання, %	Відхилення
Власний оборотний капітал (I П)	78 419	242 752	250 944	320	172 525
Забезпечення наступних витрат та платежів (II П)	-	1	1	-	1
Довгострокові зобов'язання (III П)	-	-	-	-	-
Короткострокові зобов'язання (IV П)	10 625	8 156	13 676	129	3 051
Доходи майбутніх періодів (V П)	-	-	-	-	-

Протягом року власний оборотний капітал збільшився на 172 525 тис. грн. На формування власного оборотного капіталу впливають власний капітал, необоротні активи, оборотний капітал та короткострокові кредити і позики.

Протягом року ВОК збільшився за рахунок збільшення короткострокових зобов'язань та появи у 2019 році забезпечень наступних витрат та платежів.

Довгострокових зобов'язань і доходів майбутніх періодів підприємство не мало.

Важливе значення у оцінці фінансового стану підприємства відіграють аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємства (табл. 2.11, табл. 2.12).

Отже, власні обігові кошти ТОВ «ТАНДЕМ-2000» в 2019 році збільшились порівняно з 2017 роком на 25 378 тис. грн.

Це позитивно впливає на роботу підприємства і свідчить не лише про

можливість платити поточні борги, а й про можливість розширити виробництво.

Таблиця 2.11

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «ТАНДЕМ-2000»

Показник	2017	2018	2019	Відхилення
Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал)	30 319	36 313	55 697	25 378
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,74	0,82	0,8	0,06
Маневреність робочого капіталу	1,17	0,81	0,66	-0,51
Маневреність власних обігових коштів	0,022	0,11	0,094	0,072
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	0,85	1,23	1,51	0,66
Коефіцієнт покриття запасів	0,92	1,34	1,59	0,67
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,88	0,97	0,95	0,07
Коефіцієнт фінансової залежності	1,14	1,03	1,05	-0,09
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,39	0,15	0,22	-0,17
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,12	0,03	0,05	-0,07
Коефіцієнт фінансової стабільності	7,38	29,76	18,35	10,97
Показник фінансового лівериджу	-	-	-	-
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,88	0,97	0,95	0,07

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами також збільшився з 0,74 пунктів (2017 рік) до 0,8 пунктів (2019 рік). Нормативне значення $k > 0.1$. Оскільки одержане значення більше 0.1, то підприємство має абсолютну можливість перетворення активів у ліквідні кошти.

Маневреність робочого капіталу підприємства зменшилася на 0,51 пункт і складає в 2019 році 0,66. Це позитивна тенденція в роботі ТОВ «ТАНДЕМ-2000», оскільки зменшення запасів призводить до збільшення оборотності обігових коштів в умовах інфляції.

Маневреність власних обігових коштів збільшилась з 0,022 до 0,094 пунктів. Збільшення цього коефіцієнту свідчить про забезпечення свободи фінансового маневру.

Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів також збільшився з 0,85 (у 2017 році) до 1,51 (у 2019 році). Збільшення складає 0,66 пунктів. Збільшення цього показника свідчить про зменшення запасів, що мають найменшу ліквідність, у складі оборотних активів.

Коефіцієнт покриття запасів у 2017 році дорівнював 0,92 пункти, а у 2019 році дорівнює 1,59. Його збільшення має позитивний характер для роботи підприємства та показує, що на одиницю коштів вкладених у запаси припадає 1,59 одиниць сукупності власних коштів, довгострокових та короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт фінансової незалежності має незначне збільшення – з 0,88 (2017 рік) до 0,95 (2019 рік). Оскільки результативне значення більше нормативного (0,5), то підприємство не залежить від позикових джерел та може виконувати свої зовнішні зобов'язання за рахунок лише власних активів.

Коефіцієнт фінансової залежності зменшився в 2019 році зменшився на 0,09 пунктів і в 2019 році дорівнював 1,05. Його зменшення свідчить про зменшення сукупних джерел, що припадають на одиницю власного капіталу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу в 2019 році також зменшився і склав 0,22. Хоча величина коефіцієнту не стала менше нормативного значення (0,1), але його зменшення свідчить про зменшення частки обігових коштів у власному капіталі.

Коефіцієнт концентрації позичкового капіталу у 2017 році складав 0,12, а у 2019 році зменшився до 0,05. Зменшення позичкового капіталу у сукупних джерелах показує позитивну тенденцію у роботі підприємства.

Коефіцієнт фінансової стабільності ТОВ «ТАНДЕМ-2000» у 2019 році зріс на 10,97 пунктів. Це свідчить про фінансову стабільність підприємства, можливість забезпечити заборгованість власними коштами.

Показник фінансового лівериджу відсутній за аналізований період на даному підприємстві. А отже свідчить про відсутність у підприємства довгострокових зобов'язань.

Останній і найбільш загальний показник – коефіцієнт фінансової стійкості в 2019 році трохи більше нормативного значення і дорівнює 0,95. Отже частка стабільних джерел фінансування підприємства у їх загальному обсязі складає 95%. А значить підприємство працює стабільно.

Таблиця 2.12

Коефіцієнти ліквідності ТОВ «ТАНДЕМ-2000»

Показник	Роки			Відхилення	
	2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018
Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття)	3,85	5,45	5,07	1,60	-0,38
Коефіцієнт ліквідності швидкої	0,5	1,87	2,37	1,37	0,50
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0,06	0,5	0,39	0,44	-0,11
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	1,71	3,24	8,32	1,53	5,08
Коефіцієнт забезпеченості власним капіталом	0,74	0,82	0,8	0,08	-0,02

Коефіцієнт ліквідності поточної в 2019 році збільшився порівняно з 2017 роком на 1,22 пункти. Але порівняно з 2018 роком зменшився на 0,38 пунктів. Оскільки зменшення ліквідності поточної в 2019 році було незначним, порівняно з 2018 роком і це значення більше 1 можна зробити висновок, що підприємство своєчасно може розрахуватися зі своїми боргами.

Коефіцієнт ліквідності швидкої протягом 2017 – 2019 року збільшувався з 0,5 (2017 рік) до 2,37 (2019 рік), тобто на 1,87 пунктів. Нормативне значення цього коефіцієнта повинно бути більше 1 і постійно зростати. Результати розрахунків свідчать про позитивну тенденцію у роботі ТОВ «ТАНДЕМ-2000».

Коефіцієнт ліквідності абсолютної зменшився порівняно з 2018 роком на 0,11 пунктів (0,5 - 0,39). Але його значення дорівнює нормативному, а отже підприємство може негайно ліквідувати короткострокову заборгованість.

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості в 2019 році збільшилось порівняно з 2017 і 2018 роком. Це свідчить про те, що ТОВ «ТАНДЕМ-2000» зможе розрахуватись з кредиторами за рахунок дебіторів за 8 років.

Коефіцієнт забезпечення власним капіталом в 2019 році збільшився порівняно з 2017 роком на 0,06 пунктів, але зменшилось порівняно з 2018 роком на 0,02 пункти.

Для підприємств, які функціонують у ринкових умовах, здійснення безперервного руху грошових коштів стає головним завданням, успішне вирішення якого зможе забезпечити функціонування основної діяльності, погашення зобов'язань та реалізацію питань розвитку підприємництва.

Аналіз грошових потоків дає змогу вивчити їх динаміку, визначити суму перевищення надходжень над виплатами і, отже, зробити висновок про можливість підприємства самофінансування. Тому аналіз грошових потоків є невід'ємною частиною аналізу фінансового стану підприємства. Аналіз обсягу та складу грошових потоків ТОВ «ТАНДЕМ-2000» наведений в табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Аналіз обсягу та складу грошових потоків ТОВ «ТАНДЕМ-2000»

Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Темп зростання, %	Відхилення
Грошові кошти та їх еквіваленти тис. грн.	658	4 089	5 282	803	4 624
Грошові кошти в національній валюті тис. грн.	658	4 089	5 282	803	4 624
Питома вага, %	100	100	100	-	-
Грошові кошти в іноземній валюті тис. грн.	-	-	-	-	-
Питома вага, %	-	-	-	-	-
Виручка від реалізації, тис. грн.	2 227	10 460	17 454	783,74	15 227
Оборотність грошових коштів за рік, днів	106,37	140,73	108,94	102,42	2,57
Оборотність грошових коштів, раз	3,38	2,56	3,30	97,6	-0,08

Аналіз грошових потоків показує, що ТОВ «ТАНДЕМ-2000» має грошові кошти лише в національній валюті. В період з 2017 по 2019 роки відбулося збільшення грошових коштів у національній валюті на 4 624 тис. грн.

Підприємство неефективно використовує грошові кошти, оскільки оборотність грошових активів за рік зросла на 2,57 днів і зменшилась на 0,08 раз, тобто зменшилась кількість обернення капіталу за виробничий цикл.

2.3. Аналіз складу, структури основних засобів та оцінка амортизаційної політики підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000»

Основні засоби служать матеріально-технічною базою виробництва, фундаментом його вдосконалення і розвитку. Для підприємств не байдужо, скільки власних коштів вкладено в основні засоби. Повнота і вірогідність результатів аналізу основних засобів залежить від ступеня досконалості бухгалтерського обліку, налагодженості систем реєстрації операцій з об'єктами основних засобів, повноти заповнення облікових документів, точності віднесення об'єктів до облікових класифікаційних груп, вірогідності інвентаризаційних описів, глибини розробки і ведення регістрів аналітичного обліку [26].

Як джерело бухгалтерської інформації для проведення аналізу основних засобів на ТОВ «ТАНДЕМ-2000», використовується форма № 1 “Баланс” (Додаток А), форма № 2 “Звіт про фінансові результати” (Додаток Б) та форма № 5 “Примітки до річної фінансової звітності” станом на 31.12.2018р. та 31.12.2019р. Фінансова звітність підприємства дає можливість здійснити аналітичні дослідження щодо складу, динаміки та структури наявності, надходження та вибуття основних засобів [56].

Аналіз динаміки та структури наявності основних засобів ТОВ «ТАНДЕМ-2000» наведено в таблиці 2.14.

Зміну в наявності основних засобів можна спостерігати на рисунку 2.2. За період з 01.01.2018 р. по 01.01.2019 р. основні засоби підприємства збільшилися на 218785 тис. грн., або на 171,91% зростання відбулося в основному за рахунок будинків на 74034 тис. грн. та машин та обладнання на 142345 тис. грн.

Таблиця 2.14.

Аналіз динаміки та структури наявності основних засобів підприємства

тис. грн.

Найменування показника	2018 р.					2019 р.						
	на початок року	на кінець року	зміна (+/-)	темп приросту	на початок року	на кінець року	зміна (+/-)	темп приросту	на початок року	на кінець року	зміна (+/-)	темп приросту
	Всього основних засобів	121518	324506	202988.00	167,04%	324506	340303	15797	4,87%	324506	340303	15797
Будинки, споруди та передавальні пристрої	49192	121138	71946,00	146,26%	121138	123226	2088	1,72%	121138	123226	2088	1,72%
у % до загальної суми основних засобів	40,48%	37,33%	-3,15		37,33%	36,21%	-54,50		37,33%	36,21%	-54,50	
Машини та обладнання	57387	187618	130231,00	226,93%	187618	199732	12114	6,46%	187618	199732	12114	6,46%
у % до загальної суми основних засобів	47,23%	57,82%	10,59		57,82%	58,69%	1,98		57,82%	58,69%	1,98	
Транспортні засоби	3145	3596	451,00	14,34%	3596	3507	-89	-2,47%	3596	3507	-89	-2,47%
у % до загальної суми основних засобів	2,59%	1,11%	-1,48		1,11%	1,03%	-0,08		1,11%	1,03%	-0,08	
Інструменти, прилади, інвентар	3777	3793	16,00	0,42%	3793	3846	53,00	1,40%	3793	3846	53,00	1,40%
у % до загальної суми основних засобів	3,11%	1,17%	-1,04		1,17%	1,13%	-0,04		1,17%	1,13%	-0,04	
Інші основні засоби	3164	3268	104,00	3,29	3268	3998,00	730,00	22,34	3268,00	3998,00	730,00	22,34
у % до загальної суми основних засобів	2,60	1,01	-1,60		1,01	0,01	-99,53		1,01	0,01	-99,53	
Бібліотечні фонди	22	23	1,00	4,55	23,00	24,00	1,00	4,35	23,00	24,00	1,00	4,35
у % до загальної суми основних засобів	0,02	0,01	-1,10		0,01	0,01	0,00		0,01	0,01	0,00	
Малоплинні необоротні матеріальні активи	4831	5070	239,00	4,95	5070,00	5970,00	900,00	17,75	5070,00	5970,00	900,00	17,75
у % до загальної суми основних засобів	3,98	1,56	-2,4131679		1,56	1,75	0,19		1,56	1,75	0,19	

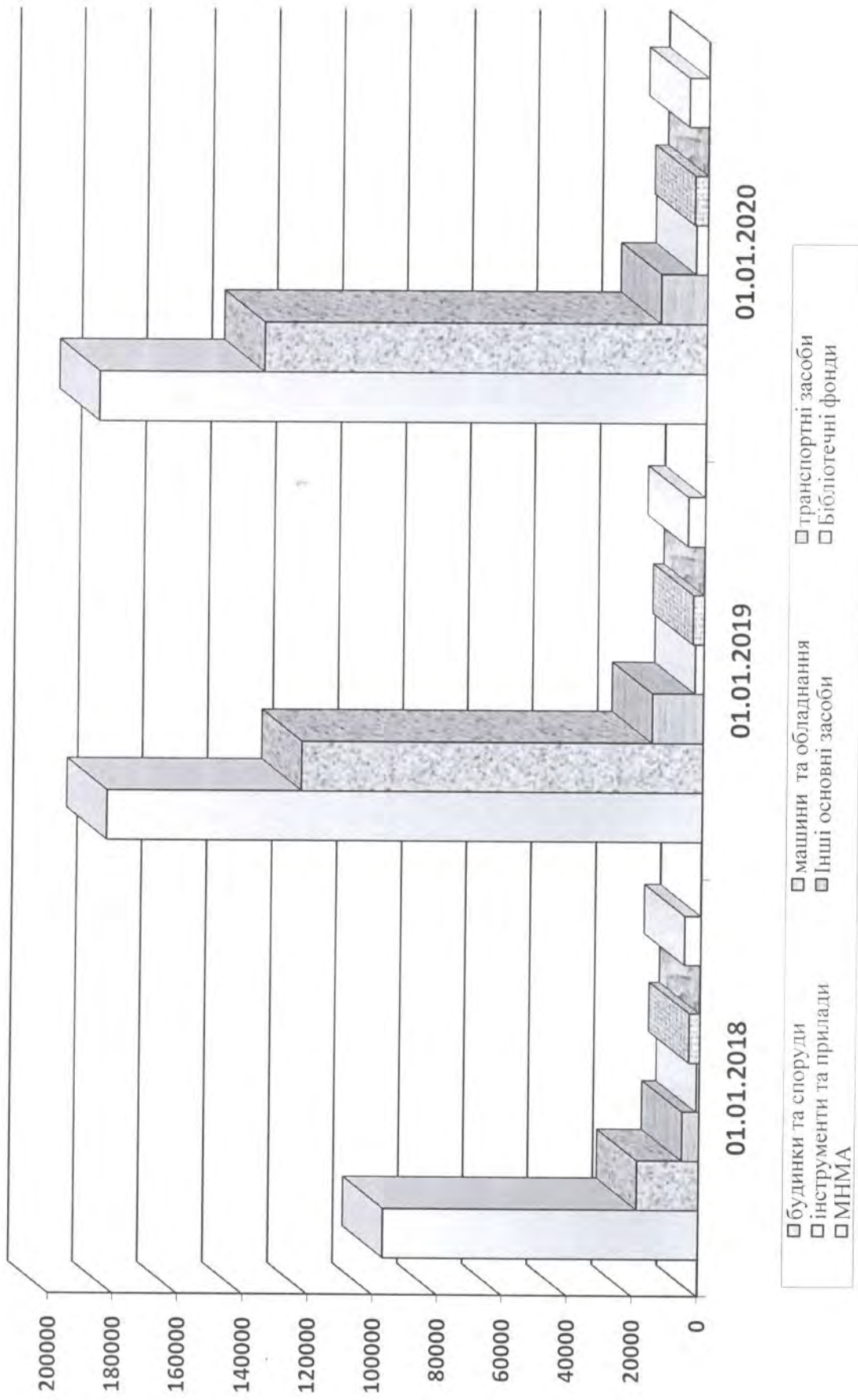

Рис. 2.2 Наявність основних засобів ТОВ «ТАНДЕМ-2000»

Співвідношення окремих груп основних засобів становить їх структуру. Найбільшу питому вагу в структурі основних засобів підприємства на початок періоду, що аналізується займали будинки, споруди та передавальні пристрої (40,48%) та машини і обладнання (47,23%).

В період з 2018 року по 2019 рік ситуація змінилася і хоча на початок 2017 року також найбільшу питому вагу займають будинки, але доля їх зменшилася до 36,21%, але стрімко виросла доля машини та обладнання до 58,69%, тому що за аналізований період підприємство придбало основних засобів на 218,785 тис.грн, чим закріпило свою майнову базу.

Поліпшення структури основних засобів, передусім збільшення питомої ваги активної їх частини з 90,30% до 95,93% сприяє збільшенню виробництва, зменшенню собівартості продукції, зростанню чистого прибутку.

Власникам підприємства не байдуже в яку групу основних засобів вкладати інвестиції. Вони зацікавлені в оптимальному підвищенні питомої ваги машин та обладнання, тобто активної частини основних засобів, які обслуговують безпосередньо процес виробництва і характеризують виробничі можливості підприємства. Поліпшити структуру основних засобів можна за рахунок їх оновлення та модернізації устаткування, ефективного використання виробничих приміщень, ліквідації зайвого і малоефективного обладнання [56].

У 2018 році на підприємство надійшло основних засобів на суму 1769 тис. грн., що менше ніж у майбутньому на 3423 тис. грн, або 51,67%, але основна частина збільшення вартості основних засобів відбулася за рахунок переоцінки будинків. споруд, передавальних пристроїв на 72488 тис. грн і машин та обладнання на 130005 тис.грн. Інші елементи структури основних засобів у порівнянні з 2018 роком також збільшилися, але не так суттєво.

Необхідність оновлення основних засобів за ринкових відносин визначається передусім конкуренцією суб'єктів підприємницької діяльності. Саме конкуренція спонукає підприємства здійснювати прискорене оновлення

основних засобів шляхом списання наявних фізично і морально зношених об'єктів та вкладення коштів у придбання більш прогресивного обладнання, впровадження нових технологій та іншого поліпшення основних засобів [56].

Дані таблиці 2.15 дозволять зробити висновок про динаміку і структуру вибуття основних засобів підприємства.

Таблиця 2.15.

Аналіз динаміки та структури вибуття основних засобів

Найменування	Вибуло		Зміна(+/-)	Темп приросту (%)
	2018 рік (тис. грн.)	2019 рік (тис. грн.)		
Всього основних засобів	20354	838	-19516	-232,89%
Будинки, споруди та передавальні пристрої	9947	65	-9882	-981,14%
У % до загальної суми основних засобів	48,87%	7,76%	-41,11%	-
Машини та обладнання	10313	123	-10190	-828,45%
У % до загальної суми основних засобів	50,67%	14,68%	-35,99%	-
Транспортні засоби	39	320	281	720,51%
У % до загальної суми основних засобів	0,19%	38,19%	38,00%	-
Інструменти, прилади, інвентар	45	290	245	544,44%
У % до загальної суми основних засобів	0,22%	34,61%	34,39%	-
Інші основні засоби	10	40	30	300,00%
У % до загальної суми основних засобів	0,05%	4,77%	4,72%	-

У 2018 році вибуття основних засобів становить 20354 тис. грн., що більше на 19516 тис. грн, або 232,89% у порівнянні з 2019 роком. Зменшення вибуття основних засобів в 2019 році відбулося в основному за рахунок будинків, споруд та передавальних пристроїв і машин та обладнання. Інші елементи структури основних засобів мали більш великий вплив на зменшення загальної величини вибуття основних засобів при своїй невеликій потімій вазі, а саме у 2019 році в порівнянні з 2018 роком вибуття основних засобів збільшилось по статтям транспортні засоби в 7,2 рази, інструменти, прилади, інвентар в 5,4 рази і в 3 рази інші основні засоби. За рахунок цих зрушень підприємство збільшило активну частину основних засобів, що є позитивним явищем.

Банки та інші інвестори при вивченні складу майна підприємства звертають велику увагу на стан основних засобів з точки зору їх технічного

рівня, продуктивності, економічної ефективності, фізичного і морального зносу.

Для цього розраховують наступні показники:

Коефіцієнт оновлення основних засобів - показує, яку частину наявних на кінець звітного періоду основних засобів складають нові.

$$K_{обн} = \frac{\text{вартість основних засобів, що надійшли}}{\text{вартість основних засобів на кінець періоду}} \quad (2.1)$$

Позитивним є стабільне значення показника, що свідчить про планомірну заміну основних фондів.

Коефіцієнт вибуття основних засобів. Показує, яка частина основних засобів, з якими підприємство почало діяльність в звітному періоді, вибула по причині зносу або за іншої причини.

$$K_{в} = \frac{\text{вартість вибувчих основних засобів}}{\text{вартість основних засобів на початок періоду}} \quad (2.2)$$

Позитивним є стабільне значення показника.

Коефіцієнт зносу основних засобів – показник, який характеризує частку зношених основних засобів в загальній їх вартості.

$$K_{зн} = \frac{\text{сума зносу основних засобів}}{\text{первісна вартість основних засобів}} \quad (2.3)$$

Позитивним є зниження значення показника.

Доповненням цього показника до 100% є коефіцієнт придатності.

$$K_{г} = \frac{\text{залишкова вартість основних засобів}}{\text{первісна вартість основних засобів}} \quad (2.4)$$

Аналіз надходження та вибуття основних засобів на підприємстві наведено у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Аналіз надходження та вибуття основних засобів

Показники	2018 рік		2019 рік		Зміна(+/-)
	на початок	на кінець	на початок	на кінець	
Первісна вартість основних засобів (тис. грн.)	121518	324506	324506	340303	15797
Введено основних засобів (тис. грн.)	-	52865	-	16635	-34230
Коефіцієнт оновлення (%)	-	16,29	-	1,01	-15,28
Переоцінено основних засобів (тис. грн.)		170477		-	-170477
Вибуло основних засобів (тис. грн.)	-	20354	-	838	-19516
Коефіцієнт вибуття (%)	-	16,74	-	0,02	-16,54

На рисунку 2.3 відображені зміни коефіцієнтів оновлення та вибуття основних засобів.

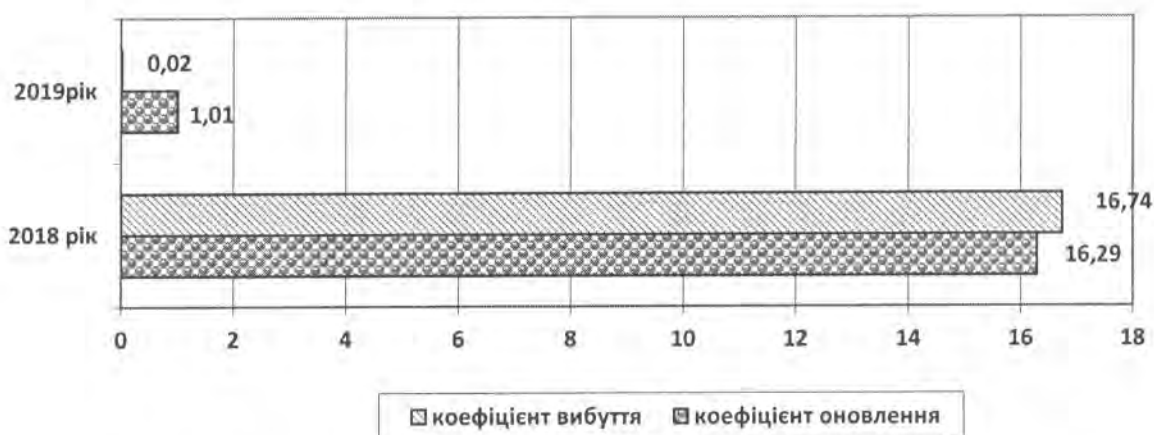

Рис. 2.3 Коефіцієнти оновлення та вибуття ТОВ «ТАНДЕМ-2000» за 2018-2019 роки

Аналіз дозволив виявити, що у 2018 році на підприємстві коефіцієнт оновлення склав 16,29%. Це означає, що основні засоби оновлюються за 6,13 років ($100/16,29$). Судячи з коефіцієнта вибуття, вибуття основних засобів складе 5,97 років ($100/16,74$). В 2019 році на підприємстві коефіцієнт оновлення склав 1,01%. Основні засоби оновлюються за 99,01 роки ($100/1,01$). Судячи з коефіцієнта вибуття, вибуття основних засобів складе 5000 років

(100/0,02). У 2018 році підприємство ТОВ «ТАНДЕМ-2000» здійснило суттєву заміну основних засобів морально застарілих та зношених на нове обладнання, крім того провело переоцінку основних засобів до справедливої вартості.

Аналіз зносу основних засобів на підприємстві наведено у таблиці 2.17.

Таблиця 2.17

Аналіз зносу основних засобів ТОВ «ТАНДЕМ-2000» за 2018-2019 роки

Показники	2018 рік			2019 рік		
	на початок	на кінець	Зміна(+/-)	на початок	на кінець	Зміна(+/-)
Первісна вартість основних засобів (тис. грн.)	121518	324506	202988	324506	340303	15797
Знос основних засобів (тис. грн.)	74368	118618	44250	118618	146354	27736
Залишкова вартість основних засобів, (тис. грн.)	47150	205888	158738	205888	193949	11939
Коефіцієнт зносу (%)	61,20	36,55	-24,65	36,55	43,01	6,46
Коефіцієнт придатності (%)	38,80	63,45	24,65	63,45	56,99	-6,46

На рисунку 2.4 відображені зміни коефіцієнтів зносу та придатності основних засобів.

Рис. 2.4 Динаміка коефіцієнтів зносу та придатності основних засобів ТОВ «ТАНДЕМ-2000» за 2017-2019 роки

Проведений аналіз дозволив з'ясувати, що основні засоби підприємства на початок 2018 року виявилися зношеними 61,20%, а на кінець 36,55%, коефіцієнт придатності відповідно склав 38,80% та 63,45%., тобто збільшився на 24,65%.

В 2019 році коефіцієнт зносу збільшився на (43,01%), але своєї вартості основні засоби ще не встигли перенести на вироблену продукцію і як слідство зменшився коефіцієнт придатності. Збільшення коефіцієнту зносу не є позитивною тенденцією. Але при порівнянні коефіцієнтів за період з 01.01.2018 р. по 01.01.2020 р. можна відмітити, що коефіцієнт зносу зменшився на 18,19%, при цьому сума нарахованої амортизації за 2 роки склала 71986 (тис. грн.), і коефіцієнт придатності збільшився на 18,19%, що є позитивним значенням для підприємства.

Ефективність використання основних засобів визначається показниками фондівдачі та фондоміскість.

Фондовіддача (Φ_v) основних засобів.

$$\text{Фондовіддача} = \frac{T}{C} = \frac{\text{обсяг виручки від реалізації продукції}}{\text{середньорічна вартість основних засобів}} \quad (2.5)$$

Зростання фондівдачі свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів.

Фондоміскість (Φ_m) продукції є величина, зворотня фондівдачі і показує, скільки потрібно витратити основних засобів на виготовлення одиниці продукції.

$$\text{Фондоміскість} = \frac{C}{T} = \frac{\text{середньорічна вартість основних засобів}}{\text{обсяг виручки від реалізації продукції}} \quad (2.6)$$

Про зростання ефективності використання основних засобів також свідчить зниження фондоміскості продукції [35].

Результати господарювання будь-якого сільськогосподарського підприємства залежать від забезпеченості основними засобами та ефективності їх використання, тому на підприємстві важливу роль грає проведення систематичної оцінки стану основних фондів і аналіз ефективності їх використання. На сільськогосподарському підприємстві така оцінка має свої

особливості полягає в розрахунку показників фондозабезпеченості, енергозабезпеченості, фондоозброєності та енергоозброєності. Важливе значення також має питома вага основних виробничих фондів у загальній вартості майна підприємства та фондорентабельність. Характеристика даних показників наведена у табл. 2.18.

Таблиця 2.18

Оцінка ефективності використання основних засобів

Показник	Бажана тенденція зміни	Обмеження в застосуванні
Фондозабезпеченість	тенденція підвищення	при зниженні величини показника
Енергозабезпеченість	тенденція підвищення	при зниженні величини показника
Фондоозброєність	тенденція підвищення	при зниженні величини показника
Енергоозброєність	тенденція підвищення	при зниженні величини показника
Фондорентабельність	тенденція підвищення	при зниженні величини показника
Питома вага основних засобів у вартості майна	показник $> 0,5$	при рівні показника $< 0,5$

Кожний з цих коефіцієнтів розраховується наступним чином:

- фондозабезпеченість як відношення середньорічної вартості основних виробничих фондів на площу сільськогосподарських угідь;
- енергозабезпеченість як відношення енергетичної потужності підприємства на площу сільськогосподарських угідь;
- фондоозброєність як відношення середньорічної вартості основних виробничих фондів на середньорічну кількість персоналу;
- енергоозброєність як відношення енергетичної потужності підприємства на середньорічну кількість персоналу;
- фондорентабельність як відношення операційного прибутку до середньорічної вартості основних виробничих фондів;
- питома вага основних засобів у майні підприємства як відношення вартості основних засобів до вартості усього майна підприємства [53].

Проведемо розрахунок ефективності використання основних виробничих фондів ТОВ «ТАНДЕМ-2000» протягом 2018 – 2019 років. Дані для обчислення використаємо з Додатків А та Б і зведемо у табл. 2.19, а отримані результати показників використання основних фондів – у табл. 2.20.

Таблиця 2.19

Вихідні дані для обчислення показників використання основних фондів

Показник	Одиниця виміру	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення	Темп зростання, %
Середньорічна залишкова вартість ОПФ	тис. грн	126519	199919	73400	36,71
Площа угідь	Га	954	1392	438	31,46
Енергетична потужність	кВт	12000	13 237	1237	9,34
Середньорічна кількість персоналу	чол.	356	359	3	0,84
Операційний прибуток	тис. грн	1602	4287	2685	62,61
Активи підприємства	тис. грн	250909	264621	13715	5,18

Таблиця 2.20

Результати розрахунків використання основних фондів підприємства

Показник	Одиниця виміру	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення	Темп зростання, %
Фондозабезпеченість	тис. грн	132,61	143,62	11,01	7,66
Енергозабезпеченість	кВт	12,57	9,51	-3,06	-32,17
Фондоозброєність	тис. грн	355,39	556,88	201,49	36,18
Енергоозброєність	кВт	33,71	36,87	3,16	8,57
Фондорентабельність	%	1,27	2,14	0,87	40,65
Питома вага ОЗ	%	50,42	75,54	25,12	

Таким чином, за даними табл. 2.19 і табл. 2.20, забезпеченість підприємства основними фондами зросла на 7,66%, що свідчить про закономірний процес розвитку сільськогосподарського виробництва та також показує потенційні можливості інтенсифікації сільськогосподарського виробництва.

Зростання на 36,18% фондоозброєності є позитивним явищем, тому що разом з цим зменшується кількість робіт, які необхідно виконувати вручну, зменшується кількість простоїв з причин несправності, а тому відповідно й зменшуються витрати. Вона характеризує продуктивність праці сільськогосподарських працівників. Зростання рівня фондоозброєності – шлях до підвищення продуктивності праці. Але необхідно слідкувати за тим, щоб темпи росту фондоозброєності не випереджали темпи росту продуктивності праці.

Енергозабезпеченість та енергоозброєність це показники які характеризують забезпеченість підприємства енергоресурсами і за результатами аналізу мають протилежне значення: енергозабезпеченість зменшилася на 32,17%, а енергоозброєність збільшилася на 8,57%.

Це сталося з причини непропорційного зростання показників енергетичної потужності та величини угідь. Між рівнем цих показників і кінцевими результатами виробництва існує пряма залежність – з їх підвищенням зростає врожайність культур і продуктивність тварин, збільшуються продуктивність праці прибутки підприємств.

Водночас необхідно економно витратити цей вид енергії за рахунок впровадження, насамперед, економічних високопродуктивних електроустановок і електродвигунів підвищеної експлуатаційної надійності, а також здійснення режиму економії [64].

Перевага показника фондорентабельності полягає в тому, що він інтегрально враховує ефективність використання живої праці динаміку прибутку. Значне зростання даного показника (40,65%) свідчить про зростання ефективності використання основних фондів [2].

Питома вага основних засобів у майні підприємства становить 50,42 % та 75,54 %, що означає нормальне забезпечення процесу виробництва та виконання планів виробництва.

Отже, в умовах постійно зростаючого технічного прогресу зростання вартості основних засобів є закономірним явищем, та сільськогосподарські підприємства для оптимізації виробництва повинні прагнути ефективного їх використання.

Підвищення ефективності використання основних засобів підприємств є одним з основних питань у період переходу до ринкових відносин. Від вирішення цієї проблеми залежить фінансовий стан підприємства, конкурентоспроможність його продукції на ринку.

Аналіз ефективності використання основних засобів на ТОВ «ТАНДЕМ-2000» наведено в таблиці 2.21.

Таблиця 2.21

Аналіз ефективності використання основних засобів

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	зміна (+/-)	
				2017 року до 2018	2018 року до 2019
Виручка, тис. грн. (Т)	2227	10460	17454	8223	6994
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн. (С)	43295	126519	199919	83224	73400
Фондовіддача основних засобів, грн. (Фв)	0,051	0,082	0,087	0,031	0,005
Фондомісткість, грн. (Фм)	19,44	12,10	11,45	-7,34	-0,65

З даних таблиці видно, що з 01.01.17 р. по 01.01.19 р. фондівіддача основних засобів збільшилась на 3,59 грн. (з 5,14 до 8,73 грн.), що визвало зниження фондомісткості продукції на 7,99 грн., - з 19,44 до 11,45 грн.

Це позитивно характеризує фінансовий стан та вказує на ефективне використання основних засобів.

Підвищення ефективності використання основних засобів сприяло економії капітальних вкладень .

Динаміка показників фондомісткості та фондівіддачі основних засобів за період 2017-2019 роки відображені на рисунках 2.5 та 2.6 відповідно.

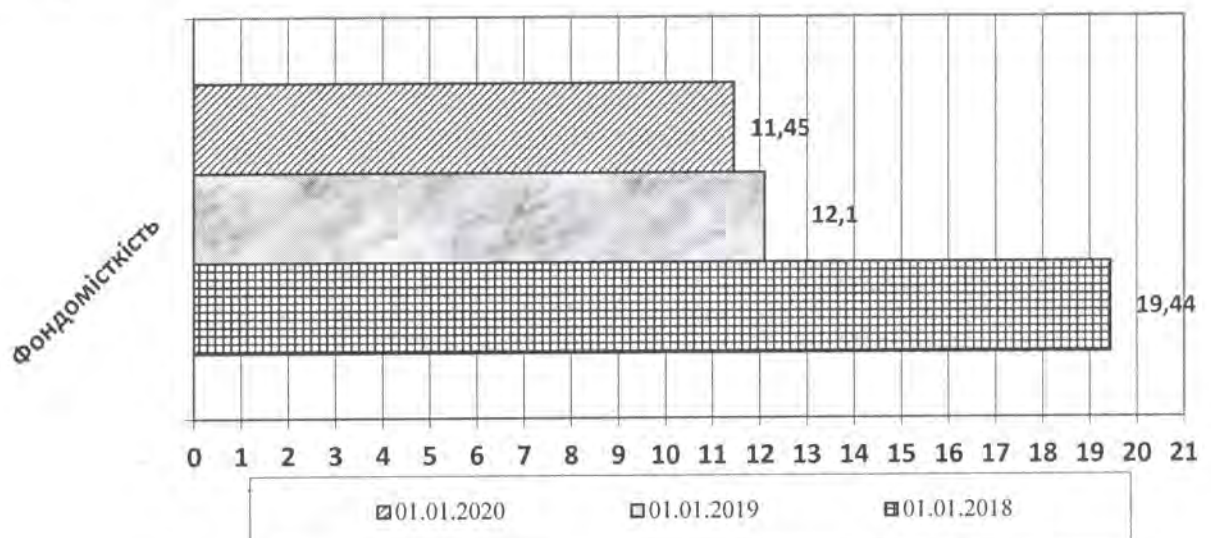

Рис. 2.5 Динаміка показників фондомісткості основних засобів

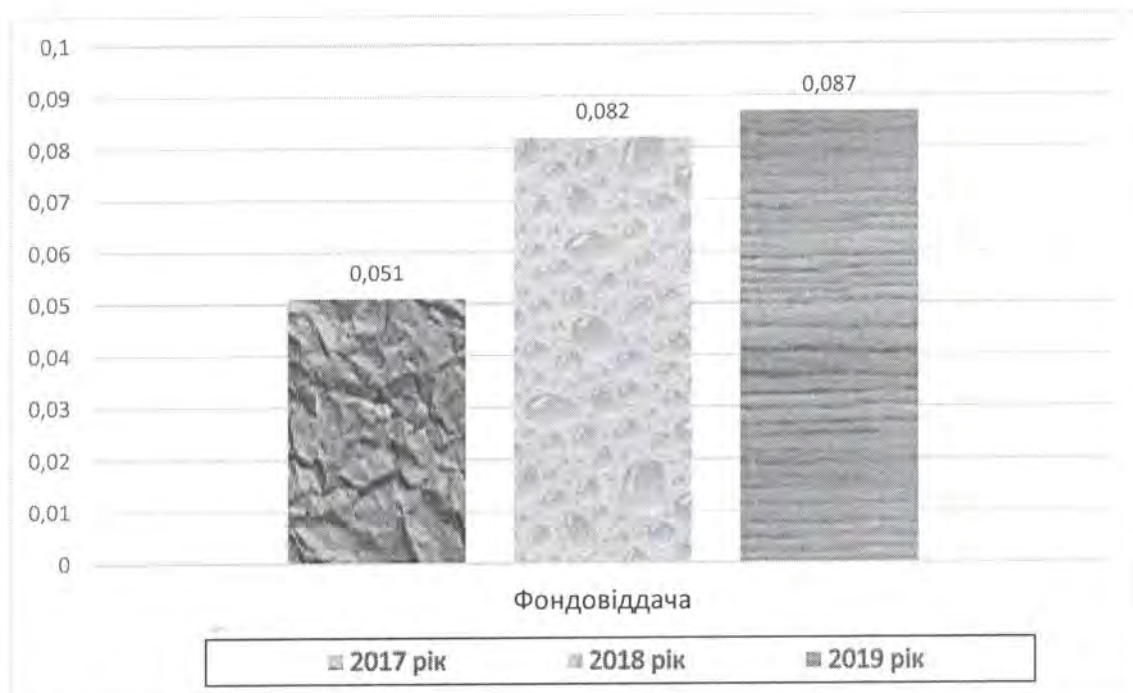

Рис. 2.5 Динаміка показників фондівддачі основних засобів за 2017-2019 роки

Факторний аналіз, як один з визначальних напрямків аналізу, спрямований не тільки на оцінку впливу кожного фактора на зміну досліджуваного показника, а є одним із основних інструментів пошуку резервів виробництва.

Для проведення факторного аналізу доцільно використати прийом абсолютних різниць, якщо факторна система є мультиплікативною або кратною моделлю, і прийом ланцюгової підстановки, якщо модель змішана.

Інформаційною базою для проведення факторного аналізу використані дані табл. 2.22.

Проведемо факторний аналіз обсягу виробництва.

Фондовіддача розраховується за формулою (2.5):

В зазначеній формулі фондівддача хоча формально і є функцією (результативним показником), але виходячи зі змісту показника, вона є фактором для обсягу виробництва, а не навпаки.

Таблиця 2.22

**Аналіз використання основних виробничих засобів підприємства
ТОВ «ТАНДЕМ-2000» за 2018-2019 роки**

Показник	2018 рік	2019 рік	Відхилення (+,-) (гр. 2 – гр. 1)	Звітний період у % до попереднього року (гр. 2 :: гр. 1) · 100
Початкові дані:				
1. Обсяг виготовленої продукції, тис.грн	10460	17454	6994	166,92
2. Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	223012	332805	109793	149,23
в тому числі:				
2.1 Активної частини	198452	287672	89220	144,96
3. Чистий прибуток, тис. грн.	918	3304	2386	359,91
4. Амортизація, тис. грн.	399	1290	891	323,31
5. Середньооблікова чисельність працюючих, осіб	356	359	3	100,84
Розрахункові показники				
6. Фондовіддача, грн.:				
6.1 Основних виробничих засобів (р. 1 : р. 2)	0,047	0,052	0,005	110,64
6.2 Активної частини (р. 1 : р. 2.1)	0,052	0,061	0,009	117,31
7. Фондомісткість, грн:				
7.1 основних виробничих засобів (р. 2 : р. 1)	21,32	19,07	-2,25	89,43
7.2 активної частини (р. 2.1 : р. 1)	18,97	16,48	-2,49	86,87
8. Рентабельність, %:				
8.1. Основних виробничих засобів (р. 3 : р. 2) x 100%	0,41	0,99	0,58	241,18
8.2. Активної частини (р. 3 : р. 2.1)	0,46	1,15	0,69	248,29
9. Амортизаціомісткість продукції, грн. (р. 4 : р. 1)	38,15	73,91	35,76	193,76
10. Фондоозброєність, грн. (р. 2 : р. 5)	626438	927033	300595	1479,85
11. Технічна озброєність, грн.(р. 2.1 : р. 5)	557449	801315	557449	143,75
12. Виріток продукції на одного працівника, грн (р. 1 : р. 5)	29382	48618	19236	165,47

Звідси:

$$T=C*\Phi_{в}. \quad (2.7)$$

Послідовність проведення факторного аналізу за методом абсолютних різниць така: спочатку визначається відхилення досліджуваного показника у звітному періоді у порівнянні з попереднім(або планом) – в цілому, а потім

оцінюється вплив кожного фактора на цевідхилення Згідно з даними табл. 2.22, загальне відхилення обсягу продукції становить:

$$\Delta T = T_{2019} - T_{2018} = 17454 - 10460 = 6994 \text{ тис. грн,}$$

в тому числі під впливом змін:

- вартості основних виробничих засобів

$$\Delta T_c = (C_{2019} - C_{2018}) * \Phi_v = (332805 - 223012) * 0,047 = 5160 \text{ тис. грн.};$$

- фондівдачі

$$\Delta T_{\Phi_v} = (\Phi_v_{2019} - \Phi_v_{2018}) * C_{2019} = (0,052 - 0,047) * 332805 = 1834 \text{ тис. грн.}$$

Балансова перевірка результатів факторного аналізу:

$$\Delta T = \Delta T_c + \Delta T_{\Phi_v} = 5160 + 1834 = 6994 \text{ тис. грн,}$$

тобто, сукупний вплив факторів дорівнює загальній зміні обсягу продукції.

Як і очікувалось, левову частку зростання обсягу продукції забезпечило підвищення вартості основних виробничих засобів. Так, за рахунок зростання вартості основних виробничих засобів і обсяг продукції збільшився на 5160 тис. грн або 73,8 % загального приросту; за рахунок збільшення фондівдачі – на 1834 тис. грн або на 26,2 % загального приросту.

Зростання обсягу продукції переважно за рахунок якісних, інтенсивних факторів свідчить про підвищення рівня ефективності використання засобів праці, а це вважається позитивною тенденцією розвитку підприємства.

Факторний аналіз зміни вартості основних виробничих засобів

На підставі формули фондомісткості (2.6) середньорічна вартість основних виробничих засобів дорівнює:

$$C = T * \Phi_m . \tag{2.8}$$

Загальна зміна вартості основних виробничих засобів становить:

$$\Delta C = C_{2019} - C_{2018} = 332805 - 223012 = 109793 \text{ тис. грн.};$$

у тому числі під впливом змін:

- обсягу виготовленої продукції

$$\Delta C_T = (T_{2019} - T_{2018}) * \Phi_{M 2018} = (17454 - 10460) * 21,32 = 149112 \text{ тис. грн};$$

- фондомісткості продукції

$$\Delta C_{\Phi_M} = (\Phi_{M 2019} - \Phi_{M 2018}) * T_{2019} = (10,07 - 21,32) * 17454 = -33319 \text{ тис.}$$

грн.

Балансова перевірка результатів факторного аналізу:

$$\Delta C = \Delta C_T + \Delta C_{\Phi_M} = 149112 + (-33319) = 109793 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, за фондомісткості попереднього періоду для випуску продукції необхідно було б додатково залучити основних виробничих засобів на 149112 тис. грн.

Однак в результаті зниження фондомісткості досягнута економія основних виробничих засобів на 33319 тис. грн.

Надлишок основних виробничих засобів у сумі 109793 тис. грн. дозволяє збільшити обсяг продукції за наявних засобів праці і досягнутої фондовіддачі звітнього періоду на $109793 * 0,052 = 5709$ тис. грн за умови, що виробнича потужність не повністю завантажена.

Факторний аналіз фондовіддачі

Із формули випливає:

$$\Phi_{\Phi} = W / f_{\Phi}, \quad (2.9)$$

де W – продуктивність праці (виробіток продукції на 1 працівника);

f_{Φ} – фондоозброєність.

Загальна зміна фондовіддачі у звітному періоді у порівнянні з попереднім дорівнює:

$$\Delta \Phi_{\Phi} = (\Phi_{\Phi 2019} - \Phi_{\Phi 2018}) = 0,052 - 0,047 = 0,005,$$

в тому числі під впливом змін:

- продуктивності праці

$$\begin{aligned} \Delta \Phi_{\Phi w} &= (W_{2019} / f_{\Phi 2018} - W_{2018} / f_{\Phi 2019}) = \\ &= 48618 / 626438 - 29382 / 927033 = 0,036; \end{aligned}$$

- фондоозброєності

$$\Delta \Phi_{в\ foз} = (W_{2019} / foз_{2019} - W_{2019} / foз_{2018}) = \\ = 48618 / 927033 - 48618 / 626438 = -0,031.$$

Балансова перевірка результатів факторного аналізу:

$$\Delta \Phi_{в} = \Delta \Phi_{в\ w} + \Delta \Phi_{в\ foз} = 0,036 + (-0,031) = 0,005,$$

тобто, сукупний вплив факторів на зміну фондівддачі дорівнює загальній зміні.

Для проведення факторного аналізу фондівддачі використаний прийом ланцюгові підстановки. Факторний аналіз рентабельності основних виробничих засобів

Рентабельність основних виробничих засобів визначається за формулою:

$$R = ЧП / C * 100\%, \quad (2.10)$$

Де ЧП – чистий прибуток;

C- середня вартість основних виробничих засобів.

Загальна зміна рентабельності основних виробничих засобів дорівнює:

$$\Delta R_{c} = (R_{c2019} - R_{c2018}) = 0,99\% - 0,41\% = 0,58\%,$$

в тому числі під впливом змін:

- вартості основних виробничих засобів

$$\Delta R_{cc} = (ЧП_{2018} / C_{2019} - ЧП_{2018} / C_{2018}) * 100\% = \\ = (918 / 332805 - 918 / 223012) * 100\% = -0,13\%;$$

- чистого прибутку

$$\Delta R_{чп} = (ЧП_{2019} / C_{2019} - ЧП_{2018} / C_{2019}) * 100\% = \\ = (3304 / 332805 - 3304 / 223012) * 100\% = 0,71\%.$$

Балансова перевірка результатів факторного аналізу:

$$\Delta R_{c} = \Delta R_{cc} + \Delta R_{чп} = (-0,13\%) + 0,71\% = 0,58\%,$$

тобто, зниження рентабельності основних виробничих засобів у 2019 році у порівнянні з 2018 роком обумовлено, як свідчать результати факторного аналізу, надмірним зростанням вартості основних виробничих фондів, про що зазначалось раніше при факторному аналізі зміни вартості основних засобів.

Результати аналізу ефективності роботи ТОВ «ТАНДЕМ-2000»:

1) показники оцінки майнового стану даного підприємства свідчать про негативний стан майна ТОВ «ТАНДЕМ-2000». Хоча коефіцієнт зносу основних засобів зменшився і довгострокових фінансових інвестицій підприємство не мало частка основних засобів у складі активів – збільшилась; коефіцієнт мобільності активів – зменшився (не вистачає обігових коштів); частка оборотних виробничих активів – зменшилась;

2) показники оцінки фінансової стійкості підприємства свідчать про постійний фінансовий стан підприємства. ТОВ «ТАНДЕМ-2000» на кінець 2019 року має достатню кількість власних коштів. Це дає можливість забезпечити свої потреби за рахунок власних коштів, не залучаючи позичкові джерела;

3) показники ліквідності свідчать про можливість підприємства розрахуватись зі своїми боргами, але показник абсолютної ліквідності підприємства зменшився, хоча ще не досяг мінімального значення і підприємство ще має можливість розрахуватися зі своїми зобов'язаннями. Збільшення співвідношення короткострокової і довгострокової заборгованості свідчить про збільшення часу, який необхідний ТОВ «ТАНДЕМ-2000» для погашення заборгованості, що є негативною тенденцією в роботі підприємства;

4) всі показники рентабельності ТОВ «ТАНДЕМ-2000» значно зменшились. Це пов'язано зі збільшенням собівартості виготовленої продукції, появою додаткових витрат, що спричинило зменшення прибутку одержаного в 2019 році. Зменшення показників рентабельності свідчить про погіршення ефективності роботи підприємства;

5) показники ділової активності свідчать про збільшення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції на одиницю ресурсів, фондів,

обігових коштів, оборотних запасів, готової продукції, також зменшення кредиторської і дебіторської заборгованості. Це позитивна тенденція в роботі підприємства.

При оцінці ефективності діяльності підприємства можна використовувати два підходи: ресурсний і затратний.

На мою думку затратний підхід до оцінки ефективності діяльності підприємства є методично більш обґрунтованим, відповідає всім, викладеним в першому розділі принципам.

Це може бути основою для виявлення причинно-наслідкових взаємозв'язків основних часткових показників ефективності господарської діяльності.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Рекомендації щодо вибору раціонального методу амортизації на підприємстві

На сьогодні відсутні чіткі правила (рекомендації) щодо вибору методу амортизації, який був би найкращий для підприємств різних організаційно-правових форм та галузей, об'єктів основних засобів та способів їх використання.

Підприємства можуть нараховувати амортизацію основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів), згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затвердженим Наказом Міністерства фінансів від 27 квітня 2000 року № 92, який набув чинності з 1 липня 2000 року, застосовуючи такі методи: прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий [50].

Розглянемо особливості нарахування амортизації основних засобів різними методами (за умови незмінності первісне визначених облікових оцінок). Прослідкуємо це на прикладі підприємства. Підприємство придбало виробниче обладнання:

- 1) первісна вартість – 37000 грн.;
- 2) очікуваний строк корисного використання обладнання – 6 років;
- 3) ліквідаційна вартість обладнання – 1000 грн.
- 4) очікуваний обсяг продукції, яку буде вироблено з використанням даного обладнання – 72000 кг.

Прямолінійний метод амортизації основних засобів. За цим методом витратами поточного періоду впродовж усього строку корисного використання активу визначається завжди однакова частина вартості об'єкта

основних засобів, що амортизується. Сума амортизації визначається діленням вартості основних засобів, що амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта основних засобів. За рік, у нашому випадку це становитиме $(37000 - 1000) : 6 = 6000$ грн. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Нарахування амортизації основних засобів
прямолінійним методом (грн.)**

Показник	Рік						
	0	1	2	3	4	5	6
Амортизаційні відрахування за рік		6000	6000	6000	6000	6000	6000
Накопичена амортизація (знос) на кінець року		6000	12000	18000	24000	30000	36000
Залишкова вартість на кінець року	1000	31000	25000	19000	13000	7000	1000

Суму нарахованої амортизації також можна розраховувати як добуток вартості основних засобів, і норми амортизації. Річна норма амортизації за цим методом є величиною зворотною очікуваному строку використання об'єкта у відсотках: $1/6 - 100 \% = 16,67 \%$. Звідси річна сума амортизації дорівнює: $(37000 - 1000) \times 16,67\% = 6000$ грн. Ця сума амортизації із року в рік, впродовж строку корисного використання об'єкта, включатиметься у витрати підприємства і відобразатиметься у звіті про фінансові результати. На цю суму рівномірно збільшуватиметься накопичена амортизація (знос) і відповідно зменшуватиметься залишкова вартість об'єкта основних засобів, які відображаються у Балансі підприємства.

Цей метод використовується для тих об'єктів основних засобів, які виконують відносно постійний обсяг роботи впродовж всього строку служби, і для яких основним чинником, який обмежує строк служби, є їх фізичне старіння.

Він найбільш поширений у світі і порівняно з іншими методами амортизації найбільш простий у застосуванні. Використання цього методу цілком виправдане за умови, коли не існує ймовірність швидкого морального старіння.

До таких засобів належать будівлі, споруди, більшість видів

виробничого устаткування, інструментів, приладів. Хоча ігнорується те, що з часом ступінь зношеності основних засобів зростає, і вони потребують більших витрат на обслуговування та ремонт.

Виробничий метод. Цей метод базується на тому, що амортизація об'єкта залежить, в основному, від інтенсивності його використання. Він застосовується, як правило, до активної частини основних засобів, які експлуатуються нерівномірно. Він ґрунтується на тому, що величина амортизації є результатом експлуатації об'єкта і залежить від обсягу виробленої на ньому продукції.

Тому для визначення потрібно мати дані про розрахунковий сумарний обсяг продукції у натуральних показниках за весь строк корисного використання і фактичний обсяг одиниць продукції у конкретний період.

Сума амортизації визначається як добуток фактичного обсягу продукції на виробничу ставку амортизації.

Виробнича ставка визначається діленням різниці первісної та ліквідаційної вартості об'єкта на очікуваний загальний обсяг продукції із використанням даного обладнання.

Нарахування за виробничим методом можна вважати обґрунтованим у разі, коли фактично отриманий дохід від використання основного засобу дійсно пов'язаний з обсягом виробництва за його допомогою у кожному обліковому періоді.

При використанні цього методу амортизація виробничого обладнання розглядається як змінні витрати, оскільки їх сума змінюється прямо пропорційно до кількості одиниць виготовленої продукції.

Цей метод доцільно використовувати, наприклад, для амортизації вантажних автомобілів, тракторів.

Він ефективний також для амортизації тих основних засобів та нематеріальних активів, які можуть самостійно виконувати конкретний визначений обсяг робіт (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Нарахування амортизації виробничим методом (грн.)

Рік	Фактичний обсяг продукції, кг	Амортизаційні відрахування за рік	Накопичена амортизація (знос) на кінець року	Залишкова вартість на кінець року
0	-	-	-	37000
1	11000	$11000 \times 0,5 = 5500$	5500	31500
2	13000	$13000 \times 0,5 = 6500$	12000	25000
3	14000	$14000 \times 0,5 = 7000$	19000	18000
4	11000	$11000 \times 0,5 = 5500$	24500	12500
5	12000	$12000 \times 0,5 = 6000$	30500	6500
6	11000	$11000 \times 0,5 = 5500$	36000	1000

У нашому випадку виробнича ставка:

$$\text{Виробнича ставка} = (37000 - 1000) : 72000 = 0,5 \text{ грн. за кг.}$$

Використання методів прискореної амортизації дозволить підприємствам швидше оновлювати виробничий апарат, матеріально-технічну базу підприємства, підвищувати та на цій основі збільшувати якість і конкурентоспроможність продукції на внутрішньому та зовнішніх ринках. Прискорена амортизація відображає процес зносу основного капіталу, активізує виведення з експлуатації фізично та морально спрацьованого обладнання, відповідає розширенню самостійності підприємств і розвитку ринкових відносин, виконує завдання прискореного оновлення основного капіталу.

Метод зменшення залишкової вартості.

Згідно з цим методом, річна сума амортизації визначається як добуток річної норми амортизації на залишкову вартість об'єкта основних засобів на початок звітного року (або первісна вартість на початок нарахування амортизації).

У нашому випадку річна норма амортизації 45,3% , згідно розрахунку $(1 - (1000 : 37000))^{1/6} = 0,453$ (таблиця 3.3).

Порівняно складніші математичні підрахунки норми амортизації дадуть змогу отримати більш точний, систематичний і раціональний метод розподілу вартості основних засобів.

Єдине, що ліквідаційна вартість повинна бути трохи більшою від нуля.

Таблиця 3.3

**Нарахування амортизації методом
зменшення залишкової вартості (грн.)**

Рік	Амортизаційні відрахування за рік	Накопичена амортизація (знос) на кінець року	Залишкова вартість на кінець року
0	-	-	37000
1	$37000 \times 0,453 = 16761$	16761	20239
2	$20239 \times 0,453 = 9168$	25929	11071
3	$11071 \times 0,453 = 5015$	30944	6056
4	$6056 \times 0,453 = 2743$	33687	3313
5	$3313 \times 0,453 = 1501$	35188	1812
6	$1812 - 1000 = 812$	36000	1000

Метод прискореного зменшення залишкової вартості. Норма амортизації, обчислена за прямолінійним методом подвоюється і застосовується до залишкової вартості об'єкта. У зарубіжній практиці його ще називають методом подвійного зменшення залишку. Ліквідаційна вартість у цей розрахунок не входить. Її величина потрібна лише для розрахунку амортизації за останній рік (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

**Нарахування амортизації методом прискореного зменшення
залишкової вартості (грн.)**

Рік	Амортизаційні відрахування за рік	Накопичена амортизація (знос) на кінець року	Залишкова вартість на кінець року
0	-	-	37000
1	$2 \times 0,1667 \times 37000 = 12336$	12336	24664
2	$2 \times 0,1667 \times 24664 = 8223$	20559	16441
3	$2 \times 0,1667 \times 16441 = 5481$	26040	10960
4	$2 \times 0,1667 \times 10960 = 3654$	29694	7306
5	$2 \times 0,1667 \times 7306 = 2436$	32130	4870
6	$4870 - 1000 = 3870$	36000	1000

Цей метод обмежує свободу вибору прискорення вітчизняним бухгалтерам. Кумулятивний метод - цей метод полягає в тому, що для підрахунку суми амортизації за обліковий період вартість активу, яка амортизується, множать на кумулятивний коефіцієнт.

У нашому прикладі сума чисел років корисної експлуатації обладнання дорівнює $1+2+3+4+5+6 = 21$. Кумулятивний коефіцієнт становить для першого

року 6/21,, другого5/21,третього4/21, четвертого3/21, п'ятого2/21 шостого року 1/21 (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Нарахування амортизації кумулятивним методом (грн.)

Рік	Амортизаційні відрахування за рік	Накопичена амортизація (знос) на кінець періоду	Залишкова вартість на кінець періоду
0	–	–	37000
1	$6/21 \times 36000 = 10286$	10286	26714
2	$5/21 \times 36000 = 8571$	18857	18143
3	$4/21 \times 36000 = 6857$	25714	11286
4	$3/21 \times 36000 = 5142$	30856	6144
5	$2/21 \times 36000 = 3429$	34285	2715
6	$1/21 \times 36000 = 1715$	36000	1000

Цей метод можна застосовувати і в зворотному порядку, коли, наприклад, під кінець строку корисного використання передбачається випуск більших обсягів виробництва, і тому обладнання у другій половині строку експлуатації більшою мірою зношується (уповільнена амортизація).

Кумулятивний метод є простим і раціональним, забезпечує повне відшкодування вартості об'єкта, що амортизується, але має певний недолік, який зарубіжні вчені вважають значним. За цього методу не завжди дотримується принцип відповідності: сума амортизації, визнана витратами поточного періоду, часто не узгоджується з фактичною експлуатацією активу, а отже, і з отриманими від нього доходами.

Розглянуто всі рекомендовані Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" методи нарахування амортизації основних засобів, які також встановлені Податковим Кодексом України.

Проведемо аналіз результатів по застосуванню існуючих методів амортизації, для цього результати всіх розглянутих методів на одному прикладі зведемо в таблицю 3.6.

Аналіз порівняльної таблиці по застосуванню існуючих методів нарахування амортизації основних засобів показав, що між ускореними методами немає суттєвої відмінності, як в теоретичному плані, так і за практичними результатами, але у перші роки експлуатації завжди найбільшу

суму амортизації підприємство отримає при використанні метода зменшення залишкової вартості.

Таблиця 3.6

**Порівняльна таблиця по застосуванню існуючих методів
нарахування амортизації основних засобів**

Рік	Прямолінійний метод		Виробничий метод		Метод зменшення залишкової вартості		Метод прискореного зменшення залишкової вартості		Кумулятивний метод	
	сума	%	сума	%	сума	%	сума	%	сума	%
1	6000	16,2	5500	14,9	16761	45,3	12336	33,3	10286	27,8
2	12000	32,4	12000	32,4	25929	70,1	20559	55,6	18857	51,0
3	18000	48,6	19000	51,4	30944	83,6	26040	70,4	25714	69,5
4	24000	64,9	24500	66,2	33687	91,0	29694	80,3	30856	83,4
5	30000	81,1	30500	82,4	35188	95,1	32130	86,8	34285	92,6
6	36000	97,3	36000	97,3	36000	97,3	36000	97,3	36000	97,3

Тобто підприємство завжди має право вибору щодо методу амортизації в залежності від того яку розрахункову суму амортизації необхідно списати на собівартість продукції.

Можна зробити висновки щодо факторів, що впливають на очікуваний спосіб отримання економічних вигод в залежності від вибору методу амортизації, які зведено в таблицю 3.7.

Таблиця 3.7

**Фактори, що впливають на очікуваний спосіб отримання
економічних вигод при виборі методу амортизації**

Метод амортизації	Фактори, що впливають на очікуваний спосіб отримання економічних вигод
1	2
Прямолінійний метод	а) виробництво різномірної продукції б) рівномірна експлуатація об'єкта в) незначний моральний знос
Виробничий метод	а) об'єкт використовується для виробництва одного виду продукції або надання тих самих послуг б) строк корисного використання об'єкта безпосередньо визначається його ресурсом: кількістю випущених за його допомогою одиниць продукції т.п. в) нерівномірність експлуатації об'єкта г) кількість планової і випущеної продукції з його використанням надійно вимірюється д) роль морального зносу незначна
	Прискорені методи амортизації основних засобів
Метод зменшення залишкової вартості	а) об'єкт використовується у виробництві різномірної продукції б) швидкий фізичний і моральний знос в) необхідність швидкого накопичення коштів для прискореного відновлення основних засобів
Кумулятивний метод	а) об'єкт використовується у виробництві різномірної продукції б) швидкий фізичний і моральний знос

Продовження таблиці 3.7

1	2
	в) необхідність швидкого накопичення коштів для прискорення оновлення основних засобів
Метод прискореного зменшення залишкової вартості	а) об'єкт використовується у виробництві різнорідної продукції б) швидкий моральний та фізичний знос в) необхідність швидкого накопичення коштів для прискореного оновлення основних засобів

[Складено автором на основі джерела 56]

Положенням (стандартом) БО 7 передбачено те, що підприємства самостійно вирішують, який один метод нарахування амортизації вони вибирають, велике економічне значення має визначення строків корисного використання об'єктів, формування їх вартості, яка амортизується.

Позитивним є те, що у випадку, коли обрані підприємством методи амортизації не відповідають очікуваним економічним вигодам від використання об'єкта, Положення (стандарт) БО 7 дозволяє їх переглядати. Таке коригування вважається зміною облікової оцінки, яка не потребує коригувань за попередні роки. Коригування здійснюється через зміну норми амортизації відповідно до прийнятого в результаті перегляду методу амортизації.

При розрахунку скоригованої норми амортизації за вартість об'єкта основних засобів приймається залишкова вартість на момент коригування. Зміна методу нарахування амортизації розкривається у Примітках до фінансової звітності.

Обираючи той чи інший метод амортизації основних засобів, необхідно виходити з оцінки фінансового стану підприємства, його інвестиційних програм, стану матеріально-технічної бази, причому основним критерієм такої оцінки є досягнення оптимального співвідношення між величиною одержаних амортизаційних коштів і їх впливом на цінову конкурентоспроможність продукції підприємства (враховуючи, що амортизація – частина собівартості продукції): ринкові ціни на продукцію підприємства можуть не витримати "перегріву", пов'язаного з застосуванням прискорених методів амортизації.

Основними шляхами поліпшення екстенсивного використання устаткування є:

- безперебійне постачання підприємств сировиною, матеріалами, паливом, електроенергією;
- своєчасне усунення намічених диспропорцій у галузії на підприємствах, усередині окремих цехів, що забезпечить запобігання перервам у роботі підприємства;
- усунення причин нерівномірної роботи підприємства, що призводить до невикористання устаткування взагалі й у часі, тобто до його простоїв. Для оцінки основних фондів варто застосовувати показники їх інтенсивного використання.

Інтенсивне навантаження основних фондів зумовлює зниження собівартості продукції (за рахунок скорочення всіх постійних витрат) і зростання продуктивності праці.

Однак показник інтенсивного навантаження основних фондів більшою мірою, ніж показник екстенсивного навантаження, пов'язаний з характером виробництва і технологічного процесу.

Технічна норма продуктивності устаткування - це максимальна продуктивність агрегату в одиницю часу роботи при найбільш раціональному режимі технологічного процесу, нормальному стані безперебійній роботі устаткування, застосуванні найбільш завершених методів праці й організації виробництва.

Підвищення інтенсивності роботи устаткування -це збільшення кількості продукції або обсягу роботи, виробленої в одиницю часу (годину, зміну, добу), є розрахунку на одиницю устаткування.

У більшості випадків окремі показники, до яких належать показники екстенсивного й інтенсивного використання устаткування, не можуть бути застосовані, тому що вони показують лише міру використання окремих елементів основних фондів, тому для визначення використання всієї маси основних фондів варто застосовувати узагальнюючі показники.

3.2. Напрями удосконалення амортизаційної політики підприємства

Амортизаційна політика є однією із головних частин загальної політики управління виробничими витратами на промислових підприємствах машинобудівної галузі, яка полягає в інтенсивності оновлення основних фондів з поступовою експлуатацією їх у процесі виробничої діяльності. На сьогоднішній день на багатьох таких підприємствах використовується зношуваний виробничий потенціал, який функціонує тільки за допомогою величезних витрат на ремонт. Так, амортизаційна політика не є єдиною причиною такого положення, але її роль у такому становищі досить велика [31].

Найбільш вдалим і повним визначенням амортизаційної політики є наступне: амортизаційна політика – це цілеспрямована діяльність підприємства з вибору та застосування одного з можливих методів амортизації з метою максимізації обсягу власних фінансових ресурсів протягом амортизаційного періоду [32].

Для подолання існуючих негативних тенденцій в амортизаційній політиці, підвищення ролі амортизації як джерела фінансування оновлення основних фондів, створення зацікавленості до впровадження та виробництва сучасних основних засобів і технологій необхідно реалізувати комплекс заходів:

а) переглянути підходи до формування груп основних фондів та встановлення для них норм амортизації. Враховуючи досвід розвинутих країн, пріоритет унарахуванні амортизації для цілей оподаткування має бути відданий сучасним засобам виробництва, таким як повністю автоматизовані лінії виробництва, енергозберігаюче устаткування, системи очистки та захисту навколишнього середовища тощо;

б) з метою стимулювання попиту на сучасні засоби виробництва такі як

роботи, необхідно сформувати окрему групу основних фондів, до якої їх включити. Норму амортизації на роботи доцільно встановити на рівні 100% в розрахунку на рік. Це означатиме, що витрати на придбання роботів мають повністю амортизуватись протягом першого року їх використання;

в) виділити в окрему групу основних фондів устаткування, яке використовується у біотехнологіях. Річна норма амортизації на основні фонди цієї групи має бути встановлена на рівні 50%;

г) доцільно виділити також в окрему групу для цілей оподаткування сільськогосподарську техніку та встановити для цієї групи норми амортизації на рівні, не нижчому, ніж для комп'ютерної техніки;

д) з метою відтворення у підприємств мотивації до інвестування у нові основні фонди доцільно скасувати порядок, за яким витрати на поліпшення основних фондів включаються до складу валових витрат [48].

Головними нововведеннями є те, що амортизація основних засобів нараховуватиметься із застосуванням методів, які відповідають методам вказаним в П(С)БО 7 та поділ всієї сукупності основних засобів та інших необоротних активів для цілей оподаткування на 16 груп, а не на 4 групи, як це було раніше.

Порівняння методів амортизації, їх переваги та недоліки після змін у законодавстві наведено в табл.3.8.

Таблиця 3.8

**Переваги та недоліки існуючих методів амортизації
згідно П(С)БО 7 та Податкового кодексу**

Метод амортизації	Переваги	Недоліки
1	2	3
Прямолінійний	Простота розрахунку амортизації, можливість рівномірного розподілу амортизації за кожним звітним періодом, що зручно для співставлення собівартості продукції, яка випускається, з доходами від реалізації. Доцільний до застосування щодо об'єктів, знос яких не залежить від обсягу виробництва	Не враховуються моральний знос об'єкта і чинник зростання витрат на ремонт по мірі їх експлуатації
Виробничий	Простота та раціональність розрахунку. Сума зносу узгоджується з виготовленою продукцією. Застосовують переважно у випадках, коли інтенсивність використання об'єкта впливає на його експлуатаційні властивості.	Неможливо або дуже складно визначити фактичний обсяг виробленої продукції з використанням того чи іншого активу.

Продовження таблиці 3.8

1	2	3
Прискорені методи амортизації основних засобів		
Зменшення залишкової вартості	Упродовж перших років експлуатації об'єкта за допомогою нарахування амортизації накопичується значна сума коштів, необхідних для відновлення об'єктів основних засобів.	Метод базується на порівняно складних математичних розрахунках і через це не є дуже зручним у використанні
Прискореного зменшення залишкової вартості	Упродовж перших років експлуатації об'єкта за допомогою нарахування амортизації накопичується значна сума коштів, необхідних для відновлення об'єктів основних засобів. Застосовують переважно у випадках, коли продуктивність обладнання в перші роки експлуатації вища, ніж у наступні.	Сума зносу часто не узгоджується ні з фактичним використанням об'єкта, ні з виготовленою продукцією
Кумулятивний	Упродовж перших років експлуатації об'єкта за допомогою нарахування амортизації накопичується значна сума коштів, необхідних для відновлення об'єктів основних засобів. Використовують, якщо продуктивність обладнання в перші роки експлуатації вища, ніж у наступні та у випадках швидкого морального старіння об'єкта	Сума зносу часто не узгоджується ні з фактичним використанням об'єкта, ні з виготовленою продукцією

[Складено автором на основі джерела 53]

Амортизаційна політика упродовж багатьох років залишається найслабкішою ланкою економічної політики України, оскільки сформована амортизаційна система не виконує своєї головної функції – не створює зацікавленості підприємців до оновлення основних фондів, впровадження наукових розробок та новітніх технологій у виробництво. Найбільшими проблемами у функціонуванні амортизаційної політики є: недосконалість амортизаційної політики держави; відсутній контроль за цільовим використанням амортизаційних відрахувань; відсутність чітких правил відносно вибору методу амортизації; втрачено контроль над термінами корисного використання основних засобів; амортизаційні кошти не стимулюють цільове, виключно інвестиційне використання цих коштів та ін.

Удосконалення системи нарахування амортизації здійснюється через прийняття управлінських рішень за допомогою узагальнюючої методики стосовно вибору з усієї сукупності оптимального методу її нарахування, а системи її використання – за даними відомості нарахування й використання через прийняття управлінських рішень пророзподіл за напрямками використання [3].

Таким чином, амортизаційні відрахування на кожному підприємстві є розрахунковими витратами у собівартості продукції, а їх сума у виторгу від реалізації продукції – джерелом фінансування інвестицій підприємства. І така двоїста функція амортизаційних відрахувань виникла ще при зародженні товарного виробництва та зберігається при всіх загальноекономічних формаціях.

В сучасних умовах «налагодити» систему амортизації та інші економічні важелі можна лише за допомогою забезпечення вилучення з експлуатації застарілого обладнання. При цьому треба підкреслити, що без глибокого теоретичного та практичного усвідомлення необхідності стимулювати ранню заміну основних засобів не можливо успішно вирішити проблему вилучення старого обладнання. Можна з впевненістю сказати, що зі збільшенням заміни обладнання в ранньому віці поступово зменшиться кількість обладнання, яке давно «перетнуло» свій оптимальний вік. В ситуації, що склалася, коли на діючих підприємствах накопичилося багато застарілого обладнання, система амортизації повинна сприяти як найшвидшій заміні обладнання, так і вилученню з експлуатації надто застарілого обладнання. Вирішення цієї двоєдиної задачі передбачає необхідність гнучкої амортизаційної політики [35].

При розміщенні амортизаційних відрахувань на депозитних рахунках підприємство може обирати бажаний варіант використання одержаного процентного доходу чи акумулювати його на депозитному рахунку, або на його величину зменшувати амортизаційні відрахування. Тому пропонується запровадити резервування коштів в амортизаційному фонді підприємства та їх подальшому розміщенні на депозитному рахунку в банку для забезпечення довгострокового фінансування оновлення основних засобів [14].

Таким чином держава встановлює методи нарахування амортизації й ставки амортизаційних відрахувань, а на самих підприємствах амортизаційний фонд не є чітко регламентованим. Підприємства повинні самі вирішувати, створювати їм амортизаційний фонд чи ні. Сьогодні підприємства значну

частину амортизаційних коштів використовують не по своєму економічному призначенню. Кошти амортизації витрачають не на відтворення основного капіталу, а на споживання. Основні сильні і слабкі сторони завищення та зниження норм амортизації наведено в табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Перелік сильних та слабких сторін амортизації основних засобів

Завищення норм амортизації		Зниження норм амортизації	
Перевага	Недолік	Перевага	Недолік
Прискорення повернення авансованого капіталу	Штучно знижується тривалість життєвого циклу й амортизаційного періоду	Повне використання технічних можливостей засобів праці	Уповільнення оборотності авансованого капіталу
Прискорення оборотності капіталу	Недовикористання засобів праці	Зменшення сукупних витрат на розширене відтворення засобів праці	Ризик недоамортизації засобів праці
Збільшення чистого грошового потоку	Зростання собівартості продукції		Посилення впливу морального зносу
			Зниження чистого грошового потоку
Збільшення суми щорічної амортизації	Зменшення прибутку	Зниження собівартості продукції	Зниження можливості формування резервного фонду для відтворення засобів праці
Створення можливості формування резервного фонду для розширеного відтворення засобів праці	Зменшення суми дивідендів	Збільшення прибутку	
	Зменшення надходжень до бюджету	Зменшення суми дивідендів	
Послаблення впливу морального зносу	Узагальнення бухгалтерського обліку і аналізу фактичного зносу засобів праці	Збільшення надходжень до бюджету	
Створення можливості відновлення засобів виробництва	Неможливість вірогідного обґрунтування ефективності впровадження нової техніки		

[Складено автором на основі джерела 36]

Дані табл. 3.9 свідчать про те, що завищення норм амортизації порівняно із зниженням має більше переваг, однак спостерігаються суттєві недоліки, які призводять до порушення економічних законів функціонування засобів праці, ускладнюють функції обліку, контролю, аналізу й стратегічного планування їх відтворення. При цьому відбувається штучний розподіл норми амортизації на технічну та комерційну - фінансову величину, не пов'язану з функціонуванням засобів праці.

Основними положеннями при виборі принципово нового підходу до формування нової амортизаційної політики є:

- по-перше, думки й пропозиції вчених-економістів з проблем реформування бухгалтерського обліку в Україні;
- по-друге, положення та методичні рекомендації, викладені в нормативних документах, які дають змогу підприємству самостійно формувати облікову політику і вирішувати багато питань, що стосуються нарахування й обліку зносу, класифікації основних засобів у межах груп (підгруп), визначення вартісних меж основних засобів і малоцінних необоротних матеріальних активів тощо.

Усі ці проблеми потрібно вирішувати комплексно з додержанням принципу колективної участі в формуванні амортизаційної політики, а не тільки податкового законодавства. Це означає, що всі ланки економічної системи, що беруть участь у формуванні й забезпеченні життєвого циклу засобів праці, мають бути задіяні в цьому процесі. За державою залишаються тільки функції контролю над цими процесами. Запропановано модель формування амортизаційної політики, яка наведена на рис.3.1.

Наведена модель забезпечує системний підхід до формування амортизаційної політики. Вона ґрунтується на отриманні вхідної інформації від розробників, виробників, споживачів і перебуває на контролі з боку держави. Вихід системи - амортизаційна та облікова (в частині основних засобів) політика підприємства.

Сьогодні розробники встановлюють показники якості засобів праці (надійність, довговічність, ресурс), а також базовий період експлуатації (строк служби засобів праці до повного фізичного зносу).

Рис.3.1 Модель формування амортизаційної політики підприємства [Джерело 52]

Ці показники знаходять відображення в технічній документації на виріб. Однак розробники повинні розробляти також коригуючі коефіцієнти, що відображують вплив умов експлуатації та морального зносу на тривалість строку служби.

З урахуванням цих коефіцієнтів експлуатаційник визначає строки корисного використання засобів праці в конкретних виробничих умовах, що й є базою для визначення норми амортизації (нормативної) та здійснення наступних операцій з вироблення амортизаційної й облікової (в частині основних засобів) політики підприємства.

Слід врахувати, що на норму амортизації впливає також ліквідаційна

вартість засобів праці. Зазвичай це поняття пов'язують з виручкою від реалізації брухту, і при розрахунку норми амортизації на цю величину зменшують балансову вартість засобів праці.

Однак ліквідаційна вартість може мати негативне значення. Це має місце, коли витрати перевищують доходи від ліквідації, наприклад, при демонтажі, а також у випадках, коли зношені засоби праці підлягають повній ліквідації.

Розробники повинні передбачити нормативи на виконання цих робіт (за принципом нормативів на монтаж і наладку). Це витрати майбутніх періодів, вони підлягають амортизації і повинні враховуватися при розрахунку балансової вартості засобів праці. Такий підхід дасть змогу споживачу створювати резервний фонд для фінансування робіт.

Для ослаблення його негативного впливу на економіку країни запропоновано наступні заходи індивідуального підходу до застосування норм амортизації:

- на основі нормативів розробки і коригуючих коефіцієнтів господарюючий суб'єкт має самостійно визначити строк корисного використання засобів праці та фактичну норму амортизації;
- проаналізувати можливість збільшення норми амортизації й урахувати прийняте рішення при формуванні облікової та амортизаційної політики підприємства;
- визначити постійну частину амортизації з фактичним (розрахунковим) нормативом;
- визначити загальну суму амортизації за прийнятим при формуванні амортизаційної політики підприємства нормативом;
- виділити із загальної суми амортизації перемінну частину ($A_y = A - A_c$);
- перемінна частина амортизації підлягає 100 %-му оподаткуванню за ставками, встановленими податковими органами;
- постійна частина амортизації оподатковуванню не підлягає і вилучається з прибутку;

- базою нарахування зносу в бухгалтерському обліку є тільки постійна частина амортизації;
- при нарахуванні амортизації за межами строку корисного використання засобів праці вся амортизація (перемінна і постійна) підлягає 100 %- му списанню.

3.3. Шляхи щодо удосконалення фінансування відновлення основних фондів, як складової амортизаційної політики

В результаті проведеного дослідження діючої системи амортизації виявлено, що амортизаційна політика України на сучасному етапі є недосконалою. Нерозв'язані питання амортизації з року в рік не усуваються і негативно впливають на господарську діяльність промислових підприємств.

Головним недоліком існуючого амортизаційного законодавства, який призводить до різноманітних протиріч та парадоксів у практиці нарахування та використання амортизації на підприємствах, є її невизначеність у сучасних умовах.

Саме ця проблема амортизаційної політики виникає через заплутаність складових амортизаційної системи та нечітку побудову структури економічного механізму управління амортизаційною політикою. Розв'язання цієї проблеми потребує чіткого законодавчого визначення та приведення у відповідність законодавчих актів, які стосуються цієї теми

Необхідно зосередити свою увагу на тому, що управління амортизаційною політикою являється найважливішою сферою діяльності будь-якого суб'єкта ринкового господарства. Це зумовлено швидкими змінами у технології виробництва, у якій основу складають сучасні обладнання.

Для розв'язання існуючої проблеми в амортизаційній політиці необхідно опиратися на сам термін "амортизація", а потім вже починати з відповідних рахунків проведених за період визначеного моменту часу. І це не

випадково, тому що багато хто із фахівців цього напрямку і досі не мають навіть єдиної точки зору щодо визначення поняття "амортизація" яке представляє собою основу амортизаційної теорії економічного розвитку.

Більшість розвинутих індустріальних країн світу вже перейшли до застосування нового тип амортизаційного розвитку економіки. Останнім часом амортизаційна теорія економічного зростання почала знаходити все більше прихильників і в нашій країні.

В дискусії про економічну сутність амортизації виділяють три основні позиції, а саме:

- одна група вчених вважає, що амортизація – це просто грошовий вираз зносу основних засобів;
- прихильники другої позиції вважають амортизацією не що інше, як процес перенесення вартості зносу основних засобів на собівартість продукції;
- третя група вчених стверджує, що амортизація – це прийом або метод бухгалтерського обліку.

У країнах з розвинутою економікою при фінансуванні інвестиційних проектів приділяється особлива увага зовнішнім джерелам (рис. 3.2).

Як свідчить зарубіжний досвід, у ринковому середовищі не тільки створення нових підприємств, а й підтримання їхнього функціонування, економічного зростання можливе лише за умови залучення позикових коштів.

Тим більше, у кризові періоди економічно невиправданим є різке скорочення державних джерел фінансування, коли основна маса підприємств знаходиться на межі банкрутства.

В умовах глибокої економічної кризи, навпаки, роль держави в оновленні основних засобів повинна зростати, що є головною умовою виходу з економічної кризи і базою для технологічних перетворень, які забезпечують економічне зростання.

У ринкових умовах головна роль у відтворенні основних засобів належить власним джерелам фінансування, зокрема амортизаційним відрахуванням.

Тому велике значення повинно приділятися амортизаційній політиці

сільськогосподарських підприємств у частині їхньої облікової політики, де обов'язково потрібно фіксувати положення про те, яке джерело фінансування для забезпечення відтворення основних засобів для суб'єкта господарювання є пріоритетним.

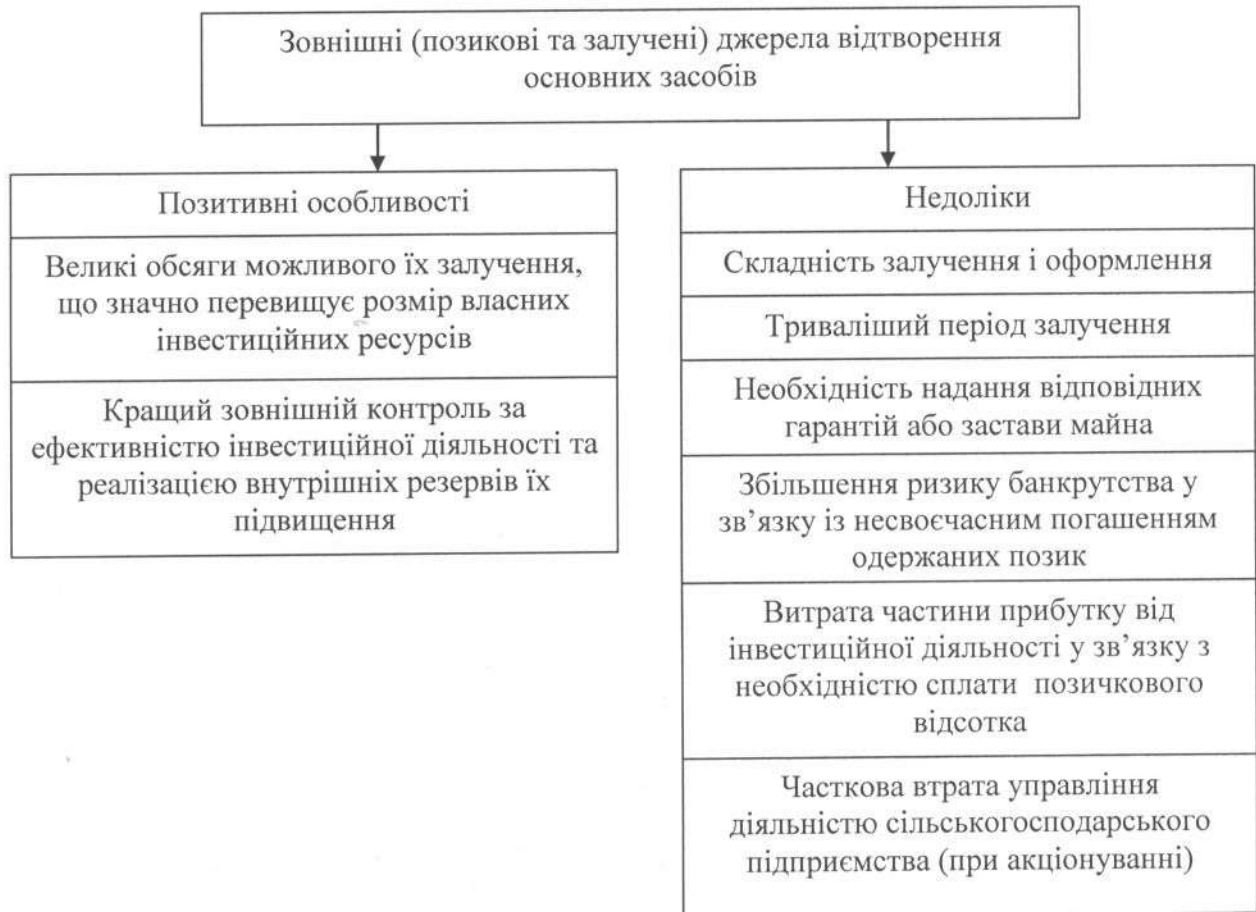

Рис. 3.2 Характеристика особливостей зовнішніх джерел відтворення основних засобів на підприємствах України

[Складено автором на основі джерела 37]

Концепція відновлення необоротних активів концентрує увагу на економічній меті амортизації. Цей підхід широко обговорювався навіть на ті активи, що не будуть замінені.

Рух амортизації охоплює стадії виробництва й обігу продукції, яка виробляється за допомогою основних засобів протягом усього періоду його функціонування. Цей процес не збігається у часі із відтворенням основних засобів, яке за масштабами більше терміну корисного використання активів на величину періоду придбання або створення нових засобів праці. Тому одним

із завдань, що стоять перед амортизацією, є відшкодування витрат, які були понесені на придбання основних засобів, з метою нагромадження відповідних коштів для наступного їх відтворення. Кошти, які надходять підприємству у складі виручки, є джерелом створення амортизаційного фонду.

Особливість амортизації виявляється в тому, що вона використовує свої функції тільки за умови безбиткової діяльності підприємства, тобто необхідне реальне надходження коштів підприємству в розмірі, не менш визначеної собівартості продукції, частина з яких буде джерелом створення амортизаційного фонду, що використовуватиметься на просте відтворення основних засобів. У сучасних умовах вітчизняні підприємства повинні покладатися на власні можливості відтворення основних засобів. Тому Кабінет Міністрів України від 10.11.2019 року своїм розпорядженням затвердив застосування позабалансового рахунка 09 "Амортизаційні відрахування" з метою бухгалтерського обліку цільового використання амортизаційних відрахувань. На цьому рахунку передбачено відображати та зіставляти суму нарахованих амортизаційних відрахувань та їх використання виходячи з вартості капітальних інвестицій. Проте деякі вчені вважають, що за відсутності акумулювання коштів, призначених для відновлення основних засобів, такий облік цільового використання амортизаційних відрахувань не має сенсу. Саме по собі нарахування амортизації не означає акумулювання коштів і з цього приводу Р. Ентоні та Дж. Рис зазначають, що сума, показана в бухгалтерському балансі як нарахований знос, не відображує "накопичення" будь-якого матеріального предмета. Це лише та частина первісної вартості активів, яка зношується, що вже ув'язана, як витрати, з доходами. Іноді підприємство відкладає гроші для конкретної мети — придбання нових активів, що називають амортизаційним фондом. Це операція фінансування і вона зовсім не пов'язана з обліковою процедурою реєстрації зносу — операційними витратами при використанні капітальних активів. Якщо здійснювати акумулювання коштів, призначених для відновлення основних засобів згідно розпорядження КМУ на позабалансовому рахунку 09 "Амортизаційні відрахування", то в такому випадку дана процедура не

відповідала б основним принципам бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, як достовірність і обачність. Тому що вилучаючи кошти з балансу на позабалансовий рахунок, підприємство штучно занижуватиме вартість своїх активів.

Пропонуємо створити амортизаційний фонд у пасиві балансу, однак він виконуватиме лише контролюючу функцію і ніяким чином не впливатиме на збільшення активів і пасивів підприємства. Для цього доцільно відкрити два рахунки: 432 "Невикористаний амортизаційний капітал" та 433 "Амортизаційний капітал". При відображенні у балансі стаття "Амортизаційний капітал" не відобразатиметься у валюті балансу, бо стаття "Невикористаний амортизаційний капітал" вираховуватиме на суму створеної даної статті. Отже, створення такого фонду ніяк не вплине на вартість активів підприємства і джерел їх утворення.

Вчений С. Голов пропонує створювати амортизаційний фонд, депонуючи кошти на окремому рахунку, наступним чином: Д-т 313 "Інші рахунки в банку в національній валюті" (аналітичний рахунок "Кошти амортизаційного фонду"); К-т 311 "Поточні рахунки в національній валюті". Однак така пропозиція не є ефективною, оскільки завдасть більше шкоди фінансово-господарській діяльності підприємства, ніж принесе користі. Адже підприємство просто переносить кошти з одного рахунка на інший без права їх використання, що негативно впливатиме на показники ділової активності.

Підсумовуючи викладене зазначимо, що нині відбувається безперервне загострення кризи в інвестиційній сфері й скорочення власних та іноземних джерел фінансування капіталовкладень. Тому розв'язання цієї проблеми — необхідна умова економічного зростання, що має здійснюватися на підставі всебічного врахування реальних процесів відтворення капіталу в умовах фінансової нестабільності та інвестиційної кризи.

Саме створення амортизаційного фонду дасть можливість підприємствам здійснити перехід на інвестиційно-технологічний шлях розвитку, активізувати інвестиційну діяльність, провести фінансове оздоровлення.

Нижче запропоновано структуру механізму оновлення та відтворення основних виробничих фондів, яка є сукупністю певних блоків, що відображають стан і процеси, з яких логічно й послідовно складається і здійснюється сам процес відтворення основних засобів виробництва (рис. 3.3).

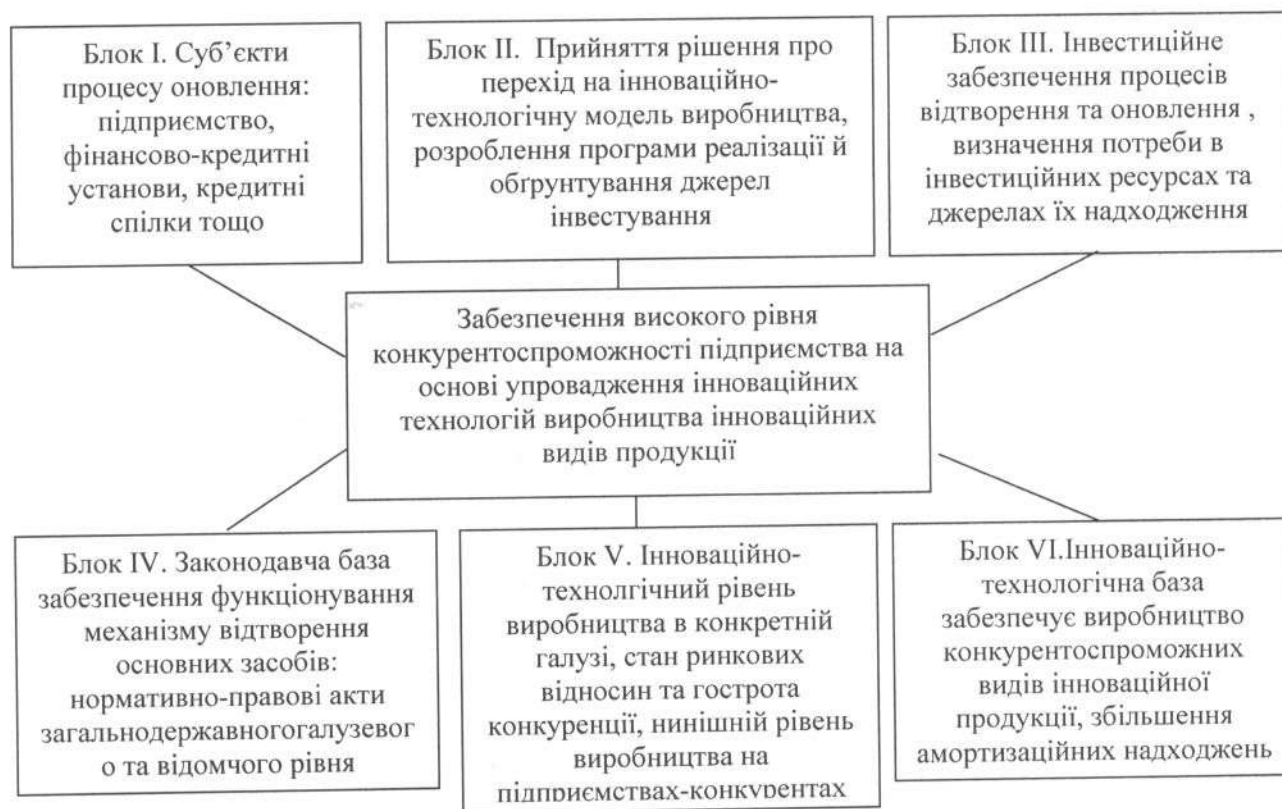

Рис. 3.3 Структура механізму відтворення основних фондів
[Складено автором на основі джерела 35]

Розглянемо структуру механізму відтворення основних засобів.

Відтворення основних засобів, що є складовою загального процесу відтворення, є не самоціллю, а засобом реалізації стратегічних цілей підприємства, пов'язаних з економічним зростанням і забезпеченням власної конкурентоспроможності.

Тобто в цільовій основі механізму відтворення лежать ринкові процеси конкуренції та викликана ними необхідність здійснення бенчмаркінгу, а саме на рівні галузевих інноваційних тенденцій з урахуванням вітчизняного та світового досвіду. Мета, що покладена в основу функціонування механізму оновлення та відтворення, є стабільною.

Однак ринкові процеси стимулюють постійну заміну застарілих техніко-технологічних і продуктових інновацій сучасними і тим самим роблять динамічним процес відтворення, що підтверджує необхідність існування його механізму.

Доречно навести стислу характеристику кожного з блоків механізму відтворення.

Блок I. Суб'єктами процесів відтворення, крім підприємств, їх інвестиційно-інноваційних центрів, проектних груп, центрів стратегічного розвитку, спеціалізованих інноваційних служб концернів, асоціацій, галузевих інноваційно-інформаційних і впроваджувальних центрів, можуть бути різні фінансові та кредитні установи, лізингодавці, виробники та посередники інноваційної продукції, в тому числі венчурні підприємства.

Блок II. Спрямованість відтворювальних процесів визначається на основі прийняття рішення щодо стратегії розвитку підприємства.

Сучасний стан ринкових відносин, конкуренції потребує переходу на інноваційно-технологічну модель виробництва, що, у свою чергу, потребує формування інноваційної та інвестиційної стратегії, розроблення програм розвитку, вишукування джерел формування й акумуляції інвестиційних ресурсів.

Блок III. Рівень ринкових відносин і конкуренції визначається раціональним поєднанням саморегулюючого механізму ринку з елементами державного регулювання в напрямі мінімального державного втручання щодо забезпечення процесів конкуренції (антимонопольне регулювання).

Стан інноваційних процесів залежить від рівня розвиненості ринкових відносин, розроблення й використання інноваційних продуктів, техніки та технології у змозі забезпечити механізм ринку без явного державного регулювання.

Блок IV. Законодавча база повинна забезпечити можливість здійснення інноваційно-інвестиційних процесів як у напрямі сприяння інноваційній діяльності, так і в напрямі інвестування та фінансування, в тому числі забезпечення розширення можливостей самофінансування, пільгового

кредитування, лізингу тощо.

Йдеться про прийняття пакета відповідних нормативно-правових актів, що мають загальнодержавний та/або галузевий характер. Сюди можна зарахувати і правові акти, розроблені самими підприємствами положення про амортизаційну та облікову політику на підприємстві, про розподіл і використання прибутку тощо.

Блок V. Інвестиційно-фінансове забезпечення потребує певної послідовності дій і прийняття рішень щодо забезпечення процесів відтворення джерелами інвестування та фінансування.

Блок VI. Інноваційна техніко-технологічна база, що буде створена в процесі відтворення основних фондів на розширеній основі інтенсивного типу, забезпечить виробництво конкурентоспроможної, в тому числі інноваційної, продукції, ринково-конкурентний тип відносин і господарювання в галузі, конкурентоспроможність підприємств і подальші можливості сприяння здійсненню нового циклу відтворення завдяки наявності відпрацьованих механізмів та зростанню інвестиційно-фінансових ресурсів, у тому числі власних.

Щодо співвідношення механізмів відтворення та інвестування: механізм відтворення основних засобів частково збігається із загальним механізмом інвестиційного процесу, а саме в тій його частині, яка належить до реального інвестування, точніше до капіталовкладень.

При інвестуванні відтворення основних засобів варто виділити основні блоки - складові цього процесу, а також вказати послідовність дій, що створить певний алгоритм прийняття управлінського рішення з цього питання.

Доречно зазначити, що цей процес не є одноразовим, а потребує постійного здійснення з метою забезпечення реалізації стратегічних цілей підприємства.

Важливими факторами основних засобів, що впливають на рівень використання, є міра концентрації виробництва, його ритмічність, рівень спеціалізації.

Негативно впливає на використання устаткування розпилення вільних

засобів: воно спричиняє розосередження засобів механізації, збільшення часу на перебазування в потрібну галузь, наднормативні витрати часу на монтаж і демонтаж устаткування

Одним з найважливіших узагальнюючих показників, що характеризують економічну ефективність роботи промислових підприємств, є рентабельність.

Рівень рентабельності зазвичай визначається відношенням прибутку до середньорічної вартості основних виробничих фондів. Розрахований таким чином показник рентабельності зацікавлює організації в найкращому використанні виділених у її розпорядження основних виробничих фондів.

Підвищення рівня рентабельності потребує мобілізації внутрішніх резервів виробництва, послідовного проведення всіх видів робіт, спрямованих на поліпшення всіх видів ресурсів, збільшення маси прибутку.

У кожній галузі промисловості варто сформулювати програми, спрямовані на підвищення рівня рентабельності. У них повинні бути передбачені конкретні заходи щодо скорочення витрат на виробництво, впровадження ресурсозберігаючої техніки і технології виконання робіт, поліпшення організації виробництва і праці, більш продуктивного використання транспорту і механізмів, підвищення змінності роботи найбільш продуктивної техніки, ощадливого витрачання матеріалів.

Найважливішим критерієм у підвищенні ефективності устаткування є його технічний стан. Для того, щоб устаткування було в робочому стані, ремонтний цех має проводити щотижневу перевірку стану устаткування, вчасно виявляти поломки, визначати потреби поточного і капітального ремонту, здійснювати своєчасні замовлення на купівлю запасних частин для виключення простоїв устаткування.

Упровадження розроблених заходів свідчить про те, що якщо кожний підрозділ для себе запланує поліпшення використання виробничих потужностей, то в цілому по підприємству є реальна можливість підвищити обсяг випуску товарної продукції, підвищити показник фондівіддачі, а також збільшити прибуток від реалізації й балансовий прибуток, а отже, і

рентабельність виробничих фондів підприємства.

Основні виробничі фонди становлять головну частину матеріально-технічної бази будь-якої галузі, а особливо промисловості.

На базі їх зростання збільшуються економічний потенціал і виробничі можливості галузі, збільшується технічний рівень виробництва.

Це, у свою чергу, підвищує темпи випуску продукції, що вирішальним чином сприяє вдосконаленню розширеного відтворення і правильному формуванню найважливіших пропорцій господарювання.

Підприємствам для підвищення ефективності використання основних виробничих фондів на основі аналізу результатів упровадження шляхів підвищення ефективності використання основних фондів, економічний ефект від яких підрозділ планує отримати у вигляді збільшення фондівіддачі та зниження фондосмістості, можна рекомендувати такі шляхи:

- скорочення термінів ремонту і подовжений міжремонтного періоду;
 - застосування передових технологій, устаткування і конструкцій;
 - модернізація устаткування, реконструкція, переозброєння;
 - усунення позапланових простоїв;
- підвищення якості ремонтів;
- стійка і ритмічна робота згідно з графіком (планування повного завантаження устаткування);
 - механізація й автоматизація виробництва і робіт;
 - скорочення виробничого циклу на даному устаткуванні;
 - зменшення непродуктивної роботи;
 - підвищення рівня спеціалізації виробництва;
 - підвищення кваліфікації працівників.

Таким чином, щоб використання основних фондів уважалося економічно вигідним та ефективним, необхідно не тільки стежити за його технічним станом, а й необхідно задіяти фахівців при проведенні складних ремонтів, вивчати ринки виробництва, підписувати договори поставок продукції, вивчати кон'юнктуру ринку збуту, стежити за змінами на валютному ринку, а також за необхідності застосовувати орендоване обладнання з метою підвищення ефективності виробництва.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВІЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

В дипломній магістерській роботі розглядається тема «Амортизаційна політика підприємства та шляхи її удосконалення», яка передбачає роботу в офісному приміщенні. Збір необхідної інформації проводився на місці проходження преддипломної практики в головному офісі ТОВ «ТАНДЕМ-2000». Потенційні небезпеки, які можуть виникнути під час роботи, розглянуті в даному розділі.

Для виконання службових обов'язків робоче місце бухгалтера ТОВ «ТАНДЕМ-2000» обладнане офісними меблями: два одностумбових стола, офісне крісло, канцелярська шафа, шафа для сейфа, настінна полиця, та забезпечене таким обладнанням: два персональних комп'ютера та два принтери для загального користування та стаціонарний телефон. Приміщення оснащено системою опалення та кондиціонером, має природне та штучне освітлення. Природне освітлення здійснюється через вікна, які обладнані жалюзіями. Штучне освітлення забезпечують люмінесцентні світильники.

Аналіз потенційних небезпек

Основними потенційними небезпеками при проведенні робіт в бухгалтерії підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000» є:

- ураження електричним струмом, у наслідок несправності електрообладнання, невиконання правил техніки безпеки при користуванні електричним обладнанням, що може призвести до електротравм або летального наслідку;
- механічне травмування в наслідок не раціонального розташування робочих місць;
- нервово-психічні навантаження в наслідок специфіки виконуваних робіт, що призводить до захворювань загального характеру;
- негативні відносини у колективі в наслідок постійних емоційних зривів, які призводять до підвищених емоційних навантажень;

- кістково-м'язові порушення, у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг, що призводить до ушкодження опорно-рухового апарату;
- негативний вплив електромагнітних, в тому числі і рентгенівських випромінювань при використанні моніторів персональних комп'ютерів (далі ПК) з електронно-променевою трубкою, що призводить до погіршень зору, зниження імунітету;
- недостатнє освітлення виробничих приміщень і робочих місць, у зв'язку з несправністю, або хибного вибору освітлювальних приладів, що призводить до погіршення зору;
- підвищений рівень шуму, який створюється перетворювачем напруги електронно-обчислювальної машини (далі ЕОМ), її технічною периферією, а також людьми, що працюють у приміщенні, і який призводить до погіршення слуху;
- незадовільні параметри мікроклімату робочого місця, у зв'язку із відсутністю приладів, що забезпечують необхідний повітряний обмін та опалювальної системи, які можуть викликати загальні захворювання;
- вірогідність загоряння, у зв'язку із несправністю електричного обладнання, недотримання, або порушення правил протипожежної безпеки обслуговуючим персоналом, що призводить до пожежі;
- перенапруження зорового аналізатора — в наслідок напруженості зорових функцій, одноманітної пози, значного розумового навантаження, 4–6 годинною роботою за монітором комп'ютера, що може призвести до погіршення зору та до виникнення захворювань загального характеру;
- отруєння шкідливими та небезпечними хімічними речовинами, які виділяються у повітря робочої зони при роботі з ПК та офісною технікою;
- неправильні дії персоналу в умовах надзвичайних ситуацій, які призводять до паніки та загибелі людей.

Заходи по забезпеченню безпеки

У приміщенні офісу застосовується широке різноманіття електроприладів: персональні комп'ютери, принтери, ксерокси, факси,

освітлювальні прилади, кондиціонери, побутові електроприлади тощо. Небезпека ураження електричним струмом при використанні цих приладів з'являється при недотриманні заходів обережності, а також при відмові або несправності цього обладнання. Наслідки ураження електричним струмом залежать від багатьох факторів: опору організму, величини, тривалості дії, роду і частоти струму, шляхів його проходження через життєво важливі органи, умов зовнішнього середовища.

Для запобігання ураження електричним струмом встановлено електроустаткування, яке відповідає вимогам: ПУЕ («Правила устрою електроустановок») і ГОСТ 12.1.030-81 (2001) «ССБТ. Электробезопасность. Защитное заземление, зануление», [18] величина опору захисного заземлення електрообладнання приміщення - 4 Ом; НПАОП 40.1-1.32-01 «Правила устройства электроустановок. Электрооборудование специальных установок» [42], приміщення, в якому розташовуються ЕОМ, різноманітне устаткування, відноситься до класу пожежебезпечної зони П-Па, тому передбачений мінімальний ступінь захисту ізоляції обладнання IP44; ГОСТ 12.1.009-76 (1999) «ССБТ. Электробезопасность. Термины и определения» [17] обладнання офісу має подвійну ізоляцію, яка складається з робочої та додаткової ізоляції; ГОСТ 12.2.007.0-75* (2001) «ССБТ. Изделия электротехнические. Общие требования безопасности» ЕОМ, периферійні пристрої ЕОМ та устаткування для обслуговування, ремонту та налагодження ЕОМ по способу захисту людини від ураження електричним струмом, належать до I класу, оскільки мають подвійну ізоляцію, елемент для заземлення та провід для приєднання до джерела живлення, що має заземлюючу жилу і вилку з заземлюючим контактом. Експлуатація електроустановок і електроустаткування проводиться відповідно до НПАОП 40.1-1.01-97 «Правила безпечної експлуатації електроустановок» та НПАОП [40] 40.1-1.21-98 «Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів» [41].

Ймовірність механічного травмування може виникнути внаслідок не раціонального розташування робочих місць, захарашення робочих місць або у

зв'язку з недбалістю та неуважністю обслуговуючого персоналу. Для виключення травматизму зроблено більш зручне та раціональне розташування робочих місць, таким чином збільшена відстань між ними.

У зв'язку із стресовими ситуаціями та нервово-емоційними навантаженнями у працівників може виникнути ймовірність захворювань загально-невротичного характеру.

З метою зниження нервово-емоційного напруження, стомлення зорового аналізатора, поліпшення мозкового кровообігу, подолання несприятливих наслідків гіподинамії, запобігання втоми, передбачені перерви у роботі – 15 хвилин кожні дві години, а також спеціально обладнане приміщення – кімната відпочинку.

Для оптимізації відносин у колективі проводяться тренінги з залучанням психологів на теми: «Адаптація у новому колективі», «Поведінка в суспільстві».

Для запобігання кістково-м'язових порушень у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг необхідно виконувати фізичні вправи 2-3 рази протягом робочого часу.

З метою зменшення негативного впливу монотонії доцільно застосувати чергування операцій (зміна змісту робіт). Для зниження напруженості праці та напруги уваги під час роботи на ПК необхідно рівномірно розподіляти і чергувати характер робіт відповідно до їх складності.

Для зменшення перенапруження зорового аналізатора необхідно застосовувати регламентовані перерви. Тривалість безперервної роботи за ПК без регламентованої перерви має не перевищувати 2 години. Тривалість обідньої перерви визначається чинним законодавством про працю та правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

Під час регламентованих перерв з метою зниження нервово-емоційного напруження та втоми зорового аналізатора, усунення негативного впливу гіпокінезії, запобігання розвитку позотонічної втоми, рекомендується проводити сеанси психофізіологічного розвантаження в спеціально обладнаних приміщеннях.

У випадку виникнення у працюючих за ПК зорового дискомфорту та інших несприятливих суб'єктивних відчуттів, що настають, незважаючи на дотримання санітарно-гігієнічних і ергономічних вимог, режимів праці та відпочинку, слід застосовувати індивідуальний підхід у обмеженні часу робіт за ПК та корекцію тривалості перерв для відпочинку або проводити заміну іншими видами робіт (не пов'язаних з використанням ПК).

Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці

Внаслідок роботи за ПК, на фізіологію людини негативно впливають електромагнітні випромінювання. Щоб зменшити наслідки впливу на людину та знизити негативні показники у робочій зоні до допустимих значень, згідно з ГОСТ 12.2.007.0-75 «Изделия электротехнические. Общие требования безопасности» [15], вироби, які створюють електромагнітні поля, повинні мати захисні елементи (екрани, поглиначі і т.д.). Вимоги до захисних елементів повинні бути вказані в стандартах та технічних умовах на конкретні види виробів. Згідно з НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин» [39] та ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» [23], на робочих місцях обладнаних ПК встановлені рідкокристалічні монітори, які не є джерелами рентгенівського та електромагнітного випромінювань.

Основними причинами недостатньої або нераціональної освітленості робочих місць є несправність або нераціональний вибір освітлювальних приладів.

Незадовільна освітленість на робочому місці або на робочій зоні може бути причиною зниження продуктивності та якості праці, отримання травм. Недостатнє освітлення викликає зоровий дискомфорт, що виражається у відчутті незручності або напруженості. Тривале перебування в умовах зорового дискомфорту призводить до розсіювання уваги, зменшення зосередженості, зоровій і загальній втомі.

У офісному приміщенні, згідно ДБН В.2.5-28-2006 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення» [22]

передбачене природне та штучне освітлення. Природне освітлення здійснено через світлові прорізи, які забезпечують коефіцієнт природної освітленості (КПО) не нижче 1,5%. Для захисту від прямих сонячних променів, які створюють прямі та відбиті відблиски на поверхні екранів і клавіатури, передбачено сонцезахисні пристрої, на вікнах встановлені жалюзі або штори.

Виконаємо розрахунок штучного освітлення для приміщення довжиною – 13,5м, шириною - 5м і висотою - 2,7м, в якому використовуються світильники типу – ЛВО (растровий). Числове значення коефіцієнта світильника (L/h) – 1,4. Коефіцієнти відбиття стелі, стін, підлоги приміщення ($\rho_{ст}, \rho_{с}, \rho_{п}$) - 70%, 50%, 30% відповідно.

Нормовані показники штучного освітлення для кабінетів і робочих кімнат згідно ДБН В.2.5-28-2006 «Природне і штучне освітлення» такі: висота площини над підлогою (h_p) – 0,8м, освітленість робочих поверхонь при загальному освітленні (E_n) – 300лк.

Коефіцієнт запасу (K_z) при проектуванні штучного освітлення для кабінетів та робочих приміщень з нормальними умовами середовища – 1,4.

Розрахуємо кількість рядів світильників у приміщенні N_p :

$$N_p = \frac{B}{(H - h_p) \cdot [L/h]} = \frac{5}{(2,7 - 0,8) \cdot 1,4} = 2 \text{ шт}; \quad (4.1)$$

де: B – ширина приміщення, м;

H – висота приміщення, м;

h_p – висота робочої поверхні, м;

$[L/h]$ – числове значення коефіцієнта світильника.

Визначимо максимально припустиму відстань між рядами світильників

L_{\max} :

$$L_{\max} = \frac{B}{N_p} = \frac{5}{2} = 2,5 \text{ м}; \quad (4.2)$$

де: B – ширина приміщення, м;

N_p – кількість рядів світильників у приміщенні, шт.

Визначимо значення індексу приміщення i , що характеризує співвідношення розмірів освітлювального приміщення і висоти розміщення світильників:

$$i = \frac{A \cdot B}{(H - h_p) \cdot (A + B)} = \frac{13,5 \cdot 5}{(2,7 - 0,8) \cdot (13,5 + 5)} = 1,92; \quad (4.3)$$

де: A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

H – висота приміщення, м;

h_p – висота робочої поверхні, м.

Коефіцієнт використання світлового потоку світильників вибирається в залежності від виду джерела світла, типу обраного світильника, коефіцієнтів відбиття поверхонь приміщення та індексу приміщення. В нашому випадку – 50%.

Визначимо сумарний світловий потік освітлювальної установки у даному приміщенні Φ_{Σ} :

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{E_H \cdot A \cdot B \cdot k_3 \cdot z}{\eta} = \frac{300 \cdot 13,5 \cdot 5 \cdot 1,4 \cdot 1,1}{0,5} = 62370 \text{ лм}; \quad (4.4)$$

де: E_H – рівень нормованого загального освітлення, лк;

A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

k_3 – коефіцієнт запасу (для люмінесцентних ламп $k_3 = 1,4$);

z – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості (відношення середньої освітленості до мінімальної освітленості), як правило дорівнює (для люмінесцентних ламп $z = 1,1$);

η – коефіцієнт використання світлового потоку.

Визначимо умовну загальну кількість світильників у приміщенні $N_{св}^*$:

$$N_{св}^* = \frac{A \cdot B}{L_{\max}^2} = \frac{13,5 \cdot 5}{2,5 \cdot 2,5} = 6 \text{ шт}; \quad (4.5)$$

де: A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

L_{\max} – максимально припустима відстань між рядами світильників, м.

Розрахуємо світловий потік умовного джерела світла Φ_l^* :

$$\Phi_l^* = \frac{\Phi_{\Sigma}}{N_l^*} = \frac{62370}{24} = 2598,75 \text{ лм}; \quad (4.6)$$

де: Φ_{Σ} – сумарний світловий потік освітлювальної установки, лм;

N_l^* – загальна кількість ламп у світильнику, яка розраховується за формулою:

$$N_l^* = N_{св}^* \cdot n = 6 \cdot 4 = 24 \text{ шт}; \quad (4.7)$$

де: n – кількість ламп у світильнику, шт.

Обираємо тип стандартної лампи з найближчим значенням фактичного світлового потоку лампи Φ_l , і знаходимо коефіцієнт m (співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи Φ_l^* та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи Φ_l):

$$m = \frac{\Phi_l^*}{\Phi_l} = \frac{2598,75}{1200} = 2,166. \quad (4.8)$$

Визначимо оптимальну (фактичну) кількість світильників у приміщенні $N_{св}$:

$$N_{cv} = N_{cv}^* \cdot m = 6 \cdot 2,166 = 14 \text{ шт}; \quad (4.9)$$

де: N_{cv}^* – умовна загальна кількість світильників у приміщенні, шт.

m – співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи.

Визначимо фактичну кількість ламп у приміщенні N_l :

$$N_l = N_{cv} \cdot n = 14 \cdot 4 = 56 \text{ шт}; \quad (4.10)$$

де: N_{cv} – оптимальна (фактична) кількість світильників у приміщенні, шт;

n – кількість ламп у світильнику, шт.

Визначимо загальну розрахункову освітленість E_p у приміщенні, що створюється при застосуванні стандартних ламп:

$$E_p = \frac{\Phi_l \cdot N_l \cdot \eta}{A \cdot B \cdot k_3 \cdot z} = \frac{1200 \cdot 56 \cdot 0,5}{13,5 \cdot 5 \cdot 1,4 \cdot 1,1} = 323,23 \text{ лк}; \quad (4.11)$$

де: Φ_l – фактичний світловий потік вибраної стандартної лампи, лм;

N_l – фактична кількість ламп у приміщенні, шт;

η – коефіцієнт використання світлового потоку;

A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

k_3 – коефіцієнт запасу;

z – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості.

Значення загальної розрахункової освітленості E_p у приміщенні, що створюється при застосуванні стандартних ламп (323,23лк) є максимально наближеним до нормованого показника освітленості робочих поверхонь при

загальному освітленні E_n (300лк) згідно ДБН В.2.5-28-2006 «Естественное и искусственное освещение».

Щоб цього досягти для приміщення довжиною – 13,5м, шириною - 5м і висотою - 2,7м, в якому використовуються світильники типу – ЛВО (растровий), потрібно застосувати 14 світильників із загальною кількістю ламп - 56шт. Потужність однієї лампи – 18Вт, світловий потік – 1200лм. Розташувати світильники слід в два ряди, з відстанню між рядами – 2,5 м.

Рівні звукового тиску в октавних смугах частот, рівні звуку та еквівалентні рівні звуку на робочих місцях приміщення відповідають вимогам ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» та ДСН 3.3.6.037-99 «Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку». Зниження рівня шуму в приміщенні здійснено за допомогою:

- використання більш сучасного обладнання;
- розташування принтерів та різноманітного устаткування колективного користування на значній відстані від більшості робочих місць працівників;
- переведення жорсткого диска в режим сну (Standby), якщо комп'ютер не працює протягом визначеного часу;
- використання блоків живлення ПК з вентиляторами на гумових підвісках.

Неправильне проектування або несправність систем опалення та вентиляції в приміщенні офісу може призвести до негативних впливів на здоров'я працівників у вигляді простудних захворювань, перегрівань, проблем із дихальними шляхами тощо.

Метеорологічні умови в приміщенні офісу – температура повітря, відносна вологість повітря й швидкість його переміщення відповідають встановленим санітарно-гігієнічним вимогам ДСН 3.3.6.042-99 «Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень» і ГОСТ 12.1.005-88 (1991) «ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны».

Роботи в офісному приміщенні, належать до категорії Іб - легка робота, тому передбачені наступні оптимальні значення параметрів мікроклімату:

- у холодний період року: температура 21-23°C; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,1 м/с;
- у теплий період року: температура 22-24°C; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,2 м/с.

Забезпечення таких параметрів мікроклімату досягається оснащенням приміщень пристроями кондиціонування, вентиляції та дезодорації повітря, системами опалювання.

Оптимальні рівні позитивних (n+) і негативних (n-) іонів у повітрі приміщення з ВДТ відповідають вимогам ГН 2152-80 «Санітарно-гігієнічні норми допустимих рівнів іонізації повітря виробничих та громадських приміщень» і становить: n+=1500-30000 (шт. на 1см³); n- = 3000-5000 (шт. на 1см³).

Підтримку оптимального рівня легких позитивних і негативних аероіонів у повітрі на робочих місцях забезпечуються за допомогою біполярних коронних аероіонізаторів.

Заходи з пожежної безпеки

Розміри офісного приміщення: довжина – 13,5 м, ширина - 5 м, висота - 2,7 м. Загальна площа складає 67,5м².В ньому знаходиться дерев`яні та пластикові меблі, електронна апаратура, паперові носії інформації.

Клас пожежі у офісному приміщенні (згідно із ДБН В.1.1.7-2002 «Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва») – пожежі твердих речовин, переважно органічного походження, горіння яких супроводжується тлінням (деревина, пластмаси, папір) - визначається як клас А та клас Е.

Категорія приміщення (згідно із НАПБ Б.03.002-2007 «Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою») – визначається як категорія Д.

Можливими причинами пожеж в приміщенні є несправність електропроводки і електроустаткування, коротке замикання в мережі, зберігання горючих матеріалів (папери), блискавка і т.д. Як профілактичні заходи по попередженню причин пожеж використовується постійний контроль за станом електричної проводки і сполучних дротів, зберігання паперу в сейфах і шафах, що не згорають.

Обов'язковим є проведення інструктажу з техніки пожежної безпеки з працівниками при прийомі на роботу та щорічно. Наявний план та схема евакуації у разі виникнення пожежі.

Для ліквідації пожежі приміщення оснащено переносними вуглекислотними вогнегасниками ВВК-3,5 (ОУ-5) – для гасіння електрообладнання. Крім того, використовується автоматичний пожежний сповіщувач.

Заходи по забезпеченню безпеки у надзвичайних ситуаціях

Порядок проведення і забезпечення евакуації робітників, службовців промислового об'єкта та населення.

Розосередження і евакуація населення - це один із заходів захисту населення у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу. Під розосередженням мається на увазі організований вивіз з міст і інших населених пунктів, розміщення в зоні за містом вільної від праці зміни і службовців, які продовжують роботу у надзвичайних ситуаціях. До категорії розосередження відноситься також персонал об'єктів, які забезпечують життєдіяльність міста. Робітники і службовці, які відносяться до категорії розосередження після вивозу і розселення їх, позмінно виїжджають в місто для роботи на своїх підприємствах, а по закінченні роботи повертаються в зону за містом для відпочинку.

Евакуація — це організований вивіз або вивід з міст і інших населених пунктів та розміщення у замиській зоні решти населення, а також вивіз

населення із зон можливого затоплення, радіоактивного зараження і інших випадках. На відміну від розосереджених евакуйовані постійно проживають у замиській зоні до особливого розпорядження.

Райони розселення розосереджених доцільно також розміщувати поблизу залізничних станцій і автомобільно-шляхових магістралей.

Розселюють робітників і службовців з збереженням виробничого принципу. При цьому зберігається цілісність підприємства, полегшується відправка робочих змін в місто на роботу і забезпечення людей продуктами харчування та медичним обслуговуванням.

Для вивозу населення залізничним і водним транспортом використовують пасажирські поїзди, теплоходи, а при їх нестачі — і товарні вагони, вантажні судна та баржі. Передбачається збільшення довжини поїздів. Вивіз розосередженого і евакуйованого населення автотранспортом планується на невеликі відстані. Для цього використовуються автобуси і вантажні автомобілі. Частина населення, яка підлягає евакуації, може виводитись пішим порядком. Вивід населення пішим порядком організовується колонами по дорогах, не зайнятих іншими перевезеннями або по визначених маршрутах і колонних шляхах.

Для організованого руху піших колон розробляють схему їх маршруту, на якій вказують склад колони, маршрут руху, вихідний пункт, пункти регулювання руху і час їх проходження; райони і тривалість привалів; медичні пункти і пункти обігріву; проміжний пункт евакуації, порядок і термін виводу колони з цього пункту в район постійного розміщення, сигнали управління.

При загрозі надзвичайної ситуації в мирний час, а також загрозі нападу противника і нестачі транспортних засобів важливе значення мають строки евакуації населення за межі зон можливих зруйнувань. В цих випадках використовують комбінований захід, який дозволяє провести евакуацію в короткі строки. Суть комбінованого заходу евакуації полягає в тому, що масовий вивід населення з міст пішим порядком співпадає з вивозом всіма видами транспорту. Цей захід є основним.

Всі роботи по проведенню і організації розосередження та евакуації

здійснюються у відповідності з планом і вказівками начальника ЦО об'єкту. Для керівництва розосередженням і евакуацією населення на об'єкті створюється евакуаційна комісія, а на великих об'єктах, крім цього можуть створюватися збірні евакуаційні пункти (ЗЕП). Наказом начальника ЦО підприємства створюється адміністрація ЗЕП. Головою об'єкта евакуаційної комісії призначається один із заступників начальника ЦО.

Евакуація проводиться за рішенням Кабінету Міністрів України і здійснюється органами виконавчої влади. Рішення на проведення екстреної евакуації можуть прийняти начальники ЦЗ об'єкта, району, міста. Підготовча й організаційна робота з проведення евакуації покладається на штаби ЦЗ і евакооргани.

Одержавши розпорядження про проведення евакуації, штаби ЦЗ об'єктів народного господарства разом з евакуаційними комісіями:

- уточнюють чисельність робітників, службовців і членів їхніх родин, що підлягають розосередженню й евакуації, номери залізничних ешелонів, автомобільних колон і пішохідних маршрутів, виділених об'єкту за планом; терміни прибуття на збірний евакуаційний пункт;
- оповіщають і організовують збір робітників, службовців і членів їхніх родин;
- надають допомогу збірні евакуаційні пункти (ЗЕП) відносно реєстрації і посадки тих, кого евакуюють, на транспорт, а також у формуванні і відправленні піших колон;
- допомагають місцевим органам у районах розосередження й евакуації розміщувати прибуваюче населення.

Начальники ЗЕП з одержанням розпорядження про початок проведення евакуаційних заходів:

- приводять ЗЕП у готовність до прийому евакуйованих;
- встановлюють зв'язок з начальниками станцій, портів, пристаней і пунктів посадки, а також зі штабами ЦЗ об'єктів, приписаних до даного ЗЕП;
- уточнюють порядок відправлення робітників та службовців підприємств, установ і організацій, номери виділених залізничних ешелонів

(автоколон, суден), час їхньої подачі і відправлення, номери пішохідних маршрутів, склад піших колон і вихідні пункти.

В міру прибуття населення начальники ЗЕП разом із представниками штабів ЦЗ об'єктів і ЖЕКів здійснюють його прийом і реєстрацію, розподіляють по вагонах (автомобілях, кораблях), формують піші колони, інформують штаб ЦЗ й евакуаційну комісію міста про хід евакуації.

Про початок евакуації населення оповіщається через підприємства, навчальні заклади, домоуправління й органи міліції.

Ідучи на ЗЕП, кожен повинен узяти із собою паспорт, військовий квиток, документи про освіту, трудову книжку чи пенсійне посвідчення, свідоцтво про народження дітей, необхідний запас продуктів (на 2—3 дні), білизну, постіль та інші необхідні речі з урахуванням тривалого перебування в заміській зоні.

Дітям дошкільного віку необхідно покласти в кишені чи пришити до одягу записки із зазначенням прізвища, імені, по батькові і місця проживання чи роботи батьків.

Перед виходом з квартири необхідно відключити електроживлення, закрити вікна і кватирки, перекрити вентиля в системі опалення і водопостачання, відключити газ, зачинити квартиру, здати ключі представнику домоуправління.

На ЗЕП ті, кого евакуюють, проходять реєстрацію, групуються по вагонах залізничного ешелону або по автомашинах автоколони і у призначений час виводяться до пунктів посадки на транспорт.

Транспортне забезпечення розосередження й евакуації включає: вивезення населення, установ і організацій у райони евакуації, вивезення матеріальних цінностей; перевезення робочих змін з районів евакуації в місто на підприємства і назад.

Перевезення автотранспортом плануються й організовуються начальником автотранспортної служби міста, який розробляє план перевезень, узгоджує його з начальником ЦЗ міста і доводить до виконавців розпорядження.

Для перевезення людей виділяються автобуси, легкові та вантажні автомашины, у тому числі і самоскиди; вантажні автомашины і самоскиди обладнуються сидіннями.

З одержанням розпорядження про початок розосередження й евакуації автоколони прибувають на ЗЕП і подаються для посадки людей. По закінченні посадки виходять на свої маршрути і доставляють людей у призначені пункти висадки, потім повертаються на ЗЕП для виконання наступних рейсів. Управління автотранспортними перевезеннями на маршруті здійснюється диспетчерськими пунктами, які організовуються по одному на кожному маршруті.

Матеріальне забезпечення включає, головним чином, постачання евакуйованого населення продовольством і предметами першої необхідності. Організація його покладається на заступника начальника об'єкта з матеріально-технічного забезпечення, що спільно зі службами ЦЗ міського та сільського районів підготовляє необхідні умови для постачання матеріальними засобами робітників та службовців об'єкта і членів їх родин у заміській зоні, а також організовує харчування працюючої зміни на об'єкті.

На пішохідних маршрутах для забезпечення евакуйованих слід передбачати організацію рухомих пунктів харчування і водопостачання, а в зимовий час — і пунктів обігріву.

Постачання питною водою у заміській зоні здійснюється в основному з артезіанських колодязів, шахтних, трубчастих та інших закритих джерел.

Медичне обслуговування евакуйованого населення здійснюється через існуючу мережу лікарень, поліклінік і медпунктів сільської місцевості, розширювану за рахунок міських лікувальних установ, що вивозяться. Для збільшення персоналу лікарень і поліклінік залучаються лікарі й інші медпрацівники з числа евакуйованих.

На період проведення евакуаційних перевезень населення медична служба ЦЗ виділяє на пункти збору і посадки медичний персонал. Для надання медичної допомоги в дорозі на кожен залізничний ешелон, автоколону чи пішу колону виділяються медпрацівники, переважно з числа евакуйованих; у ППЕ

й у пунктах висадки медичними службами сільських районів створюються медпункти.

На підприємствах, що продовжують виробничу діяльність у місті, медичне обслуговування працюючих змін організовується начальниками медичних служб об'єктів. Лікарська допомога забезпечується медичними установами, що залишаються в місті, стаціонарне лікування проводиться в лікарнях заміської зони.

Для підтримки громадського порядку на об'єктах, ЗЕП, ПЕП, ППЕ, станціях (пристанях, пунктах) посадки та висадки, у місцях розселення в заміській зоні встановлюють пости охорони громадського порядку, організовують патрулі. До виконання цих заходів залучають формування охорони громадського порядку (команди та групи), що створюються за рахунок відомчої воєнізованої та сторожової охорони і добровільних дружин.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження з позиції комплексного підходу дало змогу визначити шляхи вирішення теоретичних і методичних питань формування амортизаційної політики підприємства. Отримані результати дають підстави для наступних висновків та практичних рекомендацій:

1. Доведено, що безперервний процес виробництва потребує постійного відтворення фізично спрацьованих і технічно застарілих основних фондів. Необхідною умовою відновлення засобів праці в натурі є поступове відшкодування їхньої вартості, яке здійснюється через амортизаційні відрахування (амортизацію). Амортизація основних фондів – це процес перенесення авансованої раніше вартості всіх видів засобів праці на вартість продукції з метою її повного відшкодування.

2. Виявлено, що на сьогодні відсутні чіткі правила (рекомендації) щодо вибору методу амортизації, який був би найкращий для підприємств різних організаційно-правових форм та галузей, об'єктів основних засобів та способів їх використання. Держава самостійно встановлює методи нарахування амортизації й ставки амортизаційних відрахувань, а на самих підприємствах амортизаційний фонд не є чітко регламентованим. Підприємства повинні самі вирішувати, створювати їм амортизаційний фонд чи ні. Сьогодні підприємства значну частину амортизаційних коштів використовують не по своєму економічному призначенню. Кошти амортизації витрачають не на відтворення основного капіталу, а на споживання. Для усунення цих суперечностей і вдосконалення амортизаційної політики підприємства був прийнятий Податковий кодекс України від 02.12.2017 № 2755-VI, за яким передбачено відмову від колишнього підходу до нарахування амортизації.

Головними нововведеннями є те, що амортизація основних засобів нараховуватиметься із застосуванням методів, які відповідають методам вказаним в П(С)БО 7 та поділ всієї сукупності основних засобів та інших необоротних активів для цілей оподаткування на 16 груп, а не на 4 групи, як

це було раніше.

3. Визначено, що підприємства можуть нараховувати амортизацію основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів), згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затвердженим Наказом Міністерства фінансів від 27 квітня 2000 року № 92, який набув чинності з 1 липня 2000 року, застосовуючи такі методи: прямолінійний; виробничий; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний. Три останні є методами прискореної амортизації.

4. Аналіз існуючих методів нарахування амортизації основних засобів показав, що між ускореними методами немає суттєвої відмінності, як в теоретичному плані, так і за практичними результатами, але у перші роки експлуатації завжди найбільшу суму амортизації підприємство отримає при використанні метода зменшення залишкової вартості. Тобто підприємство завжди має право вибору щодо методу амортизації в залежності від того яку розрахункову суму амортизації необхідно списати на собівартість продукції. Обираючи той чи інший метод амортизації основних засобів, необхідно виходити з оцінки фінансового стану підприємства, його інвестиційних програм, стану матеріально-технічної бази, причому основним критерієм такої оцінки є досягнення оптимального співвідношення між величиною одержаних амортизаційних коштів і їх впливом на цінову конкурентоспроможність продукції підприємства

5. Рекомендовано підприємствам для підвищення ефективності використання основних виробничих фондів на основі аналізу результатів упровадження шляхів підвищення ефективності використання основних фондів, економічний ефект від яких підрозділ планує отримати у вигляді збільшення фондівіддачі та зниження фондоємності, наступні шляхи:

- скорочення термінів ремонту і збільшення міжремонтного періоду;
- модернізація устаткування, реконструкція, переозброєння;
- підвищення якості ремонтів та усунення позапланових простоїв;

- планування повного завантаження устаткування;
- зменшення непродуктивної роботи;
- підвищення рівня спеціалізації виробництва та кваліфікації працівників.

6. Запропоновано запровадити резервування коштів в амортизаційному фонді підприємства та їх подальшому розміщенні на депозитному рахунку в банку для забезпечення довгострокового фінансування оновлення основних засобів. Інтенсивність оновлення окремих видів операційних необоротних активів залежить від застосовуваної на підприємстві амортизаційної політики.

7. Запропоновано механізм оновлення та відтворення основних виробничих фондів, який є сукупністю шести блоків, з яких логічно й послідовно складається і здійснюється сам процес відтворення основних засобів виробництва. Відтворення основних засобів є складовою загального процесу відтворення і засобом реалізації стратегічних цілей підприємства, пов'язаних з економічним зростанням і забезпеченням власної конкурентоспроможності. В основі механізму відтворення лежать ринкові процеси конкуренції та викликана ними необхідність здійснення бенчмаркінгу, а саме на рівні галузевих інноваційних тенденцій з урахуванням вітчизняного та світового досвіду.

8. Проведено аналіз фінансового стану підприємства ТОВ «ТАНДЕМ-2000» за період 2017-2019 роки з визначенням показників майнового стану, ділової активності, фінансової стійкості, рентабельності, ліквідності, платоспроможності. Виявлено збільшення виробничого потенціалу у підприємства за рахунок збільшення оборотного капіталу, майна та необоротних активів. Збільшилися власні обігові кошти, що позитивно впливає на роботу підприємства і свідчить про можливість оплачувати поточні борги та розширити виробництво. Маневреність робочого капіталу підприємства зменшилася, і це позитивна тенденція, оскільки в умовах інфляції зменшення запасів призводить до збільшення оборотності обігових коштів. Збільшення коефіцієнта забезпечення власними обіговими коштами свідчить про зменшення неліквідних запасів. Коефіцієнт фінансової

незалежності має незначне збільшення, але оскільки результативне значення більше нормативного, то підприємство не залежить від позикових джерел та може виконувати свої зовнішні зобов'язання за рахунок лише власних активів у складі оборотних активів. Коефіцієнт фінансової стабільності зріс на 11 пунктів, що свідчить про фінансову стабільність підприємства, можливість забезпечити заборгованість власними коштами. Аналіз грошових потоків дав змогу вивчити їх динаміку, визначити суму перевищення надходжень над виплатами і зробити висновок про можливість підприємства до самофінансування. Всі показники рентабельності ТОВ «ТАНДЕМ-2000» значно зменшились, що свідчить про погіршення ефективності роботи підприємства і це пов'язано з збільшенням собівартості виготовленої продукції, появою додаткових витрат, що спричинило зменшення прибутку одержаного в 2019 році.

9. Запропоновано створити амортизаційний фонд у пасиві балансу, який виконуватиме лише контролюючу функцію бухгалтерського обліку і ніяким чином не впливатиме на збільшення активів і пасивів підприємства.

Для цього доцільно відкрити рахунки 432 "Невикористаний амортизаційний капітал" та 433 "Амортизаційний капітал". При відображенні у балансі стаття "Амортизаційний капітал" не відобразатиметься у валюті балансу, бо стаття "Невикористаний амортизаційний капітал" вираховуватиме суму створеної даної статті.

Отже, створення такого фонду ніяк не вплине на вартість активів підприємства і джерел їх утворення. Створення амортизаційного фонду дасть можливість підприємствам здійснити перехід на інвестиційно-технологічний шлях розвитку, активізувати інвестиційну діяльність, провести фінансове оздоровлення.

Взагалі для поліпшення ефективної діяльності підприємства в подальшому необхідно розробити наступні заходи:

1) оптимізувати структуру капіталу і забезпечити його фінансову стійкість;

- 2) забезпечити інвестиційну привабливість підприємства;
- 3) мінімізувати фінансові зобов'язання, шляхом нарощування оборотного капіталу за рахунок збільшення прибутку від усіх видів діяльності;
- 4) систематично відслідковувати стан дебіторської заборгованості, не допускати її збільшення, тому що це створює погрозу фінансової стійкості підприємства, скоротити до мінімуму товарне кредитування.

В розділі охорони праці досліджено потенційні небезпеки, що можуть виникнути в приміщенні фінансового відділу, а саме: ураження електричним струмом, нервово-психічні навантаження, механічні травмування, кістково-м'язові порушення, недостатнє освітлення, вірогідність пожежі, переповнення приміщення людьми та працюючим обладнанням, незадовільні параметри мікроклімату, погіршення зору через безперервне використання комп'ютерів, підвищений рівень шуму та інші, а також передбачені методи запобігання даних небезпек.

Наслідками цих небезпек для працівника являються численні травми, які можуть, навіть, призвести до летального наслідку, погіршення опорно-рухового апарату, зору, слуху, роботи мозку та інші.

Для запобігання зниження небезпек на робочому місці запропоновано можливі шляхи їх вирішення, що підвищать рівень продуктивності праці та перш за все, забезпечать належний захист працюючим. Також зроблені розрахунки штучного освітлення приміщення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева Г.І., Економічний аналіз: Навч. – метод. посіб./Г.І.Андреева – К.: Знання, 2008. – 263 с.
2. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз. – К. : КНЕУ, 2005. – 292 с.
3. Бабяк Н.Д. Вплив амортизаційних відрахувань на результати фінансово-господарської діяльності підприємств // Фінанси України. – 2001. – № 11. – С.34-40
4. Білик М.Д.Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. – 2-е вид. без змін / Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. – К.: КНЕУ, 2009. – 592 с.
5. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / Бланк И. А. — К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. — 572 с.
6. Бланк И. А. Финансовый менеджмент / Бланк И. А. — К: Ника-Центр, Эльга, 2004. — 653 с.
7. Болюх М.А. Економічний аналіз: [навч. посіб.] / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
8. Бухгалтерський облік в торгівлі : підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / [за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця]. – [2-ге вид., перероб. і доп.] – Житомир: ПП «Рута», 2003. – 576 с.
9. Бухгалтерський облік і фінансова звітність: навчально-практичний посібник / [За ред. С.Ф. Голова]. – Дніпропетровськ: ТОВ "Баланс-клуб", 2000. - 768с.
10. Виговська, Н. Г. Удосконалення обліку амортизації: стан, проблеми, перспективи: Монографія / Н. Г. Виговська. — Житомир : ЖІТІ, 1998. — 340 с..
11. Вітлінський В. В. Економічний ризик і методи його вимірювання: [підруч.] / В. В. Вітлінський, С. І. Наконечний, О. Д. Шарапов — К.: ІЗМН, 1996. — 400 с.

12. Гавриловський, О. С. Основні шляхи розвитку та вдосконалення амортизаційної політики в Україні [Текст] / О. С. Гавриловський, Л. І. Лук'яненко // Економічний аналіз : зб.наук. праць / Економічний аналіз. 2018 рік. Том 22. № 1. С.164-168

13. ГН 2152-80 «Санітарно-гігієнічні норми допустимих рівнів іонізації повітря виробничих та громадських приміщень».

14. Голов В. Дискусійні питання амортизації // Бухгалтерський облік та аудит. – 2005. - №5. – с. 2-7.

15. ГОСТ 12.2.007.0-75 «Изделия электротехнические. Общие требования безопасности».

16. ГОСТ 12.1.005-88 (1991)«ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны».

17. ГОСТ 12.1.009-76 (1999) «ССБТ. Электробезопасность. Термины и определения».

18. ГОСТ 12.1.030-81 (2001) «ССБТ. Электробезопасность. Защитное заземление, зануление».

19. ГОСТ 12.2.007.0-75* (2001) «ССБТ. Изделия электротехнические. Общие требования безопасности».

20. Данилюк М.О. Фінансовий менеджмент/ М.О. Данилюк. [Навчальний посібник]. К: ЦНЛ, 2004. – 410 с

21. ДБН В.1.1.7 – 2002 «Пожежна безпека об'єктів будівництва».

22. ДБН В.2.5-28-2006 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення».

23. ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин».

24. ДСН 3.3.6.037-99 «Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку».

25. ДСН 3.3.6.042-99 «Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень».

26. Дугієнко, Н. О. Амортизаційна політика як напрямок державного

регулювання інвестиційної діяльності / Н. О. Дугієнко // Вісник Запорізького національного університету. — 2008.— № 1(3).— С. 45–51

27. Жердев Є. В. Методичні засади формування амортизаційної політики на підприємствах [Електронний ресурс] / Є. В. Жердев // Облік і фінанси АПК : бухгалтерський портал. – Режим доступу : <http://magazine.faaf.org.ua/metodichni-zasadi-formuvannya-amortizaciynoi-politiki-na-pidприємствah.html>.

28. Зуб А. Т. Стратегический менеджмент: Теория и практика/ А.Т. Зуб. [Уч. пособие]. М.: Аспект-Пресс, 2002. – 378 с

29. Івченко Л.В. Вплив методів нарахування амортизації на фінансовий результат підприємства/ Л.В.Івченко , Т.Ю.Береговенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки– 2018. – № 15. –С. 141-145.

30. Іщенко Н.А. Особливості формування амортизаційної політики підприємства/ Н.А. Іщенко// Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 10. – С. 44-48.

31. Кіндрацька Г.І. Стратегічний менеджмент / Г.І. Кіндрацька. К: Знання , 2006. – 635 с.

32. Крайник О. П. Фінансовий менеджмент: [навч. посіб.] / О. П. Крайник, З. В.Клепикова — Львів: Львівська політехніка, К. : Дакор, 2001. — 260 с.].

33. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент: [підруч.] / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна — К. : Центр навчальної літератури, 2006. — 520 с.

34. Липецький Л. Проблеми нарахування амортизації як джерела фінансових ресурсів підприємства України // «Економіка ХХІ ст.: виклики та проблеми»: матеріали Всеукраїнської заочної наук.-практ. конференції студентів, аспірантів та молодих вчених / гол. ред. Ф.Г. Ващук. – Ужгород, 2010. – С. 181].

35. Мазуренко Н В., Амортизаційна політика та її вплив на формування фінансових ресурсів підприємства/Н В. Мазуренко, В.В.

Шалімов//Кіровоградський національний технічний університет Наукові записки, вип.12, част.ІІ:2012. С14-17

36. Малярова С.В. Удосконалення амортизаційної політики та оновлення основного капіталу підприємства/ С.В.Малярова//Бухгалтерський облік, аналіз та аудит:Випуск 13-1. 2017.С143-148

37. Мороз Ю.Ю., Моніторинг стану і розвитку амортизаційної політики всільськогосподарських підприємствах/ Ю.Ю.Мороз// Економічні науки. Вісник ЖДТУ № 2 (52): 2010. С153-158

38. НАПББ.03.002–2007 "Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою».

39. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин».

40. НПАОП 40.1-1.01-97 «Правила безпечної експлуатації електроустановок».

41. НПАОП 40.1-1.21-98 «Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів».

42. НПАОП 40.1-1.32-01 «Правила устроювання електроустановок. Электрооборудование специальных установок».

43. Олійник Т.О., Проблеми пошуку резервів підвищення ефективності діяльності підприємства: матеріали круглого столу / Т.О.Олійник, С.О.Нагорна// [«Стан економічних реформ в Україні та їх вплив на банківську систему України в умовах кризи»], (м.Запоріжжя, 27 квітня 2017 р.). – З.: ЗНТУ, 2017.

44. Островецький В. І. Амортизаційна політика України в системі інструментів податкового стимулювання інвестиційно-інноваційної активності/В. І. Островецький//Економічний вісник Донбасу № 2(48), Донецьк: 2017.-С.121-131

45. Панченко С.Г. Міжнародний менеджмент / С.Г. Панченко.[Навчально-методичний посібник для сам.вивч.дисципліни]. К: КНЕУ, 2006. – 530 с.]:

46. Педан Ю.М. Вплив амортизації на фінансовий результат підприємства // «Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції». Наук.-практ. журнал. Вип. № 2 (3). – Сімферополь: НАКПБ, 2009. – С. 221-224

47. План счетов бухгалтерского учета активов, капитала, обязательств и хозяйственных операций предприятий и организаций, утвержденный приказом Минфина Украины от 30.11.99 г. № 291 // Бухгалтерский учет. Сборник систематизированного законодательства. – 2003. – Вып.7. – 394 с.

48. Пластара К.І. Амортизаційна політика підприємства та роль амортизації у відновленні основних засобів. http://www.rusnauka.com/2_KAND_2008/Economics/25943.doc.htm

49. Податковий кодекс України: Чинне законодавство зі змінами та допов. (офіц. текст). – К.: Паливода А.В., 2018. – 512 с.

50. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс] : затв. наказом Мін. фінансів України від 27 квіт. 2000 р. № 92 : текст із змін. станом на 24 лип. 2018 р. // Верховна Рада України : офіц. веб–портал. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00..>

51. Радєва О.Г. Амортизаційна політика в контексті механізму ефективного управління підприємством: сутність, характеристика та проблеми /О.Г.Радєва//Економічні науки: зб. наук. праць. Серія: «Молодий вчений» Луцьк: ЛНТУ, 2017. – Вип. 12(15), Ч.1. – С. 68-73.]

52. Радєва О.Г. Оцінка формування амортизаційної політики підприємств машинобудування з урахуванням стратегії їх розвитку /О.Г.Радєва//Економічні науки: зб. наук. праць. Серія: «REPORTER OF THE P R I A Z O V S K Y I S T A T E T E C H N I C A L U N I V E R S I T Y» Київ, 2019. – Вип..1. – С. 340-345

53. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятий АПК : учеб. пособ. – 6-е изд. – Мн. : Новое Знание, 2006. – 652 с.

54. Садовська І. Історичний аспект формування амортизаційної політики України [Електронний ресурс] / І. Садовська, А. Воздіган. //– Режим доступу:

http://sophus.at.ua/publ/2017_12_16_lutsk/sekcija_1_2017_12_16/istorichnij_aspekt_formuvannja_amortizacijnoji_politiki_v_ukrajini/74-1-0-1135.

55. Саєнко С. Г. Амортизація як елемент інноваційного розвитку машинобудівної галузі / С. Г. Саєнко // Економічні науки: зб. наук. праць. Серія: Облік і фінанси. – Луцьк: ЛНТУ, 2012. – Вип. 9(33), Ч. 3. – С. 228–234.

56. Саншина І.Ю. Податковий менеджмент/ І.Ю. Саншина. [Навчальний посібник]. К: ЦУЛ, 2003. – 440 с.

57. Серебрянський, Д. М. Інвестиційний потенціал податкової амортизаційної моделі в Україні: проблеми та шляхи вирішення / Д. М. Серебрянський // Фінансова система України. Збірник наукових праць. — 2006. — № 8. — Ч. 1. — С. 468.

58. Скорба, О. А. Методичні підходи до визначення сутності та змісту амортизації основних засобів [Електронний ресурс] / О. А. Скорба. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/SocGum/VUABS/2012_1/32_02_01.pdf

59. Соколов М.М. Изменения в амортизационной политике как особая форма налогового воздействия на развитие экономики / М.И. Соколов // Все о налогах. – 2008. – № 3. – С. 23–29

60. Стоянова Е. С. Финансовый менеджмент. Российская практика / Стоянова Е. С. — М.: перспектива, 1994. — 194 с.

61. Ткаченко, Н. Амортизація, знос основних засобів, нарахування, зміни у незалежній Україні [Текст] / Н. Ткаченко // Вісник економічної науки України. – 2012. – №2. – С. 161-165

62. Фінансовий менеджмент : навч. – метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Поддєрьогін А. М., Буряк Л. Д., Калач Н. Ю. та ін.// — К.: КНЕУ, 2001. — 400 с

63. Фролова Т.О. Фінансовий аналіз / Фролова Т.О. — К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2005. — 253 с.

64. Царенко О. М. Економічний аналіз діяльності підприємств агропромислового комплексу: навч. посібн. — 2-е вид. — Суми : Університетська книга, 2006. — 240 с.

65. Череп А. В. Вплив амортизаційної політики на формування

фінансових результатів підприємства / А. В. Череп, А. О. Чернолуцька // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. — 2012. — Вип. 2, Т. 1 — С. 95-95.

66. Швабій, К. І. Інвестиційні стимули в механізмі оподаткування прибутку підприємств в Україні / К. І. Швабій, Д. М. Серебрянський // Економіка України. — 2007. — № 7. — С. 32–40.

ДОДАТОК А

БАЛАНС ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ТАНДЕМ-2000» ЗА 2017-2019 РОКИ

Підприємство <u>ТОВ «ТАНДЕМ-2000»</u>	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Територія <u>Україна, с. Гусарка, Куйбишевський р-н, Запорізька область</u>	за СДРПОУ	2017 12 31 31010925
Організаційно-правова форма господарювання <u>колективна</u>	за КОАТУУ	2310700000
Вид економічної діяльності <u>рослинництво, насінництво, тваринництво, підробіток, зберігання</u>	за КОПФГ	20
Середня кількість працівників ¹ <u>354</u>	за КВЕД	
Адреса, телефон <u>с.Гусарка, Запорізька область</u>		
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака		

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2017 р.**

Форма № 1 Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи		8	19
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001	34	47
накопичена амортизація	1002	26	28
Незавершені капітальні інвестиції	1005	929	931
Основні засоби	1010	39 440	47 150
первісна вартість	1011	111 494	121 518
знос	1012	72 054	74 368
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	40 377	48 100
II. Оборотні активи		21233	35624
Запаси	1100		
Виробничі запаси	1101	16 777	29 291
Незавершене виробництво	1102	4 204	5 897
Готова продукція	1103	156	252
Товари	1104	96	184
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	67	113
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	4 400	3 321
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145	7 157	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 004	959
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	382	658

Продовження додатку А

1	2	3	4
Витрати майбутніх періодів	1170	5	6
Інші оборотні активи	1190	339	263
Усього за розділом II	1195	34 587	40 944
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	74 964	89 044

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	55 637	56 445
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	1 521	1 529
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	11 791	20 445
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	68 949	78 419
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	2 602	2 478
розрахунками з бюджетом	1620	474	299
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	901	831
розрахунками з оплати праці	1630	1 737	1 806
за одержаними авансами	1635	65	29
із внутрішніх розрахунків	1645		5 120
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	236	62
Усього за розділом III	1695	6 015	10 625
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	74 964	89 044

Керівник

підпис

Філімоненко Юрій Сергійович

Головний бухгалтер:

підпис

Тімошенко Андрій Юрійович

¹ Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Продовження додатку А

Підприємство <u>ТОВ «ТАНДЕМ-2000»</u>	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
		2018	12	31
		31010925		
		2310700000		
Територія <u>Україна, с. Гусарка, Куйбишевський р-н, Запорізька область</u>	за ЄДРПОУ	20		
Організаційно-правова форма господарювання <u>колективна</u>	за КОАТУУ			
Вид економічної діяльності <u>рослинництво, насінництво, тваринництво, підріток, зберігання</u>	за КОПФГ			
Середня кількість працівників ¹ <u>354</u>	за КВЕД			
Адреса, телефон <u>с.Гусарка, Запорізька область</u>				
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака				

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2018 р.**

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи		19	17
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001	47	54
накопичена амортизація	1002	28	37
Незавершені капітальні інвестиції	1005	931	535
Основні засоби	1010	47 150	205888
первісна вартість	1011	121 518	324506
знос	1012	74 368	118618
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	48 100	206440
II. Оборотні активи		35624	
Запаси	1100		
Виробничі запаси	1101	29 291	25148
Незавершене виробництво	1102	5 897	3888
Готова продукція	1103	252	348
Товари	1104	184	184
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	113	166
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	3 321	5949
з бюджетом	1135	-	
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	959	4566
Поточні фінансові інвестиції	1160		

Продовження додатку А

1	2	3	4
Гроші та їх еквіваленти	1165	658	4089
Витрати майбутніх періодів	1170	6	32
Інші оборотні активи	1190	263	99
Усього за розділом II	1195	40 944	44469
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	
Баланс	1300	89 044	250909

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	56 445	56445
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	1 529	168938
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	20 445	17369
Неоплачений капітал	1425	()	
Вилучений капітал	1430	()	
Усього за розділом I	1495	78 419	242752
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	2 478	3181
розрахунками з бюджетом	1620	299	150
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	
розрахунками зі страхування	1625	831	409
розрахунками з оплати праці	1630	1 806	1045
за одержаними авансами	1635	29	119
із внутрішніх розрахунків	1645	5 120	3106
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	62	146
Усього за розділом III	1695	10 625	8156
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	89 044	250909

Керівник

підпис

Філімоненко Юрій Сергійович

Головний бухгалтер:

підпис

Тімошенко Андрій Юрійович

¹ Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Продовження додатку А

Підприємство <u>ТОВ «ТАНДЕМ-2000»</u>	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
		2019	12	31
		31010925		
		2310700000		
Територія <u>Україна, с. Гусарка, Куйбишевський р-н, Запорізька область</u>	за ЄДРПОУ	20		
Організаційно-правова форма господарювання <u>колективна</u>	за КОАТУУ			
Вид економічної діяльності <u>рослинництво, насінництво, тваринництво, підробіток, зберігання</u>	за КОПФГ			
Середня кількість працівників ¹ <u>354</u>	за КВЕД			
Адреса, телефон <u>с.Гусарка, Запорізька область</u>				
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака				

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2019 р.**

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	17	31
первісна вартість	1001	54	85
накопичена амортизація	1002	37	54
Незавершені капітальні інвестиції	1005	535	1268
Основні засоби	1010	205888	193949
первісна вартість	1011	324506	340303
знос	1012	118618	146354
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	206440	195248
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Виробничі запаси	1101	25148	23416
Незавершене виробництво	1102	3888	12823
Готова продукція	1103	348	512
Товари	1104	184	180
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	166	2752
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	5949	12327
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4566	11683
Поточні фінансові інвестиції	1160		

Продовження додатку А

1	2	3	4
Гроші та їх еквіваленти	1165	4089	5282
Витрати майбутніх періодів	1170	32	23
Інші оборотні активи	1190	99	375
Усього за розділом II	1195	44469	69373
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	250909	264621

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	56445	56445
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	168938	173826
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	17369	20673
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	242752	250944
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	3181	3076
розрахунками з бюджетом	1620	150	463
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	409	1083
розрахунками з оплати праці	1630	1045	2650
за одержаними авансами	1635	119	141
із внутрішніх розрахунків	1645	3106	3199
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	146	3064
Усього за розділом III	1695	8156	13676
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	250909	264621

Керівник

підпис

Філімоненко Юрій Сергійович

Головний бухгалтер:

підпис

Тімошенко Андрій Юрійович

¹ Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ДОДАТОК Б
ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ТОВ «ТАНДЕМ-2000» ЗА 2017-
2019 РОКИ

Підприємство <u>ТОВ «ТАНДЕМ-2000»</u>	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Територія <u>Україна, с. Гусарка, Куйбишевський р-н, Запорізька область</u>	за ЄДРПОУ	2017 31010925
Організаційно-правова форма господарювання <u>колективна</u>	за КОАТУУ	2310700000
Вид економічної діяльності <u>рослинництво, насінництво, тваринництво, підробіток, зберігання</u>	за КОПФГ	20
Середня кількість працівників ¹ <u>354</u>	за КВЕД	
Адреса, телефон <u>с.Гусарка, Запорізька область</u>		
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
на 31 грудня 2017 р.

Форма № 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2227	1062
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1764)	(846)
Валовий:			
прибуток	2090	463	216
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120	12198	17807
Адміністративні витрати	2130	()	()
Витрати на збут	2150	(455)	(434)
Інші операційні витрати	2180	(3248)	(3550)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	8958	14039
збиток	2195	()	()
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	324	290
Фінансові витрати	2250	()	()
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(628)	(850)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	8654	13479
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	8654	13479
збиток	2355	()	()

Продовження додатку Б

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	8654	13479

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1186	3083
Витрати на оплату праці	2505	365	761
Відрахування на соціальні заходи	2510	145	298
Амортизація	2515	32	95
Інші операційні витрати	2520	36	29
Разом	2550	1764	4266

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник
Головний бухгалтер:

підпис
підпис

Філімоненко Юрій Сергійович
Тімошенко Андрій Юрійович

Продовження додатку Б

Підприємство <u>ТОВ «ТАНДЕМ-2000»</u>	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Територія <u>Україна, с. Гусарка, Куйбишевський р-н, Запорізька область</u>	за ЄДРПОУ	2018 31010925
Організаційно-правова форма господарювання <u>колективна</u>	за КОАТУУ	2310700000
Вид економічної діяльності <u>рослинництво, насінництво, тваринництво, підробіток, зберігання</u>	за КОПФГ	20
Середня кількість працівників ¹ <u>354</u>	за КВЕД	
Адреса, телефон <u>с.Гусарка, Запорізька область</u>		
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
на 31 грудня 2018 р.**

Форма № 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	10460	2227
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(8598)	(1764)
Валовий: прибуток	2090	1862	463
збиток	2095		()
Інші операційні доходи	2120	16993	12198
Адміністративні витрати	2130		()
Витрати на збут	2150	()	(455)
Інші операційні витрати	2180	(17253)	(3248)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1602	8958
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	491	324
Фінансові витрати	2250	()	()
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(1175)	(628)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	918	8654
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(2128)	
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		8654
збиток	2355	(1210)	()

Продовження додатку Б

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(1210)	8654

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	5678	1186
Витрати на оплату праці	2505	1997	365
Відрахування на соціальні заходи	2510	782	145
Амортизація	2515	399	32
Інші операційні витрати	2520	232	36
Разом	2550	9088	1764

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Головний бухгалтер:

підпис Філімоненко Юрій Сергійович*підпис* Тимошенко Андрій Юрійович

Продовження додатку Б

		КОДИ	
Дата (рік, місяць, число)		2019	
Підприємство <u>ТОВ «ТАНДЕМ-2000»</u>		31010925	
Територія <u>Україна, с. Гусарка, Куйбишевський р-н, Запорізька область</u>		2310700000	
Організаційно-правова форма господарювання <u>колективна</u>		20	
Вид економічної діяльності <u>рослинництво, насінництво, тваринництво, підріток, зберігання</u>			
Середня кількість працівників ¹ <u>354</u>			
Адреса, телефон <u>с.Гусарка, Запорізька область</u>			
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака			

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
на 31 грудня 2019 р.**

Форма № 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	17454	10460
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(15992)	(8598)
Валовий:			
прибуток	2090	1462	1862
збиток	2095	()	
Інші операційні доходи	2120	39787	16993
Адміністративні витрати	2130	(37)	
Витрати на збут	2150	(5)	()
Інші операційні витрати	2180	(36920)	(17253)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	4287	1602
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	143	491
Фінансові витрати	2250	(73)	()
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(1053)	(1175)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	3304	918
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		(2128)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		

Продовження додатку Б

1	2	3	4
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	3304	
збиток	2355	()	(1210)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	3304	(1210)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	10695	5678
Витрати на оплату праці	2505	2500	1997
Відрахування на соціальні заходи	2510	939	782
Амортизація	2515	1290	399
Інші операційні витрати	2520	285	232
Разом	2550	15719	9088

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник *підпис* Філімоненко Юрій Сергійович

Головний бухгалтер: *підпис* Тімошенко Андрій Юрійович